

การศึกษาวิจัยกระบวนการผลิตสินค้าข้าว
เพื่อส่งออกของประเทศไทย

นายกาญจน์ภิเษกฐ์ สุวรรณรัตน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Study on Thai Rice Producing for Export

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration

Department of Public Administration

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	การศึกษาวิจัยกระบวนการผลิตสินค้าข้าวเพื่อส่งออกของประเทศไทย
โดย	นายกัญจน์ภิเชษฐ์ สุวรรณรัตน์
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมนทิพย์ จิตสว่าง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กัญจน์ภิเชษฐ์ สุวรรณรัตน์ : การศึกษาวิจัยกระบวนการผลิตสินค้าข้าวเพื่อส่งออกของ
ประเทศไทย. (The Study on Thai Rice Producing for Export) อ.ที่ปรึกษาหลัก :
ผศ. ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน

ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ จากการศึกษาปริมาณการส่งออกสินค้าข้าว
ของไทยเป็นส่วนที่สำคัญของการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การส่งออก
ข้าวของประเทศไทยประสบกับปัญหาท้าทายหลายประการ อาทิ การเพิ่มขึ้นของประเทศผู้ส่งออก
สำคัญรายอื่น ที่มีศักยภาพการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ในการศึกษา
ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลในที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย รวมทั้งแนวโน้มการผลิตข้าวเพื่อการส่งออก
ของประเทศไทย ทั้งกระบวนการผลิตสินค้าข้าวและกระบวนการในการส่งออกสินค้าข้าวของไทย
เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยใน
ตลาดโลก ทั้งการใช้เทคโนโลยี การเพิ่มมูลค่าสินค้า รวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาความสามารถ
ในการแข่งขันอื่นของประเทศไทยอื่นๆ การวิจัยในครั้งนี้จะแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งที่ควรส่งเสริมและ
จุดอ่อนที่ต้องมีการพัฒนา เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรักษาความเป็นผู้นำในการส่งออกข้าวและ
ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6382004324 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: rice, Thai rice export, rice cultivation, market competition, Thailand

Kanphisek Suvanaratana : The Study on Thai Rice Producing for Export.

Advisor: Asst. Prof. Pongphisoot Busbarat, Ph.D.

Thailand is a major rice exporter, with the commodity accounting for a significant portion of the country's agricultural exports. However, the rice industry in Thailand faces a number of challenges, including increasing competition from other rice-exporting countries and the need to improve production efficiency and sustainability. In this study, we conducted a review of current practices and trends in Thai rice production for export, including cultivation methods, processing, and marketing. We also identified key opportunities for improving the competitiveness of Thai rice in international markets, including the adoption of new technologies, the development of value-added products, and the implementation of sustainability initiatives. Our findings suggest that by addressing these challenges and seizing these opportunities, Thailand can maintain its position as a leading rice exporter and enhance its contribution to the national economy.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Public Administration

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความสนับสนุนบุคคลรอบด้าน ทั้งคณาจารย์ที่ได้ให้ความรู้ในวิชาแขนงที่เกี่ยวข้องนับแต่ผู้วิจัยได้เริ่มศึกษามาและก่อนหน้านั้น โดยเฉพาะ ผศ.ดร.พงษ์พิสุทธิ์ บุษบารัตน์ ที่ปรึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ เหล่าคณะกรรมการผู้ได้ให้แนวทางที่สำคัญในการทำงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับแรงสนับสนุน จากบุคคลรอบข้าง ครอบครัว เพื่อน บุคคลรู้จัก ที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นแรงใจในการทำงานที่สำคัญ รวมทั้งเป็นคำแนะนำที่ดีในเวลาที่คุณวิจัยต้องการ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยไปได้ นอกจากนี้ ผู้ให้การสนับสนุนทั้งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูล และคำแนะนำที่สำคัญต่างๆ ผู้วิจัยล้วนเก็บเกี่ยวสิ่งที่ผู้รู้ผู้นั้นมอบให้ นำมากลั่นกรองประกอบขึ้นมาเป็นงานวิจัยชิ้นนี้

ผู้วิจัยเชื่อว่าการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ทั้งต่อตัวผู้วิจัยเอง แต่ต่อผู้อื่นที่อาจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้วิจัยเชื่อว่านั่นคือสิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่เป็นแรงผลักดันในการทำงานของผู้วิจัยให้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความตั้งใจและความพยายามของตัวผู้วิจัยเอง ที่ได้พยายามทุ่มเทให้กับงานชิ้นนี้อย่างเต็มที่จนประสบผลสำเร็จไปได้อย่างสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กัญจน์ภิเชษฐ สุวรรณรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์.....	2
3. คำถามการวิจัย.....	3
4. ระยะเวลาการวิจัย.....	3
5. ขอบเขตการวิจัย.....	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย.....	4
1.1 ผลผลิตข้าว	4
1.2 การบริโภคข้าว.....	5
1.3 สต็อกปลายปีข้าวโลก.....	5
1.4 การค้า	6
1.5 ประเทศผู้นำเข้าสำคัญ.....	7
1.6 ปริมาณการส่งออกข้าวไทยเทียบกับประเทศผู้ส่งออกสำคัญ	8
1.7 ราคาส่งออกข้าว (FOB) ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ.....	8

2. จำนวนพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณการผลิต ผลผลิต การค้า สินค้าข้าวในไทย.....	9
2.1 ผลผลิตข้าวไทย.....	9
2.2 การบริโภคข้าวในไทย	10
2.3 การค้าข้าวไทย.....	10
2.4 ราคาข้าวไทย	13
3. ข้าวหอมมะลิไทย.....	14
3.1 ข้าวหอมมะลิไทย	14
3.2 การผลิตข้าวหอมมะลิไทย	14
3.3 การส่งออกข้าวหอมมะลิไทย.....	16
3.4 ประเทศคู่แข่งของข้าวหอมมะลิไทยที่สำคัญในตลาดโลก.....	17
3.5 ราคาส่งออกสินค้าข้าวหอมทั่วโลก	18
4. ยุทธศาสตร์ แผน และนโยบายในการส่งเสริมสินค้าข้าวไทย	19
4.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี.....	19
4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	22
4.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12.....	22
4.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570).....	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา	32
1. รูปแบบการวิจัย.....	32
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	32
3. ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัย.....	33
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	36
1. ความต้องการบริโภคสินค้าข้าวทั่วโลก.....	36

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกข้าวของไทย	38
1. ราคาสินค้าข้าวของไทย.....	38
1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อราคาสินค้าข้าวไทย	38
1.1.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ.....	38
1.2 แนวทางในการบริหารจัดการราคาของภาครัฐสินค้าข้าวไทย และผลกระทบจากราคาสินค้าข้าวไทย	39
2. ผลผลิตสินค้าข้าวของไทย	41
2.1 การวางแผนการผลิตข้าว	43
2.2 ความต้องการสินค้าข้าว.....	44
2.3 คุณสมบัติข้าวของไทย	48
3. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนส่งเสริมการผลิต.....	50
3.1 การวิจัยสายพันธุ์ข้าวและการพัฒนากระบวนการผลิตข้าว.....	50
3.2 การวางแผนการผลิตข้าว	58
3.2.1 การวางแผนพื้นที่เพาะปลูก (Zoning).....	58
3.2.2 การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว.....	59
3.3 การวางแผนชลประทาน	60
3.4 นโยบายอุดหนุนเกษตรกร.....	61
3.4.1 นโยบายรับประกันราคาข้าว.....	61
3.4.2 นโยบายรับจำนำข้าว.....	62
4. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนในการส่งเสริมการส่งออก	63
4.1 การสร้างมาตรฐานสินค้าข้าวไทย.....	63
4.2 การส่งเสริมราคาสินค้าข้าว.....	64
4.3 การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าว	65
5. ประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญ	66

6. ประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญ.....	70
3. กระบวนการผลิตและส่งออกสินค้าข้าวของไทย.....	74
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	76
1. บทสรุป	76
1.1 ความต้องการสินค้าข้าวทั่วโลก	76
1.2 กระบวนการผลิตและส่งออกข้าวของไทย	76
1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าข้าวของไทย	76
2. ข้อเสนอแนะ	80
2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	80
2.1.1 การวิจัยสายพันธุ์ข้าวทดแทนข้าวหอมมะลิ	80
2.1.2 การทำการตลาดสายพันธุ์ข้าวนุ่มของประเทศไทย	80
2.1.3 การทำการตลาดข้าวสายพันธุ์พิเศษให้มีความต้องการมากขึ้น	81
2.1.4 การวางระบบชลประทานให้มีประสิทธิภาพ.....	81
2.1.5 การมีระบบสต็อกข้าวของรัฐบาล.....	82
2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยเพิ่มเติม.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ประวัติผู้เขียน.....	87

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลผลิตข้าวทั่วโลก ปี 2562/63 – 2565/66	4
ตารางที่ 2 ปริมาณการบริโภคข้าวในปี 2562/63 - 2565/66	5
ตารางที่ 3 สต็อกข้าวปลายปีของรัฐบาลในปี 2562/63 - 2565/66	6
ตารางที่ 4 ปริมาณการค้าข้าวทั่วโลกในปีการผลิต 2562/63 - 2565/66	7
ตารางที่ 5 ประเทศผู้นำเข้าข้าวสูงสุดในปี 2565	7
ตารางที่ 6 ปริมาณการส่งออกข้าว.....	8
ตารางที่ 7 ราคาส่งออกข้าวของ	8
ตารางที่ 8 ผลผลิตข้าวของไทย.....	9
ตารางที่ 9 ประเทศผู้นำเข้าข้าวของไทยที่สำคัญ ปี 2563 - 2565	11
ตารางที่ 10 ตลาดส่งออกข้าวของไทยแยกตามชนิดข้าว	12
ตารางที่ 11 ปริมาณ มูลค่า และราคา การส่งออกข้าวไทย ปี 2563 - 2565	13
ตารางที่ 12 ราคาสินค้าข้าวไทยแต่ละประเภท	13
ตารางที่ 13 พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิในไทย	15
ตารางที่ 14 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิไทย	16
ตารางที่ 15 ประเทศผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิไทยที่สำคัญ.....	16
ตารางที่ 16 ราคาส่งออก (FOB) ข้าวหอมในตลาดโลก ปี 2562 – 2564	18

สารบัญรูปร่าง

	หน้า
รูปภาพที่ 1 กระบวนการผลิตและส่งออกข้าวของไทย.....	75

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ข้าว (Rice) เป็นพืชที่มีสำคัญกับมนุษย์ เนื่องจากข้าวเป็นแหล่งพลังงานที่มนุษย์บริโภค ข้าวเติบโตได้ดีในสภาพอากาศที่ร้อนชื้น ในช่วงเวลาที่อารยธรรมมนุษย์ยังคงพึ่งพิงการเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตข้าวส่งผลต่อการเจริญเติบโตของประชากรและอารยธรรมของมนุษย์ในพื้นที่นั้น (Ashok, 2546)

ข้าวเป็นพืชที่นิยมปลูกในทวีปเอเชีย ข้าวเป็นพืชที่สามารถให้ผลผลิตได้เป็นจำนวนมากในพื้นที่ที่น้อยเมื่อเทียบกับแหล่งคาร์โบไฮเดรตอื่นของมนุษย์ โดยเมื่อเทียบเป็นพื้นที่ ข้าวสามารถให้ผลผลิตที่มีพลังงานเพียงพอต่อประชากรได้มากกว่าข้าวสาลี (Wheat) ถึง 3 เท่า ส่งผลให้พื้นที่ที่มีการเพาะปลูกข้าวในอดีตจะมีประชากรหนาแน่นมากกว่าพื้นที่ที่เพาะปลูกพืชอื่นเป็นแหล่งพลังงานหลัก การปลูกข้าวต้องอาศัยแรงงานจำนวนมากในการช่วยกันเพาะปลูก เนื่องจากการปลูกข้าวจำเป็นต้องมีระบบการชลประทาน เนื่องจากข้าวเป็นพืชที่ต้องใช้น้ำปริมาณมากในการเพาะปลูก ทำให้อารยธรรมที่เพาะปลูกข้าวจึงมักจะมีประชากรหนาแน่นอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ที่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำ ส่งผลให้อารยธรรมที่เพาะปลูกข้าวจึงมักจะมีวัฒนธรรม Collectivism เนื่องจากต้องอาศัยความกลมเกลียวกันในชุมชนในการเพาะปลูก ครอบครัวขยายมักอาศัยอยู่ร่วมกัน (Talheim, 2022)

ในปัจจุบัน ข้าวเป็นพืชที่มนุษย์ยังคงนิยมบริโภค พื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วโลกมีมากถึงประมาณ 160 ล้านตารางกิโลเมตร (FAO, 2565) โดยมีประชากรทั่วโลกมากถึง 3.5 พันล้านคนที่บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก (USDA, 2565) ในแต่ละปีอัตราการบริโภคข้าวต่อประชากรโลกจะลดลง แต่ในทางกลับกันประเทศที่ประชากรนิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักมีจำนวนมากประชากรเพิ่มขึ้นส่งผลให้ปริมาณการบริโภคข้าวในแต่ละปีนั้นกลับสูงขึ้น ประชากรที่นิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก มักจะอยู่ในประเทศที่มีการเพาะปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก ข้าวยังเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในประเทศ ส่งผลให้รัฐบาลของแต่ละประเทศส่งเสริมการปลูกข้าวให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการบริโภคข้าวภายในประเทศ ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดของความต้องการซื้อข้าวระหว่างประเทศนั้นมีจำนวนจำกัด ประเทศที่เป็นผู้ส่งออกข้าวหลักๆ ประกอบด้วย อินเดีย ไทย เวียดนาม ปากีสถาน และ สหรัฐอเมริกา โดยทั้ง 5 ประเทศมีปริมาณการส่งออกข้าวรวมกันคิดเป็นประมาณร้อยละ 75 ของการส่งออกข้าวทั่วโลก (FAO, 2565)

ไทย เป็นประเทศผู้บริโภคข้าว แต่ด้วยกำลังการผลิตข้าวของไทยที่มีปริมาณมากกว่าความต้องการข้าวภายในประเทศเป็นจำนวนมากทุกปี ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญราย

หนึ่งของโลก โดยในปี 2563 ไทยส่งออกข้าวปริมาณมากถึง 7.5 ล้านตัน เป็นอันดับ 3 ของโลกรองจากอินเดียและเวียดนามตามลำดับ โดยมีมูลค่าการส่งออก 3.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มากเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากอินเดีย (USDA, 2565) ไทยจึงมีประชากรจำนวนมากยึดถืออาชีพเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยมีมากถึง 4.5 ล้านครัวเรือน และมีเนื้อที่เพาะปลูกทั่วประเทศ 96,000 ตารางกิโลเมตร ข้าวไทยร้อยละ 84 เป็นข้าวที่ปลูกในฤดูนาปี ช่วงเวลาเดือนกรกฎาคมถึงกันยายนในแต่ละปี ในส่วนอีกร้อยละ 16 เป็นข้าวไทยที่ปลูกในฤดูนาปรัง ใช้น้ำจากการเพาะปลูกจากระบบชลประทาน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) ข้าวจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก รัฐบาลทุกชุดจำเป็นต้องมีนโยบายหาเสียงที่เป็นนโยบายสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว พัฒนาการเพาะปลูกข้าว หรือ ส่งเสริมการส่งออกข้าว (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2565)

ประเทศไทย สามารถส่งออกข้าวได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยข้าวไทยมีจุดเด่นในด้านคุณภาพ ส่งผลให้มีประเทศที่ขึ้นชอบการนำเข้าข้าวจากไทย เนื่องด้วยคุณภาพที่เป็นที่ต้องการของตลาด ข้าวไทยที่สามารถส่งออกได้ในปริมาณมาก ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว โดยมีประเทศคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก อาเซียน เบนิน และภูมิภาคตะวันออกกลาง เป็นประเทศที่นิยมซื้อข้าวจากไทยเนื่องจากคุณภาพของข้าวไทย (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2565)

ในการบริหารประเทศของรัฐบาลในทุกรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านมา ภาครัฐจะมีนโยบายที่เป็น การส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวอยู่ทุกรัฐบาล เช่น ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีนโยบายประกันราคาข้าวเกษตรกร และ นโยบายเกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีนโยบายรับจำนำข้าว (คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ, 2555) นอกเหนือไปจากนโยบายเชิงเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของรัฐบาล ภาครัฐในส่วนราชการเองก็มีการดำเนินนโยบายส่งเสริมการเพาะปลูกและการค้าขายข้าวด้วยเช่นกัน เช่น การวิจัยและปรับปรุงสายพันธุ์ข้าว การแจกเมล็ดพันธุ์ข้าว การส่งเสริมสหกรณ์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความคุ้มค่าของนโยบายของรัฐบาลไทย ในนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนสินค้าข้าว
2. เปรียบเทียบความคุ้มค่าของนโยบายส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าว ในภาพรวมของรัฐบาลไทย
3. ทราบถึงความแตกต่างระหว่างนโยบายส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าว ได้ในภาพรวม

4. จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมการส่งออกข้าวให้เหมาะสมกับสถานการณ์การค้าข้าว

3. คำถามการวิจัย

ปัจจัยใดที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าวของไทยให้มีประสิทธิภาพ

4. ระยะเวลาการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ช่วง กันยายน – พฤศจิกายน 2565

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ จะใช้การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Review) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษา ในประเด็นดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าของแต่ละประเทศ
- 2) ปัจจัยที่มีผลทางการค้าในภาพรวมของประเทศไทย
- 3) ข้อมูลเชิงสถิติของการเพาะปลูกข้าว การค้าขายข้าว การส่งออกข้าว
- 4) สถานการณ์การค้าขายข้าวทั่วโลก และภายในประเทศไทย
- 5) นโยบายของรัฐบาลที่ใช้ในการส่งเสริมการเพาะปลูก การค้าขาย และการส่งออกข้าวของไทย
- 6) ข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ของข้าวแต่ละสายพันธุ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลในประเด็นที่มีความสำคัญ ต่อการวิเคราะห์ภาพรวมในการส่งออกข้าวของไทย รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลของไทยที่มีส่วนในการส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการส่งออกข้าวของไทย ตั้งแต่การผลิต การค้าขาย ไปจนถึงการส่งออก และปัจจัยภายนอกประเทศต่างๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ดังนี้

1. สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย

1.1 ผลผลิตข้าว

กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA) คาดการณ์ปริมาณผลผลิตข้าวโลกปีการผลิต 2565/66 อยู่ที่ 514.76 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้น 1.2 ล้านตัน หรือร้อยละ 0.35 จากปีการผลิต 2564/65 ที่มีปริมาณ 513.56 ล้านตัน เนื่องจากผลผลิตข้าวในประเทศผู้ผลิตสำคัญมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี 2565/66 ไทยมีผลผลิตข้าวสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 3.85 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก (รองจากจีน อินเดีย บังคลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งมีสัดส่วน ผลผลิตร้อยละ 28.95 25.35 6.94 6.72 และ 5.32 ตามลำดับ)

ตารางที่ 1 ผลผลิตข้าวทั่วโลก ปี 2562/63 – 2565/66

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ปี ประเทศ	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%Δ	สัดส่วน (%)
๑. จีน	146.730	148.300	148.990	149.000	0.01	28.95
๒. อินเดีย	118.870	124.370	129.660	130.500	0.65	25.35
๓. บังคลาเทศ	35.850	34.600	35.850	36.000	0.42	6.99
๔. อินโดนีเซีย	34.700	34.500	34.400	34.600	0.58	6.72
๕. เวียดนาม	27.100	27.381	27.331	27.400	0.25	5.32
๖. ไทย	17.655	18.863	19.650	19.800	0.76	3.85
๗. เมียนมา	12.650	12.600	12.323	12.500	1.44	2.43
๘. ฟิลิปปินส์	11.927	12.416	12.600	12.411	-1.50	2.41
๙. ปากีสถาน	7.414	8.420	8.700	8.900	2.30	1.73
๑๐. อื่น ๆ	86.254	87.840	84.052	84.237	0.22	16.35
รวม	499.150	509.286	513.556	514.759	0.35	100.00

หมายเหตุ * การพยากรณ์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนกรกฎาคม 2565

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา <https://www.fas.usda.gov/data/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

1.2 การบริโภคข้าว

ปี 2565/66 USDA คาดว่า การบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 518.635 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 3.81 ล้านตัน หรือร้อยละ 0.74 จากปี 2564/65 ที่มีปริมาณ 514.819 ล้านตัน เนื่องจากการบริโภคข้าวในประเทศจีน อินเดีย บังกลาเทศ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย และไนจีเรีย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยจีนเป็นประเทศที่มีการบริโภคข้าวสูงที่สุดในโลก คิดเป็นร้อยละ 30.19 ของปริมาณการบริโภคข้าวทั่วโลก รองลงมา ได้แก่ อินเดีย (ร้อยละ 20.73) บังกลาเทศ (ร้อยละ 7.10) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 6.76) เวียดนาม (ร้อยละ 4.18) ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 2.99) และไทย (ร้อยละ 2.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปริมาณการบริโภคข้าวในปี 2562/63 - 2565/66

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ปีการผลิต	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%Δ	สัดส่วน (%)
๑. จีน	145.230	150.293	156.290	156.600	0.20	30.19
๒. อินเดีย	101.950	101.071	106.960	107.500	0.50	20.73
๓. บังกลาเทศ	35.700	36.100	36.500	36.800	0.82	7.10
๔. อินโดนีเซีย	36.000	35.400	35.200	35.050	-0.43	6.76
๕. เวียดนาม	21.250	21.450	21.500	21.700	0.93	4.18
๖. ฟิลิปปินส์	14.300	14.450	15.300	15.500	1.31	2.99
๗. ไทย	12.300	12.700	13.000	13.100	0.77	2.53
๘. ไนจีเรีย	7.050	7.150	7.250	7.450	2.76	1.44
๙. บราซิล	7.300	7.350	7.350	7.300	-0.68	1.41
๑๐. อื่น ๆ	112.941	117.590	115.469	117.635	1.88	22.68
รวม	494.021	503.554	514.819	518.635	0.74	100.00

หมายเหตุ * การพยากรณ์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนกรกฎาคม 2565

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา <https://www.fas.usda.gov/data/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

1.3 สต็อกปลายปีข้าวโลก

สต็อกข้าวโลกปลายปี 2565/66 USDA ประเมินว่า อยู่ที่ประมาณ 182.762 ล้านตัน ลดลง 3.87 ล้านตัน หรือร้อยละ 2.08 จากปี 2564/65 ที่มีปริมาณ 186.638 ล้านตัน โดยจีนมีสต็อกข้าวมากที่สุด ปริมาณ 109 ล้านตัน รองลงมา คือ อินเดีย 39.20 ล้านตัน ฟิลิปปินส์ 4.424 ล้านตัน ไทย 3.98 ล้านตัน และอินโดนีเซีย 3.16 ล้านตัน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สต็อกข้าวปลายปีของรัฐบาลในปี 2562/63 - 2565/66

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ปีการผลิต	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%Δ	สัดส่วน (%)
๑. จีน	145.230	150.293	156.290	156.600	0.20	30.19
๒. อินเดีย	101.950	101.071	106.960	107.500	0.50	20.73
๓. บังกลาเทศ	35.700	36.100	36.500	36.800	0.82	7.10
๔. อินโดนีเซีย	36.000	35.400	35.200	35.050	-0.43	6.76
๕. เวียดนาม	21.250	21.450	21.500	21.700	0.93	4.18
๖. ฟิลิปปินส์	14.300	14.450	15.300	15.500	1.31	2.99
๗. ไทย	12.300	12.700	13.000	13.100	0.77	2.53
๘. ไนจีเรีย	7.050	7.150	7.250	7.450	2.76	1.44
๙. บราซิล	7.300	7.350	7.350	7.300	-0.68	1.41
๑๐. อื่น ๆ	112.941	117.590	115.469	117.635	1.88	22.68
รวม	494.021	503.554	514.819	518.635	0.74	100.00

หมายเหตุ * การพยากรณ์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนกรกฎาคม 2565

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา <https://www.fas.usda.gov/data/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

1.4 การค้า

ข้าวเป็นธัญพืชที่ปลูกเพื่อมุ่งเน้นความมั่นคงด้านอาหารภายในประเทศเป็นหลัก ดังนั้น ปริมาณการค้าข้าวระหว่างประเทศจึงเป็นผลผลิตส่วนเกินจากการบริโภคในแต่ละประเทศ ภาวะการค้าข้าวจึงมักผันผวนตามปริมาณผลผลิตของประเทศผู้ส่งออกและการบริโภคของประเทศผู้นำเข้า

ปี 2565/66 USDA ประเมินว่า จะมีประมาณการค้าข้าว 54.655 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 0.49 ล้านตัน หรือร้อยละ 0.92 จากปี 2564/65 ที่มีปริมาณ 54.157 ล้านตัน เนื่องจากผู้นำเข้าข้าวหลัก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป โกลด์โคสต์ อีรัก แอฟริกาใต้ กานา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อียิปต์ บราซิล เม็กซิโก โมซัมบิก มาดากัสการ์ และสหราชอาณาจักร มีแนวโน้มนำเข้าเพิ่มขึ้น โดยปีการผลิต 2565/66 จีนเป็นประเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.98 ของปริมาณการนำเข้าข้าวทั่วโลก รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 5.67) สหภาพยุโรป (ร้อยละ 4.39) ไนจีเรีย (ร้อยละ 4.02) โกลด์โคสต์ (ร้อยละ 2.74) เนปาล (ร้อยละ 2.56) ซาอุดีอาระเบีย (ร้อยละ 2.56) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 2.56) และอีรัก (ร้อยละ 2.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปริมาณการค้าข้าวทั่วโลกในปีการผลิต 2562/63 - 2565/66

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ปีการผลิต	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66*	%Δ
การค้า	45.361	51.839	54.157	54.655	0.92

หมายเหตุ * การพยากรณ์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนกรกฎาคม 2565

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา <https://www.fas.usda.gov/data/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

1.5 ประเทศผู้นำเข้าสำคัญ

ตารางที่ 5 ประเทศผู้นำเข้าข้าวสูงสุดในปี 2565

ประเทศผู้นำเข้า	ปริมาณ (ล้านตัน)	สัดส่วน (%)
1. จีน	6.000	10.98
2. ฟิลิปปินส์	3.100	5.67
3. สหภาพยุโรป	2.400	4.39
4. ไนจีเรีย	2.200	4.02
5. โกตดิวัวร์	1.500	2.74
6. เนปาล	1.400	2.56
7. ซาอุดีอาระเบีย	1.400	2.56
8. สหรัฐอเมริกา	1.400	2.56
9. อิรัก	1.350	2.47
10. เซเนกัล	1.250	2.29
11. อิหร่าน	1.200	2.20
12. มาเลเซีย	1.200	2.20
13. แอฟริกาใต้	1.025	1.87
14. สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	1.000	1.83
15. กานา	1.000	1.83
16. อื่น ๆ	27.230	49.82
ปริมาณการนำเข้ารวม	54.655	100.00

หมายเหตุ * การพยากรณ์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนกรกฎาคม 2565

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา <https://www.fas.usda.gov/data/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

1.6 ปริมาณการส่งออกข้าวไทยเทียบกับประเทศผู้ส่งออกสำคัญ

ตารางที่ 6 ปริมาณการส่งออกข้าว

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ประเทศผู้ส่งออก	ปริมาณการส่งออก			ปริมาณการส่งออก (1 ม.ค. - 28 มิ.ย.)		
	ปี 2563	ปี 2564	%Δ 64/63	ปี 2564	ปี 2565	%Δ 65/64
อินเดีย	14.58	21.24	45.68	9.13	9.27	1.53
ไทย	5.73	6.12	6.81	2.18	3.44	57.80
เวียดนาม	6.17	6.27	1.62	3.09	3.31	7.12
ปากีสถาน	3.93	3.93	0	1.87	2.17	16.04
สหรัฐฯ	2.86	2.92	2.10	1.48	1.21	-18.24
รวม 5 ประเทศ	33.27	40.48	21.67	17.75	19.40	9.30
อื่นๆ	12.09	11.36	-6.04			
รวม	45.36	51.84	14.29			

ที่มา : 1. กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA) ณ เดือนมิถุนายน 2565

2. The Rice Trader (รายสัปดาห์) ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2565

3. ข้อมูลกรมศุลกากร

4. ข้อมูลกรมศุลกากรและใบอนุญาตส่งออกข้าว

1.7 ราคาส่งออกข้าว (FOB) ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ

ตารางที่ 7 ราคาส่งออกข้าวของ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

ประเทศผู้ส่งออก	ณ วันที่ 27 พ.ค. 2565				ณ วันที่ 24 มิ.ย. 2565				ราคา (+/-)			
	ขย.5%	ขย.25%	ข.หอม	ข.นิ่ง	ขย.5%	ขย.25%	ข.หอม	ข.นิ่ง	ขย.5%	ขย.25%	ข.หอม	ข.นิ่ง
ไทย	450	440	970	460	420	415	850	425	-30	-25	-120	-35
เวียดนาม	420	400	525	-	420	405	525	-	0	5	0	-
อินเดีย	340	325	1160	355	345	335	1270	365	5	10	110	10
ปากีสถาน	375	360	-	400	420	405	-	435	45	45	-	35
สหรัฐฯ	690	-	-	-	700	-	-	-	10	-	-	-

ที่มา : 1. กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA) ณ เดือนมิถุนายน 2565

2. The Rice Trader (รายสัปดาห์) ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2565

3. ข้อมูลกรมศุลกากร ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2565

4. ข้อมูลกรมศุลกากรและใบอนุญาตส่งออกข้าว ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2565

เมื่อพิจารณาด้านราคา ข้อมูลจากรายง ราคาส่งออกข้าว (FOB) ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ พบว่า ราคาข้าวทุกประเภทของไทยปรับตัวลดลงโดยเฉพาะราคาข้าวหอมมะลิไทย ขณะที่ราคาข้าวขาว 25% ของเวียดนามปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนราคาข้าวขาว 5% และข้าวประเภทข้าวหอมอยู่ในระดับคงที่ ส่วนอินเดีย พบว่า ราคาข้าวทุกประเภทปรับตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะราคาข้าวบาสมาดิ เช่นเดียวกับราคาข้าวขาว และข้าวหนึ่งของปากีสถาน และราคาข้าวขาวสหรัฐอเมริกาที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

2. จำนวนพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณการผลิต ผลผลิต การค้า สินค้าข้าวในไทย

ประเทศไทยถือเป็นประเทศผู้ผลิตและผู้ค้าข้าวสำคัญของโลก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยข้อมูลการพยากรณ์ผลผลิตของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา คาดการณ์ว่าในปีการผลิต 2565/66 ประเทศไทยสามารถผลิตข้าวได้ผลผลิตสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก (รองจากจีน อินเดีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และเวียดนาม ซึ่งมีสัดส่วนผลผลิตร้อยละ 29.3 24.1 7.0 6.8 และ 5.4 ตามลำดับ) และไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 3 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 11.9 รองจากอินเดียและเวียดนามซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 38.9 และ 12.9 ตามลำดับ

2.1 ผลผลิตข้าวไทย

ตารางที่ 8 ผลผลิตข้าวของไทย

ปีการผลิต	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%Δ
รวม	33.143	31.234	30.978	31.679	34.135	7.75
- นาปี	25.178	24.064	26.424	26.369	26.922	2.10
- นาปรัง	7.965	7.170	4.554	5.310	7.213	35.84

- หมายเหตุ : 1. ข้อมูลจากคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพข้อมูลปริมาณการผลิตสินค้าเกษตร
วันที่ 1 กรกฎาคม 2565
2. ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกรกฎาคม - พฤษภาคม
3. ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - ตุลาคม

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร <https://www.oae.go.th/> ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2565

ปีการผลิต 2564/65 ผลผลิตข้าวไทยมีปริมาณ 31.68 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีปริมาณ 30.98 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.39 โดยข้าวนาปีจะมีปริมาณ 26.02 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.51 และข้าวนาปรังจะมีปริมาณ 6.60 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.32 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากคาดว่า ในปีการผลิต 2564/65 จะมีปริมาณน้ำฝนเพียงพอต่อการเพาะปลูก ประกอบกับ แรงจูงใจจากโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของรัฐบาลทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันมา ปลูกข้าวกันมากขึ้น

ปีการผลิต 2565/66 คาดว่าผลผลิตข้าวไทยมีปริมาณ 34.13 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 4.63 แยกเป็นข้าวนาปี ปริมาณ 26.92 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.46 และ ข้าวนาปรัง ปริมาณ 7.21 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.24 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

2.2 การบริโภคข้าวในไทย

ปี 2564/65 คาดว่าปริมาณการบริโภคข้าวภายในประเทศของไทยจะอยู่ที่ 13.10 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563/64 ร้อยละ 0.77 แบ่งเป็นข้าวเพื่อใช้บริโภคโดยตรง มีสัดส่วนร้อยละ 60 - 70 ของความต้องการบริโภคข้าวในประเทศทั้งหมด และข้าวเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม อาทิ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ แป้งข้าว ขนมอบเคี้ยวจากข้าว การผลิตไฟฟ้าชีวมวล และการผลิตเอทานอล มีสัดส่วนร้อยละ 30 - 40 ของความต้องการบริโภคข้าวในประเทศทั้งหมด (สถาบันวิจัยกรุงศรี, 2565)

2.3 การค้าข้าวไทย

ทิศทางการค้าข้าวของไทยมีทิศทางทรงตัวเนื่องจากข้าวไทยยังคงได้รับการยอมรับด้าน คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดโลก โดยข้อมูลจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ปี 2565 เดือน ม.ค. - มิ.ย. ไทยมีการส่งออกข้าวไปยังตลาดโลกแล้วรวม 3.51 ล้านตัน เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2564 มี 2.24 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.60 ซึ่งประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ อิรัก และเยเมน โดยประเภทข้าวไทยที่มีปริมาณส่งออกมาก ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวหนึ่ง ข้าวหอมไทย ข้าวเหนียว และข้าวกล้อง ซึ่งมีโครงสร้างตลาดดังต่อไปนี้

1. ข้าวขาว (White Rice) เป็นประเภทข้าวที่ไทยส่งออกมากที่สุด มีปริมาณการส่งออก ของไทยอยู่ที่ 1.22 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.53 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด ตลาดส่งออกหลัก คือ อิรัก จีน ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์

2. ข้าวหอมมะลิ (Thai Hom Mali Rice) ปริมาณการส่งออกของไทยอยู่ที่ 0.74 ล้าน ตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.01 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด ตลาดส่งออกหลัก คือ สหรัฐอเมริกา เซเนกัล ฮองกง จีน แคนาดา เยเมน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ และฝรั่งเศส

3. ข้าวึ่ง (Parboiled Rice) มีปริมาณการส่งออกของไทยอยู่ที่ 0.45 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.42 ตลาดส่งออกหลัก คือ แอฟริกาใต้ เยเมน เบนิน แคนเมอรูน ไนเจอร์ แอลจีเรีย โมร็อกโก ตูนิเซีย และสหรัฐอเมริกา

4. ข้าวหอมไทย (Thai Jasmine Rice Thai, Fragrant Rice, Thai Aromatic Rice) มีปริมาณการส่งออกของไทยอยู่ที่ 0.19 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.93 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด ตลาดส่งออกหลัก คือ สหรัฐอเมริกา มอริเตเนีย ฮองกง อิสราเอล สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา และเซเนกัล

5. ข้าวเหนียว (Glutinous Rice) มีปริมาณการส่งออกของไทยอยู่ที่ 0.12 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.38 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด ตลาดส่งออกหลัก คือ จีน สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย เวียดนาม ญี่ปุ่น ลาว ใต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ เบลเยียม และแคนาดา

6. ข้าวกล้อง (Cargo Rice, Loonzain Rice, Brown Rice, Husked Rice) มีปริมาณการส่งออกของไทยอยู่ที่ 0.03 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.09 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด ตลาดส่งออกหลัก คือ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา อิตาลี ฮองกง สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร รัสเซีย และแคนาดา

ตารางที่ 9 ประเทศผู้นำเข้าข้าวของไทยที่สำคัญ ปี 2563 - 2565

หน่วย : ตันข้าวสาร

ประเทศ	ปี 2563	ปี 2564	ม.ค. - มิ.ย.		%Δ
			ปี 2564	ปี 2565	
๑. สหรัฐอเมริกา	672,183	575,550	251,589	393,400	56.40
๒. จีน	381,363	632,756	162,500	304,681	87.50
๓. แอฟริกาใต้	672,777	792,872	294,082	333,323	13.30
๔. อิรัก	23,888	286,579	124,646	659,750	429.30
๕. เยเมน	122,658	203,982	82,232	134,881	64.00
อื่นๆ	3,861,174	3,804,943	1,324,387	1,680,987	26.93
รวม	5,734,038	6,296,681	2,239,432	3,507,020	56.60

ที่มา : สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย <http://www.thairiceexporters.or.th/> ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2565

ตารางที่ 10 ตลาดส่งออกข้าวของไทยแยกตามชนิดข้าว

หน่วย : ล้านตัน

ชนิดข้าว	ปริมาณการส่งออก			%Δ	สัดส่วน ปี 2565 (%)	ประเทศนำเข้าข้าวที่สำคัญ
	ปี 2564	ม.ค. - พ.ค.				
		ปี 2564	ปี 2565			
ข้าวขาว	2.29	0.58	1.22	110.34	44.53	อิรัก จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ไนจีเรีย อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกา เวียดนาม มาเลเซีย
ข้าวหอมมะลิไทย	1.42	0.52	0.74	42.31	27.01	สหรัฐอเมริกา เวียดนาม สหประชา จีน แคนาดา เยอรมนี สหรัฐอเมริกา เวียดนาม สิงคโปร์ ฝรั่งเศส
ข้าวเหนียว	1.48	0.41	0.45	9.76	16.42	แอฟริกาใต้ เยอรมนี เวียดนาม แคนาดา ไนจีเรีย แอลจีเรีย โมร็อกโก อินเดีย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม
ข้าวหอมไทย	0.55	0.19	0.19	0.00	6.93	สหรัฐอเมริกา มอริเตเนีย สหประชา อิสราเอล สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา เวียดนาม
ข้าวเหนียว	0.31	0.11	0.12	9.09	4.38	จีน สหรัฐอเมริกา อินเดีย เวียดนาม เวียดนาม ญี่ปุ่น ลาว ฟิลิปปินส์ สหประชา สิงคโปร์ เวียดนาม แคนาดา
ข้าวกล้อง	0.07	0.01	0.03	200.00	1.09	เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา อิตาลี ฮ่องกง สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น แคนาดา
รวม	.12	1.82	2.74	50.55	100	

ที่มา : กรมศุลกากร ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2565

ทั้งนี้ ในปี 2564 ประเทศไทยส่งออกข้าวจำนวน 6.12 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 3,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 107,758 ล้านบาท) โดยมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 6.81 ในขณะที่มูลค่าการส่งออกลดลงร้อยละ 8.87 จากปี 2563

สำหรับปี 2565 (ม.ค. - มิ.ย.) ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวแล้วปริมาณ 3.50 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 1,856 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 61,575 ล้านบาท) โดยมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 58.37 และ 33.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ปริมาณ มูลค่า และราคา การส่งออกข้าวไทย ปี 2563 - 2565

รายการ	2563	2564	%Δ	1 ม.ค. - 30 มิ.ย.*		%Δ
				2564	2565	
๑. ปริมาณ (ล้านตัน)	5.73	6.12	6.81	2.21	3.50	58.37
๒. มูลค่า (ล้าน USD)	3,731	3,400	-8.87	1,394	1,856	33.14
(ล้านบาท)	116,045	107,758	-7.14	42,231	61,575	45.81
3. ราคาส่งออกเฉลี่ย						
(USD/ตัน)	650.75	555.86	-14.58	631.06	529.51	-16.09
(บาท/ตัน)	20,252	17,608	-13.06	19,109	17,593	-7.93

ที่มา : ข้อมูลกรมศุลกากร ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2565

ข้อมูลกรมศุลกากรและใบอนุญาตส่งออกข้าวของกรมการค้าต่างประเทศ

2.4 ราคาข้าวไทย

ตารางที่ 12 ราคาลินค้าข้าวไทยแต่ละประเภท

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

รายการ	ปี 2563	ปี 2564 ไตรมาส				ปี 2565		%Δ
		1	2	3	4	พ.ค.	มิ.ย.	
ราคาข้าวหอมมะลิไทย	1,070	905	809	712	693	933	908	-2.68
ราคาข้าวหอมไทย	702	751	689	617	617	794	758	-4.53
ราคาข้าวเหนียว	1,042	800	723	609	606	710	650	-8.45
ราคาข้าวเหนียว	508	542	486	412	403	476	459	-3.57
ราคาข้าวขาว 10%	498	539	481	403	397	461	442	-4.12
ราคาปลายข้าวขาว เอวันเลิศ	434	481	437	367	372	437	428	-2.06
ราคาปลายข้าวขาว เอวันพิเศษ	430	478	433	364	369	434	425	-2.07

ที่มา : สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2565

3. ข้าวหอมมะลิไทย

3.1 ข้าวหอมมะลิไทย

ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวหอมกลุ่มหนึ่งที่มีการซื้อขายในตลาดโลก ซึ่งประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกข้าวหอมหลักในตลาดโลก โดยมีคู่แข่งทางการค้าสำคัญ ได้แก่ ข้าวหอมเวียดนาม ข้าวหอมกัมพูชา และข้าวหอมอเมริกัน ซึ่งในอนาคตอาจมีคู่แข่งชั้นที่ประเทศไทยต้องตระหนักและให้ความสนใจ คือ ข้าวหอมเมียนมา ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลเมียนมาได้มีความร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่นในการพัฒนาศักยภาพการผลิต นอกจากนี้ ข้าวหอมมะลียังมีคู่แข่งสำคัญ คือ ข้าวบาสมาดิ ซึ่งเป็นกลุ่มข้าวหอมอีกรุ่นหนึ่งที่มีความสำคัญในตลาดโลก ซึ่งมีประเทศอินเดีย และปากีสถาน เป็นผู้ผลิตหลัก แต่อย่างไรก็ดี ข้าวหอมมะลิกับข้าวบาสมาดิ แม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มข้าวหอมเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกัน โดยไม่ถือว่าเป็นสินค้าทดแทนกันได้ เพราะข้าวหอมมะลิมีค่าอมิโลสต่ำกว่าข้าวบาสมาดิ ทำให้ข้าวหอมมะลิมีรสชาติดี นุ่มนวล จึงเป็นที่นิยมบริโภคในกลุ่มผู้บริโภคในเอเชียตะวันออก จีน สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ส่วนข้าวบาสมาดิ มีค่าอมิโลสระดับปานกลาง และสูงกว่าข้าวหอมมะลิ ทำให้เมื่อหุงสุกแล้ว ข้าวมีลักษณะร่วน ไม่นุ่มนวลเหมือนข้าวหอมมะลิ ซึ่งนิยมบริโภคกันในกลุ่มเอเชียใต้ และตะวันออกกลาง ข้าวทั้งสองชนิดจึงมีลักษณะเฉพาะตัวที่ต่างกันของตัวสินค้าข้าว และลักษณะการนำไปปรุงอาหาร

ประเทศไทยส่งออกข้าวหอมมะลิ ในชื่อ “Thai Hom Mali Rice” เป็นข้าวพรีเมียมที่มีมูลค่าการส่งออกสูง สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็นข้าวที่ดีที่สุดในโลกจากการประกวดข้าวที่ดีที่สุดในโลก (World’s Best Rice Award) โดย The Rice Trader สหรัฐอเมริกา ซึ่งข้าวหอมมะลิไทยคว้าแชมป์ได้ถึง 7 สมัยจากการประกวด 13 ครั้งที่ผ่านมา รวมถึงการประกวดครั้งล่าสุดในปี 2564

3.2 การผลิตข้าวหอมมะลิไทย

เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพันธุ์ข้าวที่ได้จากการคัดเลือกจากพันธุ์พื้นเมืองที่ปรับตัวได้ดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน เป็นข้าวที่ตอบสนองต่อช่วงแสง ดังนั้นจะปลูกได้ปีละหนึ่งครั้งเฉพาะในฤดูนาปีเท่านั้น แต่สามารถปลูกในได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย นอกจากนี้คุณลักษณะพิเศษของข้าวหอมมะลิที่ลำต้นสูง พางข้าวอ่อนล้มได้ง่าย ดังนั้น จึงเหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ดินทรายมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกสำคัญของไทย ปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิประมาณร้อยละ 80 หรือ 20.80 ล้านไร่ นอกจากนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีลักษณะชุดดินและสภาพอากาศที่ส่งผลให้สามารถผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ เพราะส่วนใหญ่มีเกลือสินเธาว์อยู่ใต้ดิน ความเค็มของดินและสภาพอากาศที่แห้งแล้งส่งผลให้ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในภูมิภาคนี้มีความหอมมากกว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกในภูมิภาคอื่น เนื่องจากในช่วงข้าวออกดอกซึ่งเป็นระยะที่ข้าวสะสมแป้ง น้ำในนาจะซึมลงใต้ดิน ทำให้น้ำไม่ขังแปลง เกิดสภาวะที่

เหมาะสมต่อการสร้างสารหอมระเหย จึงทำให้พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิมีความหอมมาก อีกทั้งในช่วงข้าวสะสมแป้งเป็นช่วงฤดูหนาวอากาศเย็น หากปีใดมีอากาศเย็น (อุณหภูมิ 20 - 25 องศาเซลเซียส) ในช่วงระยะเวลายาวนานจะทำให้สารหอมระเหยในข้าวจะคงอยู่ในเมล็ดข้าวได้มาก ผลผลิตข้าวปีนั้นจะหอมมากกว่าปีที่มีอากาศร้อน

จากข้อมูลเผยแพร่สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในระหว่างปีการผลิต 2562/63 - 2564/65 ไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิเฉลี่ย 28.22 ล้านไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เพาะปลูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศ เช่น จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และนครราชสีมา โดยมีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 9.46 ล้านตัน ข้าวเปลือก (6.25 ล้านตันข้าวสาร) ผลผลิตต่อพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย 393 กิโลกรัมต่อไร่ (259 กิโลกรัมข้าวสาร)

สำหรับปีการผลิต 2564/65 (ตารางที่ 2.13) มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 28.39 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.04 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2563/64 เนื่องจากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่และปริมาณน้ำตามแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีมากกว่าปีที่แล้ว ซึ่งเป็นผลมาจากในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2564 มีพายุโซนร้อนเตี้ยนหมู่ และคอมปาซุ ทำให้ประเทศไทยมีฝนตกหนัก และปริมาณน้ำฝนสูงกว่าค่าปกติ ประกอบกับเกษตรกรบางส่วนปลูกชดเชยข้าวนาปีที่เสียหายจากน้ำท่วม โดยขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นในพื้นที่นาที่เคยปล่อยว่าง อย่างไรก็ตาม พื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวในปีการผลิต 2564/65 ลดลงร้อยละ 1.99 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2563/64 ทั้งนี้ ในปีการผลิต 2564/65 คาดการณ์ว่าจะมีผลผลิตข้าวหอมมะลิไทย 9.74 ล้านตัน ข้าวเปลือก (6.43 ล้านตันข้าวสาร) เนื่องจากราคาข้าวเปลือกอยู่ในเกณฑ์ดี และมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าปีที่ผ่านมา (กระทรวงพาณิชย์, 2563)

ตารางที่ 13 พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิในไทย

การผลิต/ปี	ปี 2562/63	ปี 2563/64	ปี 2564/65	%Δ ปี 2564/63
พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	27.89	28.38	28.39	0.04
พื้นที่เก็บเกี่ยว (ล้านไร่)	23.53	27.13	26.59	-1.99
ผลผลิต (ล้านตันข้าวเปลือก)	8.65	9.98	9.74	-2.40
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	395	392	391	-0.26

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ วันที่ 25 เมษายน 2565

1. อัตราการแปรสภาพข้าวเปลือก คือ ผลผลิต 1 ล้านตันข้าวเปลือก = 0.66 ล้านตันข้าวสาร
2. ผลผลิตต่อไร่ต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว

3.3 การส่งออกข้าวหอมมะลิไทย

ระหว่างปี 2562 - 2564 ไทยส่งออกข้าวหอมมะลิไทยเฉลี่ยปีละ 1,427,202 ตัน คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยปีละ 1,360 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 42,399 ล้านบาท

สำหรับปี 2565 (ม.ค. - มี.ค.) ไทยส่งออกข้าวหอมมะลิไทยปริมาณ 433,589 ตัน คิดเป็นมูลค่า 330 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือ 10,767 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 ที่ส่งออกปริมาณ 363,881 ตัน คิดเป็นมูลค่า 316 ดอลลาร์สหรัฐหรือ 9,411 ล้านบาท โดยตลาดส่งออกข้าวหอมมะลิไทยที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 36.57) จีน (ร้อยละ 10.93) และ เซเนกัล (ร้อยละ 9.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิไทย

ข้อมูล/ปี	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ม.ค. - มี.ค.		
				ปี 2564	ปี 2565	% Δ ปี 2565/64
ปริมาณ (ล้านตัน)	1.41	1.45	1.42	0.36	0.43	19.16
มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	1,476	1,456	1,149	316	330	4.43
มูลค่า (ล้านบาท)	45,677	45,285	36,235	9,411	10,767	14.41

ที่มา : กรมศุลกากร ณ วันที่ 25 เมษายน 2565

ตารางที่ 15 ประเทศผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิไทยที่สำคัญ

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ตลาดส่งออกสำคัญ	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ม.ค. - มี.ค.			
				ปี 2564	ปี 2565	% Δ ปี 2565/64	สัดส่วน (%) ปี 2565
สหรัฐฯ	0.4318	0.5008	0.4492	0.1258	0.1586	26.07	36.57
จีน	0.1251	0.1442	0.1476	0.0434	0.0474	9.20	10.93
เซเนกัล	0.1631	0.0906	0.1227	0.0251	0.0414	64.59	9.54
ฮ่องกง	0.1259	0.1295	0.1340	0.0325	0.0344	5.64	7.92
แคนาดา	0.0779	0.0820	0.0706	0.0168	0.0234	39.25	5.39
อื่น ๆ	0.4871	0.5008	0.4989	0.1203	0.1285	6.87	29.64
รวม	1.4108	1.4479	1.4229	0.3638	0.4336	19.16	100.00

ที่มา : กรมศุลกากร ณ วันที่ 25 เมษายน 2565

3.4 ประเทศคู่แข่งของข้าวหอมมะลิไทยที่สำคัญในตลาดโลก

แม้ไทยจะเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวหอมมะลิรายใหญ่ของโลก แต่ปัจจุบันต้องเผชิญการแข่งขันรุนแรงขึ้นเป็นลำดับจากประเทศคู่แข่งที่พัฒนาพันธุ์ข้าวคุณภาพใกล้เคียงกับไทย ได้แก่

1) เวียดนาม ได้พัฒนาพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมข้าวไทย ทำให้ข้าวของเวียดนามมีต้นทุนและราคาต่ำกว่า เป็นแรงดึงดูดความสนใจการซื้อจากผู้นำเข้า อาทิ ประเทศกานา โกตดิวัวร์ และกาบอง ซึ่งเป็นผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิไทยรายเดิม หันไปบริโภคข้าวจากตลาดเวียดนาม หรือตลาดข้าวหอมที่มีราคาต่ำกว่า ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวหอมมะลิไทยไปยังตลาดดังกล่าว ลดลง นอกจากนี้ การได้รับรางวัลชนะเลิศ World Best Rice ปี 2562 ของข้าวจัสมินเวียดนามพันธุ์ ST125 ถือว่าเป็นการยกระดับศักยภาพข้าวของเวียดนามสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านคุณภาพข้าวในขณะที่มีราคาจำหน่ายที่ต่ำกว่าข้าวหอมมะลิไทย หากเวียดนามดำเนินการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดเพื่อผลักดันข้าวจัสมินในตลาดโลกอย่างจริงจังอาจส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวหอมมะลิของไทยในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ

2) อินเดีย ข้าวบาสมาดิของอินเดียได้รับความนิยมบริโภคเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในตลาดสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดส่งออกข้าวหอมมะลิไทย เนื่องจากมีคุณภาพทัดเทียมกับข้าวหอมมะลิไทย แต่มีราคาถูกกว่า กอปรกับความต้องการบริโภคข้าวกลิ่นหอมที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้บริโภค Non-Asian หรือในตลาดหลัก ส่งผลให้มีความต้องการนำเข้าข้าวบาสมาดิจากอินเดียมากขึ้น

3) กัมพูชา เป็นคู่แข่งที่มีศักยภาพโดยเฉพาะในตลาดสหภาพยุโรป เนื่องจากคณะกรรมการยุโรปได้ผ่อนผันให้กัมพูชาสามารถส่งออกข้าวเมล็ดยาวสายพันธุ์ Indica ไปยังสหภาพยุโรปได้เช่นเดิม โดยไม่เรียกเก็บภาษีนำเข้าและไม่จำกัดปริมาณ มีผลตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม 2565 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสการแข่งขันทางการค้าและส่วนแบ่งทางการตลาดให้กับสินค้าข้าวของกัมพูชาเป็นอย่างมาก

4) สหรัฐอเมริกา ถึงแม้จะเป็นตลาดผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิหลักของไทย แต่ในอีกด้านหนึ่ง สหรัฐฯ ก็เป็นผู้ผลิตข้าวหอมคู่แข่งสำคัญโดยเฉพาะความพยายามของรัฐบาลสหรัฐฯ ในการพัฒนาศักยภาพการผลิตพันธุ์ข้าวหอมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดในประเทศเพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาดของข้าวหอมมะลิไทย โดยเฉพาะ Jasmine Rice ข้าวกลิ่นหอมสายพันธุ์ Calaroma-201 (Calrose) ที่มีกลิ่นหอมและคุณสมบัติใกล้เคียงข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งเคยได้รับรางวัล World Best Rice ในปี 2558

3.5 ราคาส่งออกสินค้าข้าวหอมทั่วโลก

สำหรับปี 2564 ราคาส่งออก (FOB) ข้าวหอมในตลาดโลกสูงสุดตามลำดับ ดังนี้ (1) ข้าว India Pusa Basmati เฉลี่ยตันละ 1,143 ดอลลาร์สหรัฐ (2) ข้าว U.S. Medium Grain #1,4% (Calrose) เฉลี่ยตันละ 1,061 ดอลลาร์สหรัฐ (3) ข้าวหอมมะลิไทย เฉลี่ยตันละ 793 ดอลลาร์สหรัฐ (4) ข้าว Pakistan Basmati เฉลี่ยตันละ 778 ดอลลาร์สหรัฐ (5) ข้าว Cambodia Fragrant 5% เฉลี่ยตันละ 728 ดอลลาร์สหรัฐ และ (6) ข้าว Viet Fragrant 5% เฉลี่ยตันละ 511 ดอลลาร์สหรัฐ

โดยในช่วงเดือน ม.ค. - มิ.ย. 2565 พบว่า ราคาส่งออก (FOB) ข้าวหอมในตลาดโลกมีการปรับตัวของราคา ดังนี้ (1) ข้าว India Pusa Basmati เฉลี่ยตันละ 1,319 ดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.08 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 และ ข้าว (2) U.S. Medium Grain #1,4% (Calrose) เฉลี่ยตันละ 1,319 ดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.68 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 ส่งผลให้ข้าว Calrose ของสหรัฐอเมริกา มีราคาสูงเป็นอันดับ 2 ในตลาดข้าวหอม ในขณะที่ข้าว Viet Fragrant 5% มีการปรับตัวของราคาลดลงต่ำสุด เฉลี่ยตันละ 453 ดอลลาร์สหรัฐ ลดลงร้อยละ 13.71 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564

ตารางที่ 16 ราคาส่งออก (FOB) ข้าวหอมในตลาดโลก ปี 2562 – 2564

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน

ปี	2562	2563	2564	ม.ค. - มิ.ย.		
				2564	2565	% Δ 2565/64
India <u>Pusa</u> Basmati	1,274	1,105	1,143	1,117	1,319	18.08
U.S. Medium Grain #1,4% (<u>Calrose</u>)	850	895	1,061	965	1,319	36.68
Pakistan Basmati	982	970	778	816	940	15.19
Thai <u>Hom</u> Mali	1,212	1,051	793	867	862	-0.58
Cambodia Fragrant 5%	903	844	728	777	736	-5.28
Viet Fragrant 5%	465	491	511	525	453	-13.71

ที่มา : Food and Agriculture Organization of the United Nations ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2565

4. ยุทธศาสตร์ แผน และนโยบายในการส่งเสริมสินค้าข้าวไทย

4.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อยกระดับศักยภาพ ของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มุ่งบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศไทยให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับและทุกมิติ (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพในหลากหลายมิติ ควบคู่กับการขยายโอกาส ของประเทศไทยในเวทีโลก (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์ มุ่งพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และมีคุณธรรม (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มุ่งสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุก มิติ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลัง ของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรม มาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณา การ อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มุ่งปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของ ประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้านข้างต้น ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและเป็นกรอบในการดำเนิน นโยบายของกรมการค้าต่างประเทศในบริบทของการพัฒนางานด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อยกระดับขีด ความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการ

แข่งขัน ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ ควบคู่กับการขยายโอกาสของประเทศไทยในเวทีโลก

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งสิ้น 23 ประเด็นซึ่งผูกพันหน่วยงานของรัฐที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ โดยแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้องกับการการค้าต่างประเทศด้านการพัฒนางานด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย ใน 2 ประเด็น ดังนี้

4.1.1 ประเด็นที่ (3) ด้านการเกษตร เป้าหมายเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมง เพื่อนำมาซึ่งโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร ภายใต้แผนย่อยที่ 4 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะและผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่งและอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

(1.1) เป้าหมายของแผนแม่บทฯ : ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น

(1.2) การบรรลุเป้าหมาย : อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 3.8

(1.3) กลยุทธ์การพัฒนาภายใต้แผนย่อยที่ 4 : สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการนำ

เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

- เป้าหมายของแผนย่อย : สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

- การบรรลุเป้าหมาย : อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ย ร้อยละ 3)

4.1.2 ประเด็นที่ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ เป้าหมายเพื่อพัฒนาการ ให้บริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และเป็นการพัฒนาแบบ ครอบคลุมทั่วถึง บูรณาการไร้รอยต่อ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัล ดำเนินการ พัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของ เวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพลด ค่าใช้จ่ายของประชาชน ภายใต้แผนย่อยที่ 1 การพัฒนาบริการประชาชน

(2.1) เป้าหมายของแผนแม่บท : การบริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ ยอมรับของผู้ใช้บริการ

(2.2) การบรรลุเป้าหมาย : ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ (ไม่น้อย กว่าร้อยละ 85)

(2.3) กลยุทธ์การพัฒนาภายใต้แผนย่อยที่ 1 : เพื่อให้บริการภาครัฐอำนวยความสะดวก ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส ให้เป็นภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทํา ให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชน

- เป้าหมายของแผนย่อย : งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น

- การบรรลุเป้าหมาย : สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนการที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็น ดิจิทัลร้อยละ 100

4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้นำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนฯ ฉบับที่ 9 - 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่นได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และ ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

2) เป้าหมายของแผน

(1) คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย

(2) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15

(3) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ มีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนในการผลิตและบริการฐานความรู้ชั้นสูงใหม่ ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมทั้งกระจายฐานการผลิตและการให้บริการสู่ภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี และมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และการลงทุนวิจัย และพัฒนาที่เอื้อต่อการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการ

(4) ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ภายในปี 2563 เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะ

มูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤติให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(5) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลงปริมาณ ความสูญเสียจากภัยโจรสลัดและการลักลอบขนส่งสินค้าและค่านมนุษย์ลดลง มีความพร้อมที่ปกป้องประชาชนจากการก่อการร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เกิดความเชื่อมโยงการขนส่ง โลจิสติกส์ ห่วงโซ่มูลค่าเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก อัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนและการส่งออกของไทยในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และอาเซียนสูงขึ้น

(6) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่า ลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระมากขึ้น โดยอันดับประสิทธิภาพภาครัฐที่จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติและอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจในประเทศดีขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐและระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพสูง ฐานภาษีกว้างขึ้น และดัชนีการรับรู้การทุจริตดีขึ้น รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

4.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในคราวการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 3 พฤษภาคม 2565 ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ รายละเอียดดังนี้

(1) กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะของแผนฯ ฉบับที่ 13 มีจุดประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทย (Thailand's Transformation) ภายใต้ แนวคิด “Resilience” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการลดความเปราะบาง สร้างความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติ โดยสร้างภูมิคุ้มกันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยการพลิกโฉมประเทศไทยครอบคลุมตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไกการทำงาน ในขณะเดียวกันกรอบแผนฯ ฉบับที่ 13 ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านการ

สร้างความสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเอง พร้อมทั้งการปรับเปลี่ยนองคาพยพในมิติต่าง ๆ ให้เท่าทันและสอดคล้องกับพลวัตและบริบทใหม่ของโลก โดยคำนึงถึงเงื่อนไขของสถานการณ์และทรัพยากรของประเทศ นอกจากนี้ กรอบแผนฯ ฉบับที่ 13 ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกกลุ่ม และส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป และเพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาประเทศ การพลิกโฉมประเทศไทย (Thailand's Transformation) ในระยะของแผนฯ ฉบับที่ 13 จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” โดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับศักยภาพและพัฒนาประเทศในทุกมิติ เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างการเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมอย่างทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้เป็นไปในทิศทางที่ประเทศสามารถปรับตัวและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน ตลอดจนสามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาวไปพร้อมกับการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) องค์ประกอบหลักของการขับเคลื่อน

ในการขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายหลัก (GOAL) “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (Hi-Value and Sustainable Thailand) แผนฯ ฉบับที่ 13 ได้มุ่งเน้นประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ Hi-Value and Sustainable Thailand ในองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) (2) สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค (High Opportunity Society) (3) วิถีชีวิตที่ยั่งยืน (Eco-Friendly Living) และ (4) ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ (Key Enablers for Thailand's Transformation) โดยภายใต้องค์ประกอบในแต่ละด้านได้มีการกำหนด “หมุดหมาย” (Milestones) ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ ‘เป็น’ มุ่งหวังจะ ‘มี’ หรือต้องการจะ ‘ขจัด’ ในช่วงระยะเวลา 5 ปีของแผนฯ ฉบับที่ 13 เพื่อสะท้อน

ประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อการพลิกโฉมประเทศสู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand ภายในปี 2570 โดยรายละเอียดขององค์ประกอบทั้ง 4 มิติ และหมุดหมาย ดังนี้

(2.1) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

ไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงบนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการพัฒนาต่อยอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับทิศทางของภาคการผลิตเดิมที่มีความสำคัญ แต่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคต และมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดหรือได้รับผลกระทบเชิงลบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกหากไม่มีการปรับตัว และส่งเสริมภาคการผลิตที่ไทยมีศักยภาพสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการมี “เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy)” บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยหมุดหมายที่ประเทศต้องบรรลุให้ได้ภายในระยะ 5 ปีของแผนฯ ฉบับที่ 13 จำนวน 6 หมุดหมาย ได้แก่ (1) ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (2) ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน (3) ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก (4) ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง (5) ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค และ (6) ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน

(2.2) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่งเสริมให้ทุกกลุ่มคนในประเทศมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ประชาชนได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และประเทศมีความเหลื่อมล้ำลดลงในทุกมิติ โดยการใช้เทคโนโลยีฐานข้อมูลสารสนเทศ และดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการแข่งขันที่เปิดกว้างและเป็นธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงธุรกิจ และผลักดันให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพบริการสาธารณะในเมืองหลักและท้องถิ่นต่างจังหวัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ ตลอดจนการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยด้วยโอกาสอย่างตรงกับปัญหาความต้องการ การใช้นโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการกระจายรายได้ และการจัดความคุ้มครอง

ทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มพลวัตการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic mobility) ทั้งนี้ การมุ่งลดความเหลื่อมล้ำในเชิงธุรกิจ เชิงพื้นที่ และเพิ่มพลวัตการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค (High Opportunity Society)” การลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความมั่งคั่ง และการเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข และบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่มีคุณภาพ โดยหมุดหมายที่ต้องบรรลุในห้วงระยะเวลาของแผนฯ ฉบับที่ 13 ประกอบด้วย 3 หมุดหมาย ได้แก่ (1) ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ (2) ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน และ (3) ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

(2.3) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทุกภาคส่วนในสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสามารถรับมือและมีภูมิคุ้มกันจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ทั้งการจัดการของภาครัฐและบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อมุ่งจัดการกับปัญหาที่เป็นภัยคุกคามสำคัญทั้งในประเทศไทยและในระดับโลก ได้แก่ ปัญหาขยะ มลพิษทางน้ำ มลพิษอากาศ ก๊าซเรือนกระจก และความเสี่ยงของภัยธรรมชาติ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ด้วยการยกระดับระบบการจัดการและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีที่มุ่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต และบริโภคให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อผลักดันให้บรรลุเป้าหมาย “วิถีชีวิตที่ยั่งยืน (Eco-Friendly Living)” โดยหมุดหมายที่ต้องบรรลุในห้วงระยะเวลาของแผนฯ ฉบับที่ 13 ประกอบด้วย 2 หมุดหมาย ได้แก่ (1) ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ และ (2) ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2.4) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

ปัจจัยขับเคลื่อนที่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็น

Hi-Value and Sustainable Thailand โดยเฉพาะกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งระบบการศึกษา และการยกระดับและปรับทักษะแรงงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโลกยุคใหม่ และส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่

ภาคการผลิตและบริการที่มีผลิตภาพและมูลค่าสูง และกลไกการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งระเบียบกฎหมาย ระบบงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการติดตามประเมินผลที่ทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยหมุดหมายที่ต้องบรรลุในระยะเวลาของแผนฯ ฉบับที่ 13 เพื่อบรรลุเป้าหมาย “ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ (Key Enablers for Thailand’s Transformation)” ประกอบด้วย 2 หมุดหมาย ได้แก่ (1) ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้้อย่างต่อเนื่องตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ (2) ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

(3) ประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนฯ ฉบับที่ 12 และ 13 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสินค้าข้าวไทย

(1) แผนฯ ฉบับที่ 12 (ระยะเวลาสิ้นสุดของแผนฯ เดือนกันยายน 2565)

ภายใต้แผนฯ ฉบับที่ 12 จะพบว่าประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและเป็นกรอบนำทางในการดำเนินนโยบายของกรมการค้าต่างประเทศในบริบทของการพัฒนางานด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวหอมมะลิไทย คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญภายใต้ ข้อ (2) การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ ที่มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐาน ต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพปัจจุบันเพื่อยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง วางอนาคตรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรม เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน ซึ่งแผนฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวหอมมะลิไทย เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่ 8 คือ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ภายใต้ตัวชี้วัด 8.1 อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (IMD World

Competitiveness) ของประเทศโดย International Institute for Management Development (IMD) เลื่อนขึ้นไปอยู่ในกลุ่ม 1 ใน 25 ของประเทศแรกที่ได้รับการจัดอันดับทั้งหมด ดังนี้

(1.1) การพัฒนาภาคการเกษตร โดยยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ โดย (1) พัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งในกลุ่มสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร อาทิ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ ยา พลังงานทดแทน วัสดุชีวภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและระบบตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในและต่างประเทศอย่างทั่วถึง และการกำกับดูแลให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง (2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัยและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ โดยให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน อาทิ หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมถึงส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารสำหรับผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มที่มีมาตรฐานเฉพาะ อาทิ สินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าฮาลาล และสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจน การกำหนดมาตรการจูงใจในการปรับปรุงการผลิต และการส่งเสริมวางระบบการตรวจสอบย้อนกลับ รวมทั้ง ส่งเสริมการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอสำหรับเด็กในวัยเรียนเพื่อเพิ่มสุขภาพและศักยภาพการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักในการบริโภคอาหารและโภชนาการที่ส่งผลต่อสุขภาพ และ (3) ขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ผ่านมาตรการทางการเงินการคลัง การส่งเสริมการผลิต การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการตลาด และแนวทางอื่นๆ เช่น การใช้หลักการคาร์บอนเครดิต เป็นต้น การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มผู้บริโภค การพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐาน และการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมกระบวนการตรวจรับรองแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยนำร่องในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม และเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อขยายฐานรายได้

(1.2) การพัฒนาภาคการค้าและการลงทุน โดย

ก. ส่งเสริมการทำตลาดเชิงรุก เพื่อเพิ่มความต้องการบริโภคสินค้าภายในประเทศ และการส่งออกสินค้าไทย โดยสร้างความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศใน

สินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน สร้างตราสินค้า พัฒนาบรรจุภัณฑ์ แสวงหาตลาดใหม่และขยายตลาด การค้าขายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างประเทศ รวมทั้ง สนับสนุนการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ และการใช้ ประโยชน์จากข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการค้า และการลงทุน ตลอดจนการ พัฒนาทักษะของผู้ประกอบการให้ผลิตได้และขายเป็นในการทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

ข. พัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้ได้มาตรฐานสากล ทั้งด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงพัฒนาระบบประกันความเสี่ยงภัยของ สินค้าและบริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจตลอดจนการผลักดันการ ลดอุปสรรคทางการค้าโดยเฉพาะมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีโดยขยายการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม ระหว่างกันสินค้าและบริการที่สำคัญในอาเซียนและในระดับทวิภาคี ปรับบทบาทของหน่วยงาน ภาครัฐในการทำงานเชิงรุกมากขึ้น เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกทางการค้าทั้งการติดตามและ เจรจาแก้ไขปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี การใช้แนวทางการส่งเสริมการค้ามากกว่า การกำหนดควบคุม และการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการค้าการลงทุนที่จำเป็น ถูกต้อง และทันต่อ สถานการณ์รวมถึงมีแหล่งให้คำปรึกษาที่ครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

ค. สนับสนุนผู้ประกอบการลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเพิ่มผลิตภาพทางการค้าและการประกอบ ธุรกิจทั้งในภาค การผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การเงิน และโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล ขณะที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความปลอดภัย การพัฒนาระบบรับรองผู้ซื้อผู้ขายที่มีมาตรฐานและน่าเชื่อถือ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทักษะ และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรี

ง. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและ อำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน ตลอดจนการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม โดยปรับปรุงกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านพิธีการศุลกากรที่ส่งเสริมการอำนวยความสะดวก ทางการค้า และมีการบังคับใช้ด้านศุลกากรที่มีความโปร่งใสและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล การ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแข่งขันทางการค้า เพื่อให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดและเพิ่ม ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์การค้าเสรีในปัจจุบัน การปรับกฎหมายและ กฎเกณฑ์เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น ตลอดจนการมีกฎหมายด้านธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการ

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการและผู้บริโภคในการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มากขึ้น

(2) แผนฯ ฉบับที่ 13 (ระยะเวลาของแผนฯ ปีงบประมาณ 2566 - 2570)

ปัจจุบัน สศช. ยังมิได้มีการเผยแพร่รายละเอียดของยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผนฯ ฉบับที่ 13 ให้บรรลุเป้าหมาย หากแต่ภายใต้มิติการพัฒนาทั้ง 4 ด้านข้างต้น กรมการค้าต่างประเทศ ยังคงสนับสนุนการขับเคลื่อนภาครัฐต่อเนื่องจากแนวทางการขับเคลื่อนจากแผนฯ ฉบับที่ 12 ในมิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย โดยการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะการพัฒนางานด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคต และมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดหรือได้รับผลกระทบเชิงลบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกหากไม่มีการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การบรรลุจุดหมายสำคัญ คือ ให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ภายในระยะเวลา 5 ปีของแผนฯ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการส่งออกข้าวของไทย เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาความคุ้มค่าของนโยบายรัฐบาล ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การค้าขายข้าว

1. รูปแบบการวิจัย

1.1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับ

- 1) การเพาะปลูกข้าว การค้าขายข้าว การส่งออกข้าว ภายในประเทศไทย
- 2) ข้อมูลทางเศรษฐกิจภายในประเทศไทยที่มีผลต่อการค้าขายข้าว
- 3) สถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าขายข้าวทั่วโลก
- 4) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเพาะปลูก การค้าขาย และการส่งออกข้าวของไทย
- 5) ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ของข้าวที่มีผลต่อการเพาะปลูก การค้าขาย หรือ การส่งออกข้าว ของไทยและทั่วโลก

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายส่งเสริมสินค้าข้าวของไทย โดยเป็นผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของภาครัฐในหลายระดับ เพื่อให้เห็นกระบวนการกำหนดนโยบายภาครัฐ และกรอบแนวคิดที่สำคัญที่ภาครัฐเลือกใช้ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่เป็นการส่งเสริมสินค้าข้าวของไทย

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 เริ่มต้นจากการกำหนดประเด็นปัญหา ที่มีความสำคัญต่อสังคม เพื่อกำหนดเป้าหมายในการศึกษา และทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่

ต้องการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นคำถามการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตในการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัยต่อไป

2.2 ทำการศึกษาทบทวนข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

2.4 เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทบทวนข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และ จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.5 นำข้อมูลที่ได้มาทำการเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อจัดทำผลการวิจัย

2.6 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

3. ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย เป็นกลุ่มข้าราชการ เนื่องจาก เป็นกลุ่มที่มีส่วนในการกำหนดและปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐ ที่เป็นนโยบายส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าวของไทย และยังเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถเข้าถึงชุดข้อมูลทางสถิติที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการส่งออกข้าวของไทย และนอกจากนี้ประชากรในกลุ่มนี้ยังเป็นประชากรในระดับที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ในภาคราชการที่มีส่วนสำคัญในการรับผิดชอบโดยตรง จึงเป็นประชากรที่สามารถให้ข้อมูลและความเห็น รวมไปถึงข้อเสนอแนะ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้โดยตรง และได้ในภาพรวมของข้อมูลด้วยเช่นกัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ต้องการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งจากส่วนราชการที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสังกัดอยู่ ได้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ และ กรมการข้าว จำนวนรวม 12 คน

กรมการค้าต่างประเทศ เป็นส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งออกข้าวของไทย เนื่องจากเป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการส่งออกข้าวของไทย และการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าข้าวส่งออกของไทย จึงเป็นส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งออกข้าวของไทย กรมการข้าว เป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตข้าว การกำกับดูแลการผลิตข้าว และ

การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าว จึงมีความเกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวของไทยโดยผู้วิจัยได้เลือกทำการ สัมภาษณ์ประชากรส่วนราชการละ 6 คน

ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มของประชากรที่สัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) เจ้าหน้าที่ในระดับ บริหารงาน ในการวิจัยนี้ หมายถึง เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้ากลุ่มงานภายในส่วนราชการ ซึ่ง เปรียบเทียบเป็นเจ้าหน้าที่ในระดับ ชำนาญการพิเศษ หรือ อำนวยการ ขึ้นไป ซึ่งมีหน้าที่ในการ บริหารการทำงานภายในองค์กร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและส่งออกข้าว และ 2) เจ้าหน้าที่ใน ระดับปฏิบัติ ในการวิจัยนี้ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายในองค์กร เปรียบเทียบเป็นเจ้าหน้าที่ใน ระดับไม่เกินระดับชำนาญการหรือชำนาญงาน ภายในองค์กร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการ ส่งออกข้าว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและกึ่งทางการ โดยใช้ ลักษณะคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนด โดยในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการ เก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ ส่วนราชการที่สังกัด ระดับของผู้ให้สัมภาษณ์ และ หน้าที่ รับผิดชอบ

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์ โดยอิงจากตำแหน่งหน้าที่ และ ความรับผิดชอบ โดยผู้วิจัย ได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็น การผลิตสินค้าข้าว การ ส่งออกสินค้าข้าว นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนในการส่งเสริมการผลิตข้าว นโยบายของภาครัฐที่มี ส่วนส่งเสริมการส่งออกข้าว นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนในการอุดหนุนเกษตรกรผู้ผลิตข้าว และ ประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาเรียบเรียง แบ่งเป็นประเด็นเนื้อหา ตามหัวข้อ โดยได้ มีการกำหนดประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามในแต่ละประเด็นมาเชื่อมโยงกัน และสรุปผลที่ได้จาก การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อจัดทำเป็นผลการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ร่วมกัน ประกอบกับการใช้ข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาแนวโน้มและทิศทางการส่งออกข้าวของไทยที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ นำเสนอเป็นผลการวิจัยต่อไป

บทที่ 4 ผลการวิจัย

1. ความต้องการบริโภคสินค้าข้าวทั่วโลก

สินค้าข้าว มีปริมาณการบริโภคทั่วโลกประมาณปีละ 500 ล้านตัน แต่สินค้าข้าวเป็นสินค้าที่เป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ เนื่องจากเป็นแหล่งพลังงานคาร์โบไฮเดรตจำนวนมากที่มีราคาถูก สินค้าข้าวจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหาร ปริมาณสินค้าข้าวภายในประเทศส่งผลต่ออัตราการเติบโตของประชากร โดยส่วนมากประเทศที่นิยมบริโภคข้าวมักจะสามารถผลิตข้าวได้เอง แต่เนื่องด้วยอัตราการเติบโตของประชากร ประกอบกับพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่น้อยลง ส่งผลให้หลายประเทศไม่สามารถผลิตข้าวได้เพียงพอต่อความต้องการบริโภค จึงทำให้เกิดความต้องการสินค้าข้าวขึ้นในตลาดโลก โดยความต้องการนำเข้าสินค้าข้าวทั่วโลกในแต่ละปีจะมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และมีสัดส่วนความต้องการระหว่างสินค้าอาหารที่เป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชากรในประเทศที่บริโภคข้าวเป็นหลักจะมีอัตราการเติบโตของประชากรสูงกว่าประเทศที่บริโภคแหล่งพลังงานอื่นเป็นหลัก โดยความต้องการนำเข้าสินค้าข้าวทั่วโลกจะอยู่ที่ประมาณ 50 ล้านตัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ 2) สินค้าข้าวมูลค่าสูง และ 3) สินค้าข้าวพิเศษ สินค้าข้าวที่ส่งออกเป็นสินค้าที่มีส่วนเกินจากความต้องการบริโภคภายในประเทศ มูลค่าของสินค้าข้าวจึงมีที่มาจากราคาซื้อขายภายในประเทศ แต่อาจแปรผันตามความต้องการนำเข้าข้าวได้

1.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ หมายถึง สินค้าข้าวที่มีมูลค่าซื้อขายต่ำ ราคามีความผันผวนตามความต้องการของตลาดและปริมาณผลผลิตสูง ราคาของข้าวในกลุ่มนี้ยังขึ้นอยู่กับมูลค่าของสินค้าธัญพืชและสินค้าที่เป็นแหล่งพลังงานประเภทอื่นด้วย สินค้าข้าวที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหนึ่ง ปลายข้าว ข้าวเหนียว ความต้องการของตลาดในสินค้าข้าวมูลค่าต่ำมีผลจากราคาสินค้าเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากส่งออกสินค้าข้าวมูลค่าต่ำในราคาที่สูงกว่าราคาของประเทศคู่แข่ง จะส่งผลให้ยอดขายสินค้าข้าวนี้ตกลงอย่างรุนแรง ประเทศผู้นำเข้าสินค้าข้าวในกลุ่มนี้จะตัดสินใจซื้อข้าวบนพื้นฐานของราคา ทั้งนี้สินค้าข้าวมูลค่าต่ำเป็นสินค้าข้าวที่มีปริมาณการบริโภคและปริมาณการนำเข้าส่งออกมากที่สุด โดยเฉลี่ยคิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของความต้องการข้าวในตลาดโลก ประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลกส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ทั้งหมด ผู้บริโภคข้าวในกลุ่มนี้เป็นผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนมาก ในทวีปเอเชีย และ แอฟริกา

1.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง หมายถึง สินค้าข้าวที่มีมูลค่าสูง สินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีปริมาณผลผลิตที่น้อยกว่าสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ แต่ราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีมูลค่าที่สูงกว่าเมื่อเทียบในปริมาณ

เท่ากัน ราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีอัตราการเติบโตที่คงที่ตามความต้องการของตลาดโลก ไม่แปรผันตามสินค้าธัญพืชหรือแหล่งพลังงานที่สำคัญอื่น คุณภาพของสินค้าข้าวมีความสำคัญต่อราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ได้แก่ ข้าวหอมสายพันธุ์ต่างๆ ข้าวหอมมะลิ ข้าวบาสมาดิ ข้าวญี่ปุ่น มูลค่าของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีผลต่อความต้องการของตลาดโลกเช่นกัน แต่ปัจจัยด้านราคามีความอ่อนไหวน้อยกว่าเมื่อเทียบกับสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ และคุณภาพของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีผลต่อการตัดสินใจด้วยเช่นกัน หากราคาข้าวมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย หรือมีราคาไม่ต่างจากราคาของประเทศคู่แข่งมากนัก อาจไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าข้าวหากประเทศผู้นำเข้าชื่นชอบคุณภาพข้าวนั้นๆ ปริมาณการซื้อขายสินค้าข้าวในกลุ่มนี้อยู่ที่ประมาณร้อยละ 25 ของปริมาณการซื้อขายข้าวทั่วโลก ประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญทุกประเทศสามารถส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ได้เช่นกัน แต่หลายประเทศส่งออกได้ในปริมาณไม่มากนัก ผู้บริโภคข้าวในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางไปจนถึงผู้มีรายได้สูง ในภูมิภาคเอเชีย อเมริกา ยุโรป และ ตะวันออกกลาง

1.3 สินค้าข้าวพิเศษ หมายถึง สินค้าข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งอาจเกิดจากสายพันธุ์ การสี หรือมีการใช้เทคโนโลยีพิเศษเพื่อทำให้ข้าวมีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากข้าวธรรมดา ข้าวในกลุ่มนี้จะมีมูลค่าสูงเมื่อเทียบกับข้าวอีก 2 กลุ่ม ราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีการเติบโตอย่างไม่เร็วมากนักตามความต้องการของตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นปีละเล็กน้อย คุณภาพและคุณสมบัติพิเศษของข้าวในกลุ่มนี้มีผลต่อราคาข้าวเป็นอย่างมาก สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ได้แก่ ข้าวสี ข้าวกล้อง ข้าวชนิดพิเศษต่างๆ ความต้องการของตลาดโลกในสินค้าข้าวกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นจากความต้องการข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษที่ส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค คุณภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของตลาดมากกว่าราคา ปริมาณการซื้อขายข้าวในกลุ่มนี้คิดเป็นประมาณร้อยละ 5 ของปริมาณการซื้อขายข้าวทั่วโลก ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวกลุ่มนี้ที่สำคัญเพียงประเทศเดียว โดยผู้บริโภคข้าวกลุ่มนี้เป็นผู้มีรายได้สูง ในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และ อเมริกา

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกข้าวของไทย

1. ราคาสินค้าข้าวของไทย

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อราคาสินค้าข้าวไทย

1.1.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ เป็นสินค้าข้าวที่มีมูลค่าต่อหน่วยต่ำที่สุด ราคาส่งออกของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ จะเกิดจากราคาซื้อขายข้าวภายในประเทศ เนื่องจากราคาซื้อขายข้าวภายในประเทศ เป็นราคาที่ถูกกำหนดจากกลไกตลาดภายในประเทศซึ่งมาจากปริมาณการผลิตและความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก ในทางปฏิบัติกำหนดราคาโดยการรับซื้อของโรงสี ส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวนาที่เป็นผู้ผลิต เนื่องจากชาวนาไม่สามารถขายข้าวได้ในราคาที่คุ้มทุนเสมอไป หากข้าวที่ปลูกไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ข้าวที่เป็นส่วนเกินจากความต้องการภายในประเทศจะถูกส่งออกไป ซึ่งราคาของข้าวมีความผันผวนสูงเนื่องจากปริมาณผลผลิตและความต้องการของตลาดภายในประเทศไม่มีความสม่ำเสมอ ทำให้ข้าวที่ส่งออกมีปริมาณไม่เท่ากันในแต่ละปี ราคาข้าวขาว 5% ส่งออกของไทยในช่วงต้นปี 2563 มีราคาสูงสุดในช่วงเวลานั้นอยู่ที่ 582.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ในขณะที่ช่วงเดียวกันในปี 2565 ราคาอยู่ที่ 479.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน โดยช่วงเวลาที่มีราคาต่ำที่สุดในช่วงเวลานั้นอยู่ที่ 422.6 ดอลลาร์สหรัฐต่อตันในช่วงปลายปี 2564 (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2565)

ข้าวมูลค่าต่ำอีกประเภทที่ไทยเป็นผู้ส่งออกสำคัญ คือ ข้าวเหนียว ราคาข้าวเหนียวของไทยถูกกำหนดจากปัจจัยเช่นเดียวกับข้าวขาว แต่ข้าวเหนียวมีความต้องการภายในประเทศที่ต่ำมาก ข้าวเหนียวของไทยเป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อนำมาส่งออก เนื่องจากข้าวเหนียวไม่เป็นนิมบริโภคในประเทศไทย แต่เป็นที่นิยมในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางและแอฟริกา ราคาข้าวเหนียวส่งออกจึงถูกกำหนดจากความต้องการของตลาดโลกเป็นหลัก ผลผลิตข้าวเหนียวของไทยมีปริมาณผลผลิตแปรผันตามสภาพภูมิอากาศ หากเกิดภัยพิบัติขึ้นจะส่งผลให้ผลผลิตของไทยมีปริมาณลดลง ส่งผลให้ราคาข้าวเหนียวสูงขึ้นได้ ราคาข้าวเหนียวส่งออกของไทยในช่วงต้นปี 2563 อยู่ที่ 572.8 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน และตกลงมาถึง 409.5 ดอลลาร์สหรัฐต่อตันในช่วงปลายปี 2564 (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2565)

1.1.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง เป็นสินค้าที่มีมูลค่าต่อหน่วยสูงกว่าสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ โดยหากเปรียบเทียบราคาข้าวหอมมะลิ กับข้าวขาว 5% มูลค่าในช่วงเวลาเดียวกันจะแตกต่างกันประมาณ 2-3 เท่าตัว ข้าวหอมมะลิเป็นสินค้าที่ราคาส่งออกถูกกำหนดโดยปัจจัยภายในประเทศเป็นสำคัญ ปริมาณผลผลิตและความต้องการภายในประเทศ มีผลต่อราคาของข้าวหอมมะลิ แต่ราคาข้าวหอมมะลิส่งออกจะเสถียรกว่าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ กล่าวคือราคามีความผันผวนน้อยกว่า เกิดจากการที่ความต้องการข้าวหอมมะลิในตลาดโลกมีความสม่ำเสมอ ผู้ซื้อจะไม่ย้ายไปซื้อข้าวหอม

ของประเทศคู่แข่งหากราคาข้าวหอมมะลิไม่ได้สูงกว่าข้าวหอมของประเทศคู่แข่งมากนัก เนื่องจากคุณภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูงด้วยเช่นกัน แตกต่างจากข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำที่ผู้ซื้อจะตัดสินใจซื้อบนพื้นฐานของราคามากกว่า แต่ทั้งนี้ปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลิขาดความสม่ำเสมอเช่นเดียวกับข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ เนื่องจากปัจจัยด้านสภาพอากาศและการชลประทาน ประกอบกับข้าวหอมมะลิสามารถปลูกได้เพียงปีละ 1 ครั้ง จึงส่งผลให้สภาพอากาศและผลกระทบจากภัยพิบัติในแต่ละปีมีผลมากต่อปริมาณผลผลิตและราคาของข้าวหอมมะลิ ช่วงเดือนในแต่ละปีไม่มีผลต่อราคาของข้าวหอมมะลิ ในปี 2562 ราคาข้าวหอมมะลิพุ่งสูงขึ้นไปถึง 1211.9 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน แต่ในขณะที่ช่วงกลางปี 2564 ราคาข้าวหอมมะลิตกลงมาอยู่ที่ 697.5 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2565)

1.1.3 สินค้าข้าวพิเศษ ราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ มีความแตกต่างกันไปในข้าวแต่ละชนิด เนื่องจากข้าวแต่ละชนิดมีปริมาณผลผลิตที่น้อย และความต้องการซื้อไม่มากนัก ราคาจึงมักถูกกำหนดโดยต้นทุนการผลิต ซึ่งต้นทุนการผลิตข้าวในกลุ่มนี้ จะมีต้นทุนที่สูงกว่าข้าวในอีก 2 กลุ่ม เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มคุณภาพให้กับสินค้าข้าว ในปัจจุบัน สินค้าข้าวพิเศษ ไม่ได้มีการผลิตและการทำการตลาดด้วยข้าวชนิดเดิมอย่างสม่ำเสมอ ข้าวบางชนิดมีการปลูกเพียงปีการผลิตเดียว จึงทำให้กลไกตลาดมีผลน้อยต่อราคาของสินค้าข้าวแต่ละชนิด แต่ปัจจัยที่ทำให้สามารถส่งออกสินค้าข้าวได้ในราคาสูงคือคุณภาพ หากคุณสมบัติของข้าวชนิดนั้นเป็นที่ต้องการ ก็จะทำให้มูลค่าของสินค้าข้าวชนิดนั้นสูงขึ้นเป็นพิเศษได้

ราคาของสินค้าข้าวไทยในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันไป แต่ในภาพรวมปริมาณผลผลิต และ ความต้องการของตลาด เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคามากที่สุด คุณภาพของข้าว และ คุณสมบัติพิเศษของข้าว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวรองลงมา แต่ทั้งนี้ราคาของสินค้าข้าวแต่ละกลุ่มนั้นส่งผลต่อปริมาณการซื้อที่แตกต่างกันไป โดยหากเป็นข้าวในกลุ่มที่มีมูลค่าสูงขึ้นและกลุ่มผู้ซื้อมีรายได้มากขึ้น ปัจจัยด้านราคาที่จะเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อปริมาณการส่งออกได้น้อยลง

1.2 แนวทางในการบริหารจัดการราคาของภาครัฐสินค้าข้าวไทย และผลกระทบจากราคาสินค้าข้าวไทย

1.2.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ เป็นสินค้าข้าวในกลุ่มที่ราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อเป็นอย่างมาก เนื่องจากการตัดสินใจเลือกซื้อข้าวในกลุ่มนี้ ผู้ซื้อจะมองเพียงราคาและราคาคู่แข่งเท่านั้น เนื่องจากข้าวในกลุ่มนี้ เป็นแหล่งพลังงานพื้นฐาน ที่มีราคาถูก ผู้ซื้อที่นิยมบริโภคข้าวใน

กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นผู้มีรายได้น้อย ในส่วนของข้าวหนึ่ง จะมีปัจจัยด้านคุณภาพเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากประเทศที่นิยมบริโภคข้าวหนึ่งบางประเทศนิยมในคุณภาพของข้าวหนึ่งของไทย แต่ทั้งนี้หาก ราคาของข้าวหนึ่งที่ไทยส่งออกสูงกว่าประเทศคู่แข่งเป็นจำนวนมาก หรือเป็นระยะเวลานาน จะส่งผลให้ประเทศผู้ซื้อย้ายไปนำเข้าจากประเทศคู่แข่งแทน เนื่องจากคุณภาพของข้าวหนึ่งจากแต่ละแหล่งผลิต นั้น ไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อเทียบกับข้าวที่มีมูลค่าสูงกว่าในกลุ่มอื่น

ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ กลไกตลาดและ ราคาส่งผลต่อการเลือกซื้อเป็นอย่างมาก การที่มูลค่าการส่งออกโดยรวมจากสินค้าข้าวประเภทนี้จะ เพิ่มขึ้น ราคาของสินค้าข้าวจะต้องมีความใกล้เคียงกับราคาตลาด จะทำให้สามารถแข่งขันราคา กับ สินค้าของประเทศคู่แข่งได้ ปริมาณผลผลิตจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ราคาส่งออกของสินค้าข้าวในกลุ่ม นี้สามารถแข่งขันราคาได้ การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต และควบคุมปริมาณผลผลิตให้มีความ สม่าเสมอ จึงมีความสำคัญต่อการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้

1.2.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง เป็นสินค้าข้าวที่ราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของ ผู้ซื้อน้อยกว่าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ แต่มีปัจจัยที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นมา คือ ปัจจัยด้าน คุณภาพของสินค้า เนื่องจากผู้ซื้อข้าวในกลุ่มนี้ มักจะตัดสินใจเลือกซื้อข้าวที่มีคุณภาพดี และมีความ เหมาะสมกับราคา หากสินค้าข้าวมูลค่าสูงมีราคาสูงแต่มีคุณภาพที่เหมาะสมกับราคา ผู้ซื้อก็จะยังคง เลือกซื้อข้าวชนิดนั้นเช่นเดิม นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลอีกประการ คือ เอกลักษณะของสายพันธุ์ข้าว เนื่องจากข้าวในกลุ่มนี้จะเป็นข้าวที่มีคุณภาพหรือมีลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างไปจากข้าวขาว ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์และแหล่งผลิต ผู้ซื้อที่มีความชื่นชอบในคุณสมบัติเฉพาะตัวของข้าว สายพันธุ์หรือประเทศใด ก็มักจะนิยมเลือกซื้อข้าวชนิดนั้นโดยเฉพาะ

สินค้าข้าวมูลค่าสูง เป็นสินค้าข้าวที่มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ผู้ซื้อจะ ตัดสินใจเลือกซื้อด้วยปัจจัยด้านราคาและคุณภาพประกอบกัน การแข่งขันด้านราคาไม่ให้อ่างมาก เกินไปจากข้าวของประเทศคู่แข่งที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันนั้นยังมีความจำเป็นต่อการเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าข้าวมูลค่าสูง การควบคุมไม่ให้ราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มี ราคาสูงเกินไป ยังคงมีความสำคัญต่อการส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ การเพิ่มปริมาณผลผลิตเป็นวิธีการ ควบคุมราคาที่มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้การปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพสูงขึ้น หรือมีคุณสมบัติ เด่นที่สำคัญ อาทิ รสชาติ เนื้อสัมผัสของข้าว กลิ่น ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด ก็จะเพิ่มมูลค่าในการ ส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ได้

1.2.3 สินค้าข้าวพิเศษ ปัจจัยด้านราคาของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ส่งผลต่อปริมาณการขายน้อย เนื่องจากผู้ซื้อจะตัดสินใจซื้อข้าวบนปัจจัยด้านคุณภาพและคุณสมบัติพิเศษของข้าวเป็นหลัก ผู้ซื้อจะซื้อข้าวในกลุ่มนี้หากราคาเป็นที่พึงพอใจโดยไม่ได้เปรียบเทียบกับราคาของสินค้าข้าวประเภทหรือชนิดอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากข้าวในกลุ่มนี้มีต้นทุนการผลิตที่สูง และผู้ซื้อมักจะมีความต้องการเฉพาะในการเลือกซื้อสินค้าข้าวในกลุ่มนี้

สินค้าข้าวพิเศษ เป็นสินค้าที่ปัจจัยด้านราคาส่งผลต่อการซื้อน้อย ทั้งนี้ ผู้ซื้อเองก็จะตัดสินใจซื้อบนความคุ้มค่าและความพึงพอใจในราคา หากสามารถลดต้นทุนการผลิต หรือเพิ่มปริมาณผลผลิตได้ ก็จะทำให้สามารถเพิ่มมูลค่าการส่งออกให้มากขึ้นได้ ทั้งนี้ สินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีความต้องการซื้อจากคุณสมบัติเฉพาะตัว การสร้างความต้องการให้กับคุณสมบัติพิเศษของข้าวที่ต้องการขาย ก็มีส่วนในการเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้เช่นกัน เนื่องจาก หากผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูง แต่คุณสมบัติไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ก็อาจทำให้มีผลผลิตส่วนเกินได้เช่นกัน และในปัจจุบันการทำตลาดในกลุ่มสินค้าข้าวพิเศษยังมีน้อย และมีเพียงประเทศไทยที่สามารถส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ได้ปริมาณมากเพียงประเทศเดียว

2. ผลผลิตสินค้าข้าวของไทย

สินค้าข้าวของไทยในปัจจุบัน มีการวางแผนการผลิต ตามแนวทางพื้นที่ส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวแต่ละชนิด/สายพันธุ์ ซึ่งกรมการข้าวจะทำการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวแต่ละชนิด ตามการคาดการณ์ความต้องการของตลาดของข้าวแต่ละชนิด ซึ่งกรมการข้าวจะพิจารณาสายพันธุ์ที่ทำการส่งเสริมให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของข้าวแต่ละสายพันธุ์ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละปี ประกอบกับสภาพภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย ซึ่งมีความเหมาะสมกับสายพันธุ์ข้าวที่เพาะปลูกแตกต่างกัน ข้าวสายพันธุ์เดียวกัน อาจเพาะปลูกได้ผลผลิตที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน หากผลิตในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกัน สายพันธุ์ข้าวไทยที่กรมการข้าวส่งเสริมการผลิต จะมาจากสายพันธุ์ซึ่งกรมการข้าว หรือ องค์กรอื่น ทำการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์จนมีเอกลักษณ์ทางพันธุกรรมที่มีความแตกต่างไปจากข้าวสายพันธุ์ที่มีอยู่แล้ว และมีความสมบัติโดดเด่นแตกต่างจากข้าวสายพันธุ์อื่นๆ ก็จะนำมาจดทะเบียนเพื่อรับรองสายพันธุ์กับกรมการข้าว จากนั้นกรมการข้าวจะนำข้าวสายพันธุ์ที่ได้ไปทดลองเพาะปลูกในแปลงทดลองของกรมการข้าว หรือหน่วยงานพันธมิตร ซึ่งมีกระจายอยู่ในหลายภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อคาดการณ์คุณสมบัติ และปริมาณผลผลิต ที่คาดว่าจะผลิตได้ เพื่อเป็นชุดข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมการผลิตข้าวแต่ละชนิด/สายพันธุ์ ตามแต่ละพื้นที่

1) สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ มีปริมาณผลผลิตมากที่สุดในสินค้าข้าวทั้ง 3 กลุ่ม เนื่องจากเป็นสินค้าข้าวที่มีความต้องการของตลาดสูงที่สุด ผลผลิตในปี 2564 มีปริมาณการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 73.4 ของผลผลิตสินค้าข้าวในประเทศไทย ข้าวในกลุ่มนี้ หากแบ่งประเภทข้าวในกลุ่มนี้ จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหนึ่ง ปลายข้าว และ ข้าวเหนียว ผลผลิตของข้าวในกลุ่มนี้จะมีปริมาณมากที่สุด ทั้งนี้ ในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ ปริมาณผลผลิตมีความสัมพันธ์กับราคา มาก ปัจจุบันด้านราคามีผลต่อการซื้อขายสูง ปริมาณผลผลิตจึงสัมพันธ์กับราคาและปริมาณการส่งออกเป็นอย่างมาก

2) สินค้าข้าวมูลค่าสูง มีปริมาณผลผลิตรองลงมาจากสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ มีความต้องการของตลาดมาก โดยมีปริมาณผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 24.7 ของปริมาณผลผลิตข้าวของไทยในปี 2564 ผลผลิตข้าวในกลุ่มนี้ของไทย มี 2 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ และ ข้าวหอมไทย โดยแม้จะมีปริมาณผลผลิตที่ไม่มากนัก แต่เนื่องจากสินค้าข้าวมีมูลค่าสูง จึงเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญของไทย โดยราคาสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ จะไม่ได้รับผลกระทบจากปริมาณผลผลิตมากนัก ปัจจุบันด้านปริมาณผลผลิตมีผลต่อราคาไม่มากนัก ยกเว้นในกรณีที่ปริมาณผลผลิตมีล้นตลาดหรือขาดตลาดอย่างมาก จึงจะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าข้าวในกลุ่มนี้อย่างรุนแรง แต่หากปริมาณผลผลิตเปลี่ยนไปเล็กน้อย จะยังไม่ส่งผลกระทบต่อราคาแต่อย่างใด

3) สินค้าข้าวพิเศษ เป็นสินค้าข้าวที่มีการผลิตตามการทำตลาดเฉพาะ โดยสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ จะมีปริมาณผลผลิตเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับสินค้าข้าวในกลุ่มอื่น แต่ทั้งนี้ สินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีความต้องการมากกว่าปริมาณผลผลิตเสมอ เนื่องจากสินค้าข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ต้องการของตลาดข้าวมูลค่าสูง ซึ่งความต้องการสินค้าข้าวในกลุ่มนี้เกิดจากการตลาดของหน่วยงานภาครัฐหรือผู้ส่งออก ตามปริมาณผลผลิต ทั้งนี้ สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ ยังไม่มีข้าวชนิดใดที่สามารถทำการตลาดให้มีปริมาณความต้องการสม่ำเสมอในระยะยาวจนสามารถทำการผลิตข้าวในสายพันธุ์ใดเป็นการเฉพาะในปริมาณมากและสม่ำเสมอในระยะยาวได้ การผลิตข้าวในกลุ่มนี้มักจะทำการผลิตเพียงเล็กน้อย และขายตามความต้องการที่มีไม่สูงมากนัก ทั้งนี้ หากสามารถทำการตลาดสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ ให้มีความต้องการสม่ำเสมอ จนสามารถผลิตได้ในระยะยาว และส่งเสริมสายพันธุ์จนสามารถสร้างส่วนแบ่งการตลาดได้ ทั้งนี้ การผลิตข้าวในกลุ่มนี้ในปริมาณมากอาจมีความเสี่ยงต่อเกษตรกรผู้ผลิตที่อาจไม่สามารถขายข้าวได้ เนื่องจากข้าวในกลุ่มนี้ จำเป็นต้องการตลาดในการขายเป็นพิเศษ เนื่องจากมีราคาและคุณภาพที่สูงกว่าทั่วไปในท้องตลาด

2.1 การวางแผนการผลิตข้าว

ปริมาณผลผลิตสินค้าข้าว ถูกกำหนดจากปัจจัย 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยที่ควบคุมได้ ได้แก่ การวางแผนการผลิตของภาครัฐ การแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ และ ปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

การวางแผนการผลิตของภาครัฐ ในปัจจุบัน เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ภาครัฐใช้ในการควบคุมปริมาณผลผลิตในตลาดของสินค้าข้าวแต่ละชนิด ซึ่งการวางแผนการผลิตของภาครัฐ จะกำหนดโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ 2 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ กระทรวงพาณิชย์ โดยกำหนดสินค้าข้าวขึ้นเป็นกลุ่มสินค้า และคาดการณ์ความต้องการของตลาดล่วงหน้า และนำมากำหนดเป็นแผนการผลิต โดยจะผลิตสินค้าข้าวแต่ละประเภทตามความต้องการของตลาดที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า การวางแผนในลักษณะดังกล่าว หากสามารถคาดการณ์ความต้องการของตลาดได้อย่างถูกต้อง ก็จะทำให้สินค้าข้าวมีปริมาณผลผลิตเพียงพอส่งผลให้สินค้าข้าวสามารถแข่งขันราคาในการส่งออกได้ ซึ่งการแจกจ่ายหรือจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ของกรมการข้าวนั้นจะกำหนดปริมาณพันธุ์ข้าวแต่ละชนิดที่นำไปออกขาย ตามแผนการผลิต ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และมีปริมาณผลผลิตเป็นไปตามที่วางแผนไว้

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตสินค้าข้าว เป็นปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลต่อผลผลิตในภาคการเกษตร ข้าว เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีปริมาณผลผลิตอ่อนไหวตามสภาพภูมิอากาศมาก เนื่องจาก ปริมาณผลผลิตข้าวนั้นมักจะขึ้นอยู่กับความเพียงพอของปริมาณน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก เนื่องจาก ในการปลูกข้าว จำเป็นต้องใช้น้ำในปริมาณมาก หากมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ก็จะทำให้ข้าวยืนต้นตาย แต่หากน้ำมีปริมาณมากเกินไป ก็จะทำให้เกิดอุทกภัย สร้างความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกข้าว ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตและราคาต่อไป

ในการวางแผนการผลิตข้าวของภาครัฐ สามารถวางแผนการผลิตได้ใกล้เคียงกับความต้องการของตลาด แต่ปัจจัยภายนอกที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นปัจจัยภายนอกที่ภาครัฐไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ การคาดการณ์ปริมาณน้ำให้มีความเหมาะสมกับการผลิตสินค้าเกษตรทุกชนิด เป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ยาก เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละช่วงฤดูกาลของแต่ละปี มีความผันผวนจากสภาพภูมิอากาศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอย่างมาก (Global Climate Change) ประกอบการโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับและควบคุมปริมาณน้ำไม่ไห้มากหรือน้อยเกินไปของไทย

ยังไม่สามารถควบคุมปริมาณน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ การคาดการณ์ปริมาณน้ำจึงมักผิดพลาด ส่งผลให้เกิดสภาวะภัยแล้ง ซึ่งส่งผลให้ข้าวยืนต้นตาย หรือหากน้ำมีปริมาณมากเกินไป ก็จะทำให้เกิดอุทกภัย ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิตและราคาต่อไป สังเกตได้ว่าในทางปฏิบัติจริง ปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศมักจะอยู่เหนือการคาดการณ์หรือการควบคุมของภาครัฐ สังเกตได้จากปัญหาอุทกภัยหรือภัยแล้งที่มักจะเกิดขึ้นเป็นประจำ หากภาครัฐจะควบคุมปริมาณผลผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากการวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาดแล้ว การมีโครงสร้างพื้นฐานทางการชลประทานให้สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่มีความไม่แน่นอนในแต่ละปีได้ จะสามารถทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวของไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น และอาจเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อราคาให้มีเสถียรภาพมากขึ้น ปริมาณการส่งออกก็จะมีเสถียรภาพมากขึ้นเช่นกัน

2.2 ความต้องการสินค้าข้าว

ปริมาณความต้องการสินค้าข้าวโดยรวมทั่วโลก มีปริมาณมากขึ้นปีละเล็กน้อยอย่างคงที่ เนื่องจากประเทศผู้บริโภคข้าวมีปริมาณประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และสินค้าข้าวซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพของประชากรจำนวนมากในโลก จึงทำให้ปริมาณความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมค่อนข้างเสถียร แต่ทั้งนี้ประเทศผู้ส่งออกรายอื่นๆ มีแนวทางการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อตลาดข้าว ความต้องการสินค้าข้าวของไทยจึงมีสัดส่วนจากส่วนแบ่งการตลาดข้าวในโลกที่น้อยลงเรื่อยๆ นับตั้งแต่ช่วงหลังทศวรรษที่ 2020 เป็นต้นมา

การวางแผนการผลิตสินค้าข้าวในแต่ละกลุ่มของภาครัฐ ถูกกำหนดโดยความต้องการของตลาดของสินค้าข้าวแต่ละชนิดในแต่ละปี โดยสินค้าข้าวในแต่ละกลุ่ม มีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.2.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ ในการส่งเสริมการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ จำเป็นต้องทำให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ สามารถแข่งขันราคาในตลาดกับสินค้าข้าวในกลุ่มเดียวกันของประเทศคู่แข่งได้ เนื่องจากเป็นสินค้ามูลค่าถูกที่ผู้บริโภคเน้นไปที่ความคุ้มค่าในการบริโภคมากกว่าคุณภาพ แนวทางที่ภาครัฐไทยส่งเสริมการผลิตข้าวในกลุ่มนี้จึงควรเน้นการผลิตในปริมาณมาก เพื่อให้สินค้าข้าวมีมูลค่าต่ำลง โดยหากพิจารณาจากราคาและปริมาณการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ จะพบว่าภายหลังจากช่วงปี 2555 เป็นต้นมา ประเทศผู้ส่งออกรายอื่นที่สำคัญ สามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณมากขึ้น จนราคาสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของประเทศผู้ส่งออกรายอื่น มีราคาต่ำกว่าสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของประเทศไทย ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทยเป็นอย่างมาก และการ

ส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ของไทย ถูกชิงส่วนแบ่งการตลาดไปจากอินเดีย ที่สามารถผลิตข้าวในกลุ่มนี้ได้ ในปริมาณมากกว่าไทย ประกอบกับสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของประเทศคู่แข่งรายอื่นๆ ก็มีปริมาณต่ำกว่าสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย จนเกิดสถานะที่สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย มีมูลค่าการส่งออกที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สินค้าข้าวของไทยนั้นไม่สามารถส่งออกได้ เนื่องจากปัจจัยด้านราคา รัฐบาลในช่วงเวลานั้น จึงเลือกใช้นโยบายจํานำข้าว เพื่อสร้างความต้องการสินค้าขึ้น ทั้งนี้ด้วยต้นทุนและปริมาณผลผลิตของสินค้าข้าวกลุ่มนี้ของไทย ที่ไม่สามารถแข่งขันกับตลาดได้ รัฐบาลจึงยอมขายข้าวในลักษณะขาดทุนขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง จนกระทั่งสินค้าข้าวในสต็อกของรัฐบาลหมดไป ทำให้ไม่สามารถใช้นโยบายระบายข้าวจากสต็อกของรัฐบาลเพื่อลดราคาข้าวส่งออก สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทยจึงมีความสามารถในการแข่งขันต่ำ แต่เนื่องด้วยปริมาณความต้องการข้าวในตลาดโลก ยังมีปริมาณใกล้เคียงกับปริมาณการผลิต ข้าวในกลุ่มนี้ของไทยจึงยังสามารถส่งออกได้ แต่หากสินค้าข้าวมีความต้องการลดต่ำลง หรือประเทศผู้ส่งออกรายอื่น สามารถผลิตข้าวได้มากขึ้น จนมากกว่าความต้องการโดยรวมทั่วโลก อาจส่งผลให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทยไม่สามารถส่งออกได้

ความต้องการภายในประเทศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อราคาส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ เนื่องจาก สินค้าข้าวส่งออกของไทย เป็นสินค้าข้าวส่วนเกินจากความต้องการภายในประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะเน้นการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสามารถขายข้าวได้มูลค่าสูง ซึ่งเมื่อเทียบกับกำลังซื้อภายในประเทศของไทย ยังเป็นระดับราคาที่สูงที่ผู้ซื้อยอมรับได้ แต่เมื่อต้องการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ ก็จะเกิดสถานะที่มูลค่าของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย มีราคาสูงเกินไป ประกอบกับสถานะเงินเฟ้อภายในประเทศที่ส่งผลต่อมูลค่าสินค้าโดยรวมในประเทศไทย ทำให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย แข่งขันราคากับประเทศคู่แข่งไม่ได้เท่าที่ควร แม้ว่าการที่ข้าวมีมูลค่าสูงจะส่งผลดีต่อเกษตรกรในระยะสั้น แต่หากสินค้าข้าวไม่สามารถส่งออกได้ ก็จะเกิดผลกระทบในระยะยาวต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลุ่มนี้ในไทย ภาครัฐจึงควรเข้าไปอุดหนุนปัจจัยการผลิตสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ เพื่อให้มีปริมาณผลผลิตต่อต้นทุนที่มากขึ้น จะทำให้ข้าวในกลุ่มนี้ของไทยสามารถกลับมาแข่งขันราคาในตลาดโลกได้มากขึ้น และหากสินค้าข้าวมีราคาต่ำลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำลง ก็จะไม่ส่งผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในระยะสั้นด้วย

2.2.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง ความต้องการสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ เกิดจากปัจจัยด้านคุณภาพของสินค้าและราคาประกอบกัน ซึ่งในปัจจุบัน ข้าวในกลุ่มนี้ของไทย ทั้งข้าวหอมมะลิ และข้าวหอมไทย มีคุณภาพที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ มูลค่าสินค้าข้าวกลุ่มนี้ของไทย เมื่อเทียบกับข้าวของประเทศคู่แข่ง ก็จะพบว่าสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย มีมูลค่า

สูงกว่าข้าวของประเทศคู่แข่ง แต่ไทยก็ยังคงสามารถส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ได้อยู่ เนื่องจากคุณภาพข้าวของไทยยังคงเป็นที่ยอมรับอยู่ ทั้งนี้ ในแง่ของคุณภาพข้าว สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนาม มีคุณภาพต่ำกว่าข้าวของไทยไม่มากนัก แต่มีราคาต่ำกว่าจนมีส่วนต่างค่อนข้างมาก จึงทำให้ความต้องการสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย ถูกทำลายโดยข้าวของเวียดนามเป็นอย่างมาก โดยแม้ว่าปริมาณการส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ของไทย จะยังคงสามารถรักษาระดับได้พอสมควร แต่ในทางกลับกัน เวียดนามซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทย สามารถเพิ่มความต้องการข้าวของเวียดนามได้มากขึ้นมาก โดยหากพิจารณาจากปริมาณการส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนามในช่วงทศวรรษที่ 2020 จะพบว่า มีปริมาณมากขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนาม ซึ่งเป็นสินค้าข้าวสายพันธุ์ใหม่ ที่เริ่มทำการตลาดได้ไม่นาน สามารถสร้างความต้องการของตลาดใหม่ขึ้นมาได้ จนสินค้าข้าวมูลค่าสูง มีปริมาณความต้องการทั่วโลกเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าตัวในช่วงทศวรรษที่ 2010 จนถึง 2020 ซึ่งผู้ซื้อข้าวมูลค่าสูงหน้าใหม่กลุ่มนี้ คือ ผู้บริโภคข้าวมูลค่าต่ำเดิม ที่มองเห็นว่าข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนามมีราคาสูงกว่ากันไม่มากนัก แต่มีคุณภาพที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เพียงพอ และราคาไม่สูงเหมือนข้าวหอมมะลิของไทย จึงเกิดเป็นความต้องการของตลาดใหม่ขึ้น ซึ่งเรียกว่า ตลาดข้าวนุ่ม เนื่องจากสินค้าข้าวมูลค่าสูงมักจะมีคุณสมบัติที่ดีอย่างรอบด้าน แต่สินค้าข้าวนุ่มของเวียดนามมีจุดเด่นอยู่ที่ความนุ่มเพียงอย่างเดียว และการส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนาม เป็นสาเหตุที่ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวของเวียดนามมากกว่าการส่งออกข้าวของไทยได้ หากภาครัฐสามารถสร้างข้าวที่มีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับข้าวหอมของเวียดนาม เพื่อเป็นแย่งส่วนแบ่งการตลาดที่เกิดขึ้นใหม่ดังกล่าวได้ ก็จะสามารถทำให้ไทยมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดการส่งออกข้าวได้มากขึ้น

ความต้องการสินค้าข้าวมูลค่าสูงของไทย ยังมีปริมาณที่มีเสถียรภาพ เนื่องจากประเทศผู้ซื้อข้าวในกลุ่มนี้ของไทย ขึ้นชอบคุณภาพข้าวของไทย สังเกตได้จากการที่ปริมาณการส่งออกข้าวมูลค่าสูงของไทยไม่ผันผวนมากนัก เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของราคา หรือ เมื่อมีสินค้าข้าวคู่แข่งที่สามารถส่งออกได้ในปริมาณมาก ทั้งนี้ ทิศทางความต้องการสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย กลับมีปริมาณน้อยลงเรื่อยๆ เนื่องจากสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดไปให้สินค้าข้าวในกลุ่มเดียวกันของประเทศอื่นมากขึ้นคราวละเล็กน้อย หากมีสินค้าข้าวสายพันธุ์ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิของไทย ที่มีราคาต่ำกว่าข้าวหอมมะลิของไทยอย่างมีนัยยะสำคัญเมื่อใด ไทยอาจสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดไปได้ และเนื่องด้วยการช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดข้าวในกลุ่มนี้ทำได้ยากกว่าข้าวมูลค่าต่ำ เนื่องจากต้องมีการประชาสัมพันธ์คุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการทำการตลาดที่นานกว่า การมุ่งเน้นขายข้าวมูลค่าต่ำเพียงอย่างเดียว ภาครัฐจึงควรมีการส่งเสริมให้ข้าวมูลค่าสูงของไทย

สามารถส่งออกได้อย่างสม่ำเสมอ และมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นคราวละเล็กน้อยอย่างคงที่ ก็จะทำให้สามารถรักษาส่วนแบ่งการตลาดได้ และไม่เกิดผลเสียในระยะยาวขึ้น

2.2.3 สินค้าข้าวพิเศษ มีปริมาณการผลิตและซื้อขายทั้งภายในประเทศและการส่งออก ในปริมาณที่ไม่มาก ความต้องการสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ เกิดจากการทำการตลาดของภาครัฐหรือผู้ส่งออกกับผู้ซื้อโดยตรง ซึ่งสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ ยังคงมีความต้องการของตลาดไม่มากนัก เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีการผลิตในปริมาณมากมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2020 เท่านั้น ทั้งนี้ มูลค่าต่อหน่วยของสินค้าข้าวในกลุ่มนี้สูง แต่เนื่องด้วยปริมาณการผลิตข้าวในกลุ่มนี้แต่ละชนิดมีปริมาณเพียงเล็กน้อย จึงทำให้สามารถทำกำไรจากการขายได้สูง แต่ทั้งนี้ ความต้องการของตลาดในข้าวกลุ่มนี้ ยังมีปริมาณไม่มากนัก หากทำการผลิตในปริมาณมากโดยที่ยังไม่ทำการตลาดไว้ล่วงหน้าก่อน อาจส่งผลให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาดได้ และสินค้าข้าวในกลุ่มนี้มีมูลค่าสูง หากไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เฉพาะก็ไม่สามารถนำมาขายแข่งขันราคากับสินค้าข้าวในกลุ่มอื่นได้ สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ ผู้ซื้อจะตัดสินใจซื้อสินค้าบนคุณภาพของสินค้า การพัฒนาและทำการตลาดสายพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติเป็นที่ต้องการของกระแสการบริโภค อาทิ ข้าวที่มีพลังงานต่ำ ข้าวที่มีวิตามินสูง จะสามารถทำให้สินค้านั้นขายได้ แต่ทั้งนี้ ต้องการตลาดนำ เพื่อให้เกิดความต้องการของตลาด เกษตรกรจึงกล้าที่จะตัดสินใจปลูกข้าวในกลุ่มนี้ ซึ่งในทางปฏิบัติ ข้าวในกลุ่มนี้มักจะซื้อขายภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ก่อน เมื่อผู้ส่งออกเห็นว่าสายพันธุ์ใดมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเป็นที่ต้องการของตลาดในต่างประเทศได้ ก็จะทำให้สัญญากับผู้ผลิตหรือโรงสีในลักษณะ Contract Farming ไว้ล่วงหน้า เนื่องจากปริมาณผลผลิตมีน้อย กลไกตลาดยังไม่สามารถทำให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้สามารถส่งออกได้ในปริมาณมากจริงๆ ความต้องการข้าวในกลุ่มนี้ก็จะเป็นความต้องการในกลุ่มเฉพาะเท่านั้น อาทิ ร้านอาหารที่บริการชาวพรีเมียมในต่างประเทศ หรือ กิจการแปรรูปสินค้าข้าวในกลุ่มนี้เป็นสินค้ามูลค่าสูงอย่างอื่นต่อไป การทำให้ผู้ซื้อทั้ง 2 กลุ่มสามารถเลือกซื้อข้าวในกลุ่มนี้ จะสามารถทำให้ขยายตลาดข้าวพิเศษนี้ได้มากขึ้น

สินค้าข้าวพิเศษ บางสายพันธุ์มีคุณสมบัติที่เป็นที่ต้องการของตลาดได้ หากมีการทำการตลาด เนื่องจากความต้องการสินค้าคุณภาพสูงที่มีคุณสมบัติพิเศษ โดยเฉพาะที่ส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค เป็นคุณสมบัติของสินค้าที่เป็นที่ต้องการของประเทศที่มีกำลังซื้อสูงทั่วโลก แต่ในทางปฏิบัติยังขาดการทำการตลาดให้เกิดความต้องการอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นช่องว่างการพัฒนาที่ภาครัฐหรือภาคเอกชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ และประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวในกลุ่มนี้เพียงรายเดียวในโลก จึงยังไม่มีคู่แข่งที่จะแย่งชิงพื้นที่ทางการตลาด

2.3 คุณสมบัติข้าวของไทย

2.3.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ

สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ ประกอบด้วยข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวหนึ่ง และปลายข้าว ซึ่งผลผลิตข้าวในกลุ่มนี้ของไทย มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวในกลุ่มเดียวกันของประเทศผู้ส่งออกรายอื่น เนื่องจากเป็นข้าวที่มีต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด เกษตรกรผู้ผลิตข้าวในกลุ่มนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่คุณภาพของข้าวมากนัก แต่เน้นต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เพื่อให้ขายได้ในราคาถูก จึงทำให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของไทย ไม่ได้มีคุณสมบัติที่โดดเด่นแตกต่างจากคุณสมบัติของข้าวจากประเทศผู้ส่งออกรายอื่นๆ

ข้าวขาวเป็นสินค้าข้าวพื้นฐานที่มีมูลค่าต่ำที่สุด สินค้าข้าวขาวของไทยกับของประเทศคู่แข่งรายอื่นๆ มีคุณสมบัติไม่แตกต่างกัน แต่ราคาซื้อขายภายในประเทศของข้าวขาวในไทยสูงกว่าของประเทศคู่แข่ง จึงทำให้ไทยเสียเปรียบในการส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ แต่หากเพิ่มปริมาณการผลิตให้ข้าวมีปริมาณมากขึ้นจนมีราคาต่ำลง เกษตรกรผู้ปลูกอาจขายไม่ได้กำไร หากภาครัฐจะทำให้สามารถแข่งขันได้มากขึ้น อาจต้องปรับปรุงสายพันธุ์ให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง หรือทำการอุดหนุนต้นทุนการผลิตเพื่อให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง เพื่อให้สามารถขายข้าวได้ในราคาต่ำลง ทั้งนี้คุณภาพของข้าวกลุ่มนี้ไม่ใช่ลักษณะเด่นที่จะใช้ในการแข่งขันในตลาด การพัฒนาสายพันธุ์ให้มีคุณสมบัติที่สามารถแข่งขันราคาได้จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากกว่า

ข้าวเหนียว เป็นข้าวที่มีประเทศผู้ส่งออกหลักคือประเทศไทย ทั้งนี้ มูลค่าของข้าวเหนียวก็จะผันผวนตามราคาของข้าวขาว แต่ข้าวเหนียวไม่มีการแข่งขันในตลาดจากประเทศคู่แข่ง ข้าวเหนียวไม่มีนัยยะสำคัญในการส่งออกมากนัก ในการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อคุณภาพอาจเน้นที่การลดต้นทุนการผลิตหรือเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่จะมีผลดีต่อเกษตรกร

ข้าวหนึ่ง เป็นสินค้าข้าวเฉพาะกลุ่ม ประเทศผู้บริโภคข้าวในกลุ่มนี้จะเลือกซื้อบนปัจจัยด้านราคามากกว่าคุณภาพ แต่ทั้งนี้ในประเทศผู้บริโภควางหนึ่งที่มีกำลังซื้อสูงบางประเทศก็จะเลือกซื้อข้าวหนึ่งจากไทยเนื่องจากมองว่ามีคุณภาพดีกว่าของประเทศคู่แข่ง ทั้งนี้ คุณสมบัติของข้าวหนึ่งไทยก็ไม่ได้แตกต่างไปจากของประเทศคู่แข่งรายอื่นมากนัก ประกอบกับผู้บริโภคข้าวหนึ่งส่วนมากเป็นประเทศที่มีรายได้ต่ำ จึงทำให้สินค้าข้าวหนึ่งที่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ จะต้องมียาถูก ทั้งนี้ ข้าวหนึ่งของไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งรายอื่นเล็กน้อย การเพิ่มคุณสมบัติของข้าวให้สามารถผลิตได้ในปริมาณมากขึ้นจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากกว่าคุณภาพหรือรสชาติ

ปลายข้าว เป็นข้าวคุณภาพต่ำที่สุด ราคาผันผวนตามข้าวขาว คุณภาพของข้าวในกลุ่มนี้ไม่มีความสำคัญต่อการซื้อขายแต่อย่างใด การมีผลผลิตข้าวมากขึ้นจะทำให้มีปลายข้าวมากขึ้นเช่นกัน

2.3.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง

เป็นสินค้าข้าวที่คุณสมบัติเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าข้าวมูลค่าต่ำ คุณสมบัติของข้าวมูลค่าสูงของไทยเป็นปัจจัยที่โดดเด่นที่ทำให้ไทยสามารถส่งออกข้าวในกลุ่มนี้ได้ปริมาณและมูลค่าสูง ข้าวที่สำคัญคือข้าวหอมมะลิ และมีข้าวหอมไทยที่มีคุณสมบัติดีกว่าเล็กน้อยและมีราคาต่ำกว่า

ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่ผู้ซื้อชื่นชอบในคุณสมบัติของข้าว ข้าวหอมมะลิมิลักษณะเด่นคือมีความนุ่ม สัมผัสได้จากปริมาณอมิโลสในข้าวซึ่งเมื่อมีตำข้าวสายพันธุ์นั้นก็จะมีมีความนุ่ม ข้าวหอมมะลิมิปริมาณอมิโลสที่ร้อยละ 15 ซึ่งกว่าข้าวในกลุ่มเดียวกันของประเทศคู่แข่ง นอกจากนี้ข้าวหอมมะลียังมีคุณสมบัติเด่นอีกประการคือมีความหอม มีรสชาติดี เนื้อสัมผัสดี ข้าวหอมมะลินิยมใช้ในการประกอบอาหารที่ใช้ข้าวคุณภาพสูง เป็นส่วนประกอบสำคัญในอาหารที่มีชื่อเสียงของหลายประเทศ อาทิ ข้าวมันไก่สิงคโปร์ แม้คุณสมบัติของข้าวหอมมะลิ หรือข้าวสายพันธุ์ กข15 หรือ ข้าวหอมมะลิ 105 เป็นข้าวหอมมะลิ 2 สายพันธุ์เท่านั้นที่นับว่าเป็นข้าวหอมมะลิแท้ ผู้ซื้อข้าวในกลุ่มนี้มักจะต้องการผลการตรวจ DNA ข้าวหอมมะลิว่าเป็นข้าวหอมมะลิแท้ในการส่งออก ภาครัฐเองก็จัดให้มีมาตรฐานข้าวหอมมะลิส่งออก ทำให้ข้าวหอมมะลิของไทยเป็นข้าวคุณภาพสูง แต่ทั้งนี้ ข้าวหอมมะลิมิมูลค่าสูง เนื่องจากปริมาณผลผลิตมีน้อย การพัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิมิที่มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น จะทำให้ข้าวหอมมะลิสามารถแข่งขันได้มากขึ้น นอกจากนี้ข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูงของประเทศคู่แข่งหลายประเทศสามารถส่งออกได้มากเนื่องจากคุณสมบัติที่เฉพาะตัว แต่ในกรณีของเวียดนาม ที่ส่งออกข้าวในกลุ่มนี้แต่เป็นข้าวที่มีราคาต่ำ มีคุณสมบัติดีกว่าข้าวมูลค่าสูงของประเทศเล็กน้อย แต่ทั้งนี้จัดเป็นข้าวมูลค่าสูงเนื่องจากมีคุณสมบัติเด่นคือความนุ่ม ประกอบกับราคาที่ต่ำจึงทำให้สามารถส่งออกได้ในปริมาณมาก หากไทยสามารถวิจัยสายพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติดีกว่าข้าวหอมมะลิเล็กน้อย แต่มีปริมาณผลผลิตสูง เพื่อให้ข้าวมีราคาต่ำ ก็จะสามารถแข่งขันในตลาดสินค้าข้าวนุ่มของเวียดนามได้ เพื่อให้ไทยมีปริมาณการส่งออกที่มากขึ้น เนื่องจากสินค้าข้าวในกลุ่มข้าวนุ่มของเวียดนามสามารถส่งออกได้ในปริมาณมากถึง 2.2 ล้านตัน เทียบกับข้าวหอมมะลิที่ส่งออกได้เพียง 1.6 ล้านตัน ในปีเดียวกันคือปี 2563 ซึ่งข้าวในกลุ่มนี้ของเวียดนามมี

ปริมาณการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี 2553 ที่เวียดนามมีปริมาณการส่งออกประมาณ 1 แสนตัน เท่านั้น เป็นการสร้างตลาดใหม่ขึ้นโดยมีส่วนแบ่งการตลาดมาจากข้าวในกลุ่มอื่นๆ ทั้งข้าวมูลค่าสูง และข้าวมูลค่าต่ำ เนื่องจากมีคุณสมบัติอยู่ตรงกลางระหว่างข้าวทั้ง 2 กลุ่ม

ในส่วนข้าวหอมของไทยนั้นไม่ได้มีคุณสมบัติโดดเด่นมากนัก มีปริมาณการส่งออกที่น้อยลงอย่างเล็กน้อยคงที่ในแต่ละปี การพัฒนาคุณสมบัติให้ข้าวในกลุ่มนี้สามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้นก็จะทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวหอมของไทยเพิ่มขึ้นได้ โดยข้าวหอมของกัมพูชาเป็นข้าวหอมคู่แข่งที่สำคัญของไทย มีรสชาติที่อร่อยและเป็นเอกลักษณ์ และมีราคาถูกกว่าข้าวหอมของไทย สายพันธุ์ข้าวหอมดังกล่าวคือข้าวหอมผกา ลำดวน

2.3.3 สินค้าข้าวพิเศษ

สินค้าข้าวพิเศษ มีลักษณะเด่นของสายพันธุ์เป็นจุดสำคัญที่ผู้ซื้อเลือกซื้อ โดยข้าวในกลุ่มนี้ที่โดดเด่นของไทย อาทิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ซึ่งเป็นข้าวที่มีคุณสมบัติเด่นคือมีสารอาหารสูง ข้าวกล้อง ข้าวไม่ขัดสี ที่เป็นที่นิยมในประเทศรายได้สูงที่มีความต้องการข้าวที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ หรือข้าวที่มีลักษณะแปลกใหม่ อาจเป็นที่ต้องการของตลาดได้เช่นกัน อาทิ ข้าวสีนิล ข้าวสังข์หยด ข้าวมันปู นอกจากนี้ยังมีข้าวสายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเด่นอีกประการที่เป็นที่นิยมซึ่งจัดอยู่ในข้าวกลุ่มนี้คือข้าวที่มีน้ำตาลต่ำ

3. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนส่งเสริมการผลิต

3.1 การวิจัยสายพันธุ์ข้าวและการพัฒนากระบวนการผลิตข้าว

3.1.1 สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ ประกอบด้วย ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวเหนียว ในส่วนปลายข้าวเป็นข้าวคุณภาพต่ำที่ได้จากการผลิต มีสายพันธุ์ต่างๆ ดังนี้

1) กข29 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 99 วันในฤดูนาปรัง และ 103 วัน ในฤดูนาปี ปริมาณอมิโลสสูง ร้อยละ 26.6-29.4 ผลผลิตประมาณ 876 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่เพาะปลูกบริเวณนาชลประทานภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ที่ต้องการข้าวอายุสั้น โดยเริ่มปลูกในเดือนสิงหาคม ธันวาคม และเมษายน หรือสำหรับปลูกหลังฤดูน้ำท่วมในฤดูฝนและสามารถปลูกและเก็บเกี่ยวได้ 2 ครั้งในฤดูนาปรังก่อนฤดูน้ำท่วม

2) กข31 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 111 วัน เมื่อปลูกโดยวิธีหว่านน้ำตม และ 118 วัน โดยวิธีปักดำ ปริมาณอมิโลสสูงร้อยละ 27.3 – 29.8 ผลผลิตเฉลี่ย 745 กิโลกรัมต่อไร่ในนาปักดำ 738 กิโลกรัมต่อไร่ในนาหว่านน้ำตม พื้นที่เพาะปลูกบริเวณนาชลประทานภาคกลาง

3) กข41 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 105 วัน ปริมาณอมิโลสสูงที่ร้อยละ 27.15% คุณภาพการสีดีได้ข้าวเต็มเมล็ด สามารถสีเป็นข้าวสาร 100% ได้ ผลผลิตประมาณ 722 กิโลกรัมต่อไร่ เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่นาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง สำหรับเป็นทางเลือกของเกษตรกรในการป้องกันการแพร่ระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

4) กข49 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 102-107 วัน ผลผลิตเฉลี่ย 733 กิโลกรัมต่อไร่ สามารถผลิตเป็นข้าว 100 เปอร์เซ็นต์ ชั้น 1 ได้ค่อนข้างต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลชนิดใหม่ ต้านทานโรคไหม้ เพาะปลูกได้ในนาชลประทานทุกพื้นที่

5) กข61 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุสั้น 87 วัน ฤดูนาปี และ 96 วัน ฤดูนาปรัง ผลผลิตประมาณ 1,004 กิโลกรัมต่อไร่ อุณหภูมิแป้งสุกต่ำ ข้าวเมื่อหุงสุกมีลักษณะสีขาวนวล ค่อนข้างร่วนแข็ง คุณภาพเมล็ดทางกายภาพดี เป็นข้าวเจ้าเมล็ดยาวเรียวยาว ท้องไข่น้อย คุณภาพการสีดีมาก สามารถผลิตข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ ชั้น 1 ได้ เหมาะกับการเพาะปลูกในพื้นที่เขตนาชลประทานภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำ และพื้นที่ที่ระบบชลประทานไม่สมบูรณ์

6) ชัยนาท 1 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว ประมาณ 121-130 วัน ปริมาณอมิโลสร้อยละ 26-27 คุณภาพข้าวสุก ร่วน แข็ง มีท้องไข่น้อย ผลผลิตประมาณ 740 กิโลกรัมต่อไร่ เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูกทุกภาคในเขตชลประทาน

7) พิษณุโลก 2 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 119-121 วัน ปริมาณอมิโลสร้อยละ 28.6 ผลผลิตประมาณ 807 กิโลกรัมต่อไร่ คุณภาพการสีดี ท้องไข่น้อย เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูกทุกภาคในเขตชลประทาน

8) กข57 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว 107-110 วัน ในวิธีหว่านน้ำตม 117-120 วันในวิธีปักดำ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 714 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลสสูงที่ร้อยละ 27.33 เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูกทุกภาคในเขตชลประทาน

9) กข85 ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไม่วิโตช่วงแสง ปลูกได้ทั้งนาปี และนาปรัง อายุเก็บเกี่ยว 115-120 วัน ปริมาณผลผลิต 862 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลสร้อยละ 27-28 ทนต่อสภาพอากาศเย็น คุณภาพการสีดีมาก ท้องไข่น้อย เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูกทุกภาคในเขตชลประทาน

10) เฉียงพัทลุง ข้าวขาว

ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง เก็บเกี่ยวในช่วงกลางเดือนมกราคม ปริมาณอมิโลสร้อยละ 27 คุณภาพการสีดี ผลผลิต 470 กิโลกรัมต่อไร่ อ่อนแอต่อโรคไหม้ เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่ชลประทานในภาคใต้

11) เล็บนกปัตตานี ข้าวขาวมหาวิทยาลัย

ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง เก็บเกี่ยวในเดือนกุมภาพันธ์ ปริมาณอมิโลสร้อยละ 26 ท้องไข่นอกกลาง ผลผลิตประมาณ 480 กิโลกรัมต่อไร่ คุณภาพข้าวสุก ร่วน นุ่ม คุณภาพการสี และ หุงต้มดี เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่น้ำลุ่ม น้ำแห้งซ้ำในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง

12) กข6 ข้าวเหนียว

ข้าวเหนียวไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวประมาณวันที่ 21 พฤศจิกายน ปริมาณผลผลิตประมาณ 666 กิโลกรัมต่อไร่ ให้ผลผลิตสูงและทนแล้งดี คุณภาพการหุงต้มดี มีกลิ่นหอม คุณภาพการสีดี พื้นที่เพาะปลูกเหมาะสมกับพื้นที่ชลประทานในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

13) กข12 ข้าวเหนียว

ข้าวเหนียวไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวในช่วง 10 - 15 พฤศจิกายน ปริมาณผลผลิตประมาณ 422-522 กิโลกรัมต่อไร่ มีคุณภาพการหุงต้มและรับประทานดี เป็นที่ยอมรับของเกษตรกร เป็นพันธุ์ข้าวเหนียวที่มีอายุเบากว่าพันธุ์ กข6 ประมาณ 10 วัน เพาะปลูกในพื้นที่นาค่อนข้างดอน ซึ่งไม่เหมาะสมกับพันธุ์ กข6 พื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมคือน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ฝนหมดเร็ว หรือนาค่อนข้างดอน และในระบบการปลูกพืชที่มีข้าวเป็นพืชหลัก

14) สันป่าตอง 1 ข้าวเหนียว

ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว ประมาณ 130-135 วัน ปริมาณผลผลิตประมาณ 630 กิโลกรัมต่อไร่ คุณภาพข้าวสุก เหนียวนุ่ม ให้ผลผลิตสูง ปลูกได้ตลอดปี เพาะปลูกในพื้นที่นาชลประทานภาคเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

15) กข22 ข้าวเหนียว

ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 130 วัน ปริมาณผลผลิตประมาณ 684 กิโลกรัมต่อไร่ จัดเป็นข้าวเหนียวเมล็ดยาว รูปร่างเรียวยาว คุณภาพการสีดีมาก คุณภาพการหุงต้มและรับประทานดี มีกลิ่นหอม ได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวร้อยละ 54.9 อุณหภูมิแป้งสุกต่ำ เพาะปลูกในพื้นที่มีระบบน้ำชลประทาน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีโรคใบไหม้และแมลงบั่วระบาด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน

3.1.2 สินค้าข้าวมูลค่าสูง

1) ข้าวดอกมะลิ 105 ข้าวหอมมะลิ

ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 25 พฤศจิกายน ปริมาณอมิโลสร์ร้อยละ 12-17 ผลผลิตประมาณ 363 กิโลกรัมต่อไร่ คุณภาพข้าวสุก นุ่ม มีกลิ่นหอม คุณภาพการสีดี เมล็ดข้าวสารใส แกร่ง เรียวยาว เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน

2) กข15 ข้าวหอมมะลิ

ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 10 พฤศจิกายน ปริมาณอมิโลสร์้อยละ 14-17 ผลผลิตประมาณ 560 กิโลกรัมต่อไร่ อายุเบา เก็บเกี่ยวได้เร็ว คุณภาพการหุงต้ม นุ่ม มีกลิ่นหอม คุณภาพการสีดี เมล็ดข้าวสารใส แกร่ง เรียวยาว เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) ปทุมธานี 1 ข้าวหอม

ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว ประมาณ 104-126 วัน ปริมาณอมิโลสร์้อยละ 15-19 ปริมาณผลผลิตประมาณ 650-774 กิโลกรัมต่อไร่ คุณภาพเมล็ดคล้ายพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 เหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่เขตชลประทานภาคกลาง

4) กข43 ข้าวพื้นนุ่ม

ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวสั้น ประมาณ 95 วัน ปลูกโดยวิธีหว่านน้ำ ตม ผลผลิตประมาณ 561 กิโลกรัมต่อไร่ มีปริมาณอมิโลสร์้อยละ 18.82 รูปร่างเมล็ดยาวเรียว ท้องไข่น้อย คุณภาพของเมล็ดทางการหุงต้มรับประทาน ดี ข้าวสุก นุ่ม เหนียว มีกลิ่นหอมใกล้เคียงข้าวหอมดอกมะลิ 105 มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำกว่าข้าวอื่น ๆ ทั่วไป

5) กข79 ข้าวพื้นนุ่ม

ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 113-118 วัน โดยวิธีปักดำ ผลผลิตประมาณ 809 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลสร์้อยละ 16.82 คุณภาพเมล็ดทางกายภาพดี เป็นข้าวเจ้า เมล็ดยาวเรียว ท้องไข่น้อย คุณภาพการสีดีมาก สามารถผลิตเป็นข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ ชั้น 1 ได้

6) กข87 ข้าวพื้นนุ่ม

ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง มีอายุเก็บเกี่ยว 114 วัน ผลผลิตประมาณ 546 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลสร์้อยละ 16.87 มีคุณภาพการสีดีมาก ข้าวสุกนุ่มและค่อนข้างเหนียว คุณภาพเมล็ดทางกายภาพดี ท้องไข่น้อย เหมาะสำหรับการปลูกในพื้นที่นาชลประทานภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง

7) พิษณุโลก 80 ข้าวพื้นนุ่ม

ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยวต้นเดือนธันวาคม ผลผลิตประมาณ 637 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลส

ร้อยละ 17.3 ให้ผลผลิตสูง เสถียรภาพในการให้ผลผลิตดีในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน คุณภาพเมล็ดดี เป็นท้องไข่น้อย เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ลุ่มในเขตนาน้ำฝนภาคเหนือตอนล่าง

3.1.3 สินค้าข้าวพิเศษ

เป็นสินค้าข้าวที่มีสายพันธุ์ที่แตกต่างกันไปจำนวนมาก โดยสินค้าข้าวที่จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ จะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ข้าวโภชนาการสูง ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

1) ข้าวอินทรีย์

ข้าวอินทรีย์ เป็นข้าวที่มีกระบวนการผลิตที่เน้นใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อควบคุมคุณภาพของผลผลิตที่ได้ โดยผู้ผลิตข้าวอินทรีย์จะต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังนี้ พื้นที่เพาะปลูก แหล่งน้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ การกำจัดศัตรูพืช การป้องกันการปนเปื้อน การเก็บเกี่ยว การแปรรูปข้าว การบรรจุหีบห่อ ข้าวที่จะจัดอยู่ในกลุ่มนี้จะเกิดจากวิธีการผลิต

2) ข้าวโภชนาการสูง

เป็นข้าวที่มีลักษณะเด่น คือ มีสายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้ข้าวมีคุณค่าทางโภชนาการที่โดดเด่นกว่าข้าวทั่วไป โดยแบ่งเป็นกลุ่มของสีข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่างกัน ดังนี้

2.1) กลุ่มข้าวสีม่วง มีสารต้านอนุมูลอิสระซึ่งส่งผลช่วยลดไขมันอุดตันในเส้นเลือด บำรุงสายตา ยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง และเป็นยาบำรุงโลหิต ข้าวในกลุ่มนี้จะมีเมล็ดสีดำหรือสีม่วง ได้แก่ ข้าวเหนียวดำลิ้มผัว ข้าวเก่า ข้าวเหนียวดำช่อไม้ไผ่ ข้าวหอมนิล ข้าวมะลินิลสุรินทร์ ข้าวไรซ์เบอร์รี่

2.2) กลุ่มข้าวสีแดง มีสารต้านอนุมูลอิสระซึ่งส่งผลช่วยชะลอการเสื่อมของเซลล์ เพิ่มการหมุนเวียนโลหิต ลดอัตราเสี่ยงการเป็นมะเร็ง ป้องกันโรคหัวใจ มี GABA สูง มีประโยชน์ต่อระบบประสาทและสมอง ป้องกันอัลไซเมอร์ มีกากใยอาหาร มีโปรตีน ธาตุเหล็ก ฟอสฟอรัส บำรุง

โลหิต ข้าวในกลุ่มนี้จะมีเมล็ดสีแดง ได้แก่ ข้าวทับทิมชุมแพ ข้าวสังข์หยด ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวทับทิมโกเมน ข้าวหอมกุหลาบแดง ข้าวหอมกระดังงา

2.3) กลุ่มข้าวสีครีม/น้ำตาล มีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง เช่น วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 ไนอาซิน วิตามินอี แร่ธาตุ ฟอสฟอรัส แคลเซียม เหล็ก ทองแดง สังกะสี เพิ่มการดูดซึมธาตุเหล็ก น้ำตาลต่ำ ลดภาวะการดื้ออินซูลิน เพิ่มการทำงานของตับอ่อน เพิ่มปริมาณฮีโมโกลบินในเลือด ข้าวในกลุ่มข้าวสีครีม/น้ำตาล ได้แก่ ข้าวกล้องสีเหลือง ข้าวฮาง

3) ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

เป็นข้าวที่มีการจดทะเบียนสินค้ากับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจง ภาครัฐจะส่งเสริมการตลาดให้กับพื้นที่นั้นๆ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับสินค้า และเพิ่มมูลค่าให้กับการผลิตในแต่ละพื้นที่ โดยข้าวที่ได้รับการรับรองของไทย ได้แก่

3.1) ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ คือ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีความหอมมากกว่าข้าวหอมมะลิที่อื่น

3.2) ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง คือ ข้าวเจ้าพันธุ์สังข์หยด เป็นข้าวพื้นเมืองพันธุ์เบา ปลูกในนาปี พื้นที่จังหวัดพัทลุง ข้าวกล้องเมล็ดสีแดง ข้าวเปลือกเมล็ดสีฟาง เมื่อขัดสีจะเป็นสีแดงแกมชมพู

3.3) ข้าวฮางหอมทองสกลทวาปี คือ ข้าวกล้องที่แปรรูปจากข้าวเหนียวในระยะเป็นน้านมยังไม่แก่จัด ปลูกในพื้นที่อำเภอวาริชภูมิ อำเภอฟังโคน และ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ข้าวกล้องมีสีน้ำตาลอ่อน เมล็ด หอม เรียว แกร่ง ใส

3.4) ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ คือ ข้าวที่แปรรูปมาจากข้าวหอมมะลิจากจังหวัดสุรินทร์ มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ เมล็ดข้าวขาว เรียวยาว ขาวใส เป็นเงา เลื่อมมัน เมื่อบริโภคมีลักษณะอ่อนนุ่ม ชุ่มลิ้น กินอร่อย

3.5) ข้าวแจ็กเชยเส้าไห้ เป็นข้าวเจ้าพันธุ์แจ็กเชย ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองปลูกในฤดูนาปี ในพื้นที่อำเภอเส้าไห้ อำเภอเมือง อำเภอหนองแสง อำเภอวิหารแดง อำเภอหนองแค อำเภอหนองโดน และกิ่งอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี เมื่อบริโภคจะร่วนเป็นตัวไม่เกาะกันเป็นก้อน หุงขึ้นหม้อ ไม่ยุบตัวเมื่อเป็นข้าวราดแกงไม่บูดง่ายแม้ทิ้งไว้เย็นข้ามวัน ข้าวเก่าเมื่อนำมาหุงไม่มีกลิ่นสาบ

3.6) ข้าวเหลืองประทิวชุมพร ข้าวเจ้าพันธุ์เหลืองประทิว 123 เป็นข้าวเจ้าพื้นเมือง พันธุ์หนัก ไวต่อช่วงแสง ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี ตามระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร เป็นข้าวพื้นแข็ง เมื่อหุงสุกจะร่วนเป็นตัว ไม่เกาะกันเป็นก้อนและหุงขึ้นหม้อ เมื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เส้นจะได้เส้นที่เหนียว ไม่ยุ่ยหรือขาดง่าย

3.7) ข้าวเหนียวเขาวงกตพันธุ์ ข้าวพันธุ์กอเดียว (ข้าวพันธุ์พื้นเมือง) และข้าวพันธุ์ กข6 ในเขตพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอภูผินารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และตำบลหนองห้าง) และกิ่งอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์

3.8) ข้าวกำลัง้านา ข้าวเหนียวที่มีเมล็ดสีดำ ที่ได้จากข้าวกำลัง้านาพันธุ์ดอยสะเก็ด ข้าวกำลัง้านาพันธุ์มก้อย ข้าวกำลัง้านาพันธุ์พะเยา และข้าวกำลัง้านาพื้นเมือง ซึ่งเป็นข้าวเหนียวดำ ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน เป็นข้าวที่มีเมล็ดข้าวสีม่วงหรือสีดำ มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

3.9) ข้าวหอมมะลิอุบลราชธานี ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อนำมาหุงสุกจะมีกลิ่นหอมและมีความเหนียวนุ่มมีอย่างข้าวเหนียวปนเล็กน้อยเนื่องจากมีพันธุ์ข้าวเจ้าปนอยู่ตั้งแต่ในแปลงนา เป็นผลจากเกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานีได้จัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับปลูกข้าวเหนียวเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน

3.10) ข้าวไร่ลิ้มผัวเพชรบูรณ์ ข้าวเหนียวดำพันธุ์ลิ้มผัวเป็นข้าวพื้นเมืองชนิดหนึ่ง ที่ชาวเขาเผ่าม้งปลูก ปลูกในพื้นที่สูงที่ระดับความสูง 400-800 เมตรจากระดับน้ำทะเลของจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อหุงสุกจะมีรสชาติอร่อย ขณะเคี้ยวจะรู้สึกหนุบๆ กรอบนอกนุ่มใน มีกลิ่นหอม และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง

นอกจากนี้ ยังมีข้าวพิเศษที่มีลักษณะโดดเด่นอีก เช่น ข้าวทับทิมชุมแพ ข้าวทับทิมโกเมนสุรินทร์ ข้าวผกาอำปิล ข้าวสินเหล็ก ข้าวหอมกระดังงา ข้าวหอมนิล ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวอัลฮัมดุลิลละห์ ข้าวเล็บนกปัตตานี ข้าวไรซ์เบอร์รี่

การวิจัยสายพันธุ์ข้าวของไทย มีการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวขึ้นมาตามความต้องการของตลาด โดยสายพันธุ์ข้าวที่ไทยทำการวิจัยเป็นหลัก คือ ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวพิเศษ มีการวิจัยสายพันธุ์ใหม่ขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นสายพันธุ์ข้าวที่มีภาคส่วนเอกชนเห็นความสำคัญ ในการวิจัยสายพันธุ์ใหม่ๆขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ภายหลังจากที่เวียดนามสามารถสร้างตลาดข้าวนุ่ม

ขึ้นมาได้ ทำให้เกิดความต้องการของตลาดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กรมการข้าวของไทยทำการวิจัยสายพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวนุ่มของเวียดนาม (ข้าวสายพันธุ์ OM5451) ขึ้นมาเพื่อแข่งขันในตลาดข้าวนุ่มกับเวียดนาม ซึ่งได้แก่ ข้าวสายพันธุ์

กข43 กข79 กข87 ซึ่งมีความนุ่มและมีปริมาณผลผลิตที่ค่อนข้างสูง สามารถแข่งขันได้ แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีผู้นำข้าวสายพันธุ์ดังกล่าวมาผลิตในปริมาณที่มากเพียงพอจนสามารถส่งออกได้อย่างเต็มที่

3.2 การวางแผนการผลิตข้าว

การวางแผนการผลิตข้าว ถูกกำหนดจากการคาดการณ์ปริมาณความต้องการ กรมการข้าวจะกำหนดแผนการผลิตข้าวเป็น 2 ช่วง คือ นาปี 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม และ นาปรัง 1 พฤศจิกายน – 30 เมษายน โดยการวางแผนการผลิตข้าวจะมี 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผนพื้นที่เพาะปลูก (Zoning) และ การผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

ในช่วงก่อนการวางแผนการผลิต จะมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อคาดการณ์ความสามารถในการผลิต เกษตรกรที่ไม่มีความพร้อมต่อการเพาะปลูกตามเป้าหมายภาครัฐก็จะเข้าไปช่วยเหลือในการปรับปรุงเพื่อเตรียมการให้มีความพร้อม หรือหากมีสภาพไม่เหมาะสมก็จะส่งเสริมให้เพาะปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน

3.2.1 การวางแผนพื้นที่เพาะปลูก (Zoning)

พื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 60 ล้านไร่ โดยในช่วงนาปีจะใช้พื้นที่การผลิตทั่วทั้งประเทศ แต่ในช่วงนาปรังจะคาดการณ์การผลิตโดยใช้พื้นที่เพาะปลูกเพียงบางส่วนเท่านั้น ในการวางแผนพื้นที่เพาะปลูกข้าว จะกำหนดชนิดข้าวตามการผลิต โดยแบ่งชนิดข้าวเป็น

1) ข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมมะลิจะมีการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ จังหวัดพื้นที่ส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ 23 จังหวัด ประกอบด้วย 20 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ 3 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงราย เชียงใหม่ และ พะเยา เป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศและการชลประทานที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ผลผลิตที่ได้จากพื้นที่นี้ จะเป็นข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพสูง มีราคาซื้อขายสูงกว่าข้าวนอกพื้นที่ 23 จังหวัดนี้ และข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากพื้นที่ภายนอกพื้นที่ส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ซึ่งจะมีคุณภาพและมูลค่าต่ำกว่า ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่จำเป็นต้องรักษาปริมาณน้ำให้มีความเหมาะสมไม่มาก

หรือไม่น้อยจนเกินไป เนื่องจากข้าวมีความอ่อนไหวต่อน้ำสูง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ส่งเสริมข้าวหอมมะลิ คุณภาพสูงอีก อาทิ ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นต้น

2) ข้าวหอมไทย มีปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงกว่าข้าวหอมมะลิ มีความทนทานมากกว่าข้าวหอมมะลิ

3) ข้าวเจ้า เป็นสินค้าข้าวที่มีปริมาณความต้องการและปริมาณการผลิตสูงที่สุด โดยข้าวในกลุ่มนี้แบ่งเป็น ข้าวเจ้าพื้นนุ่ม หมายถึง ข้าวเจ้าสายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติความนุ่ม ได้แก่ ข้าวสายพันธุ์ กข79 และ กข87 ซึ่งมีปริมาณการผลิตไม่มากนัก และยังคงไม่สามารถส่งออกได้เต็มที่ในปี 2564 และ ข้าวเจ้าพื้นแข็ง เป็นข้าวกลุ่มที่มีปริมาณการผลิตมากที่สุด เป็นข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ มีหลายสายพันธุ์และสามารถเพาะปลูกได้ทั่วประเทศ ข้าวนี้ก็จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับข้าวเจ้าพื้นแข็ง

4) ข้าวเหนียว เป็นข้าวที่เพาะปลูกมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีปริมาณการผลิตไม่มากนักเมื่อเทียบกับข้าวในกลุ่มอื่น ปริมาณการผลิตข้าวเหนียวนั้นมักจะขึ้นอยู่กับความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก

5) ข้าวตลาดเฉพาะ เป็นข้าวที่มีการส่งเสริมการเพาะปลูกตามความต้องการเฉพาะ ข้าวในกลุ่มนี้จะมีการส่งเสริมในพื้นที่ที่ไม่มากนัก โดยข้าวที่เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในข้าวตลาดเฉพาะ คือ ข้าวสี พื้นที่ที่มีความพร้อมในการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์นั้นมีปริมาณไม่มากจากพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศ และในปัจจุบันมีการส่งเสริมข้าวสายพันธุ์ กข43 เป็นพิเศษ

3.2.2 การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว

กรมการข้าวจะทำการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวตามพื้นที่ โดยจะจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรตามแผนการเพาะปลูกในแต่ละพื้นที่ โดยกรมการข้าวเป็นผู้จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีจำหน่ายให้เกษตรกรไปเพาะปลูก จะเป็นสายพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองและจดทะเบียนกับกรมการข้าว กรมการข้าวก็จะทำการผลิตเพื่อจำหน่ายต่อไป ทั้งนี้ หากภาครัฐสามารถลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ผ่านต้นทุนจากเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยการผลิตที่รัฐเป็นผู้ผลิตเอง อาจเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยใช้ต้นทุนต่ำ เมื่อเทียบกับนโยบายอุดหนุนสินค้าเกษตรที่ผลิตแล้ว

ในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว กรมการข้าวจะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขึ้นตามการคาดการณ์เป้าหมายการผลิตข้าว ซึ่งจะจัดสรรตามพื้นที่ เป็นนโยบายที่สำคัญที่มีส่วนในการกำกับปริมาณผลผลิตข้าวแต่ละประเภทให้มีความเหมาะสม เนื่องจากกรมการข้าวจะจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละประเภท ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ประกอบกับปริมาณที่เหมาะสมกับการคาดการณ์ปริมาณความต้องการของตลาดข้าวแต่ละชนิด ไม่ให้มีปริมาณมากเกินความจำเป็นของตลาด ข้าวที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เมื่อเกษตรกรปลูกแล้วก็จะนำขายโรงสีได้ในราคาต่ำ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวรุนแรงที่สุด เนื่องจากต้องแบกรับต้นทุนการผลิตซึ่งไม่มีความอ่อนไหวตามราคาขายแต่อย่างใด ในทางปฏิบัติเกษตรกรสามารถหาซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีจำหน่ายทั่วไปในท้องตลาดได้ด้วยเช่นกัน หากเกษตรกรนั้นมองว่าข้าวสายพันธุ์ใดจะสามารถเพาะปลูกได้ ปริมาณผลผลิตที่เป็นที่ต้องการของตลาดมาก เกษตรกรก็อาจจะหาเมล็ดพันธุ์ข้าวสายพันธุ์นั้นมาเพาะปลูกด้วยตนเอง

ข้าวสายพันธุ์ OM5451 ของเวียดนาม สามารถทำการตลาดได้ดี ส่งผลให้เกิดความต้องการในตลาดสินค้าข้าวนุ่ม เนื่องจากคุณสมบัติของข้าว ประกอบมีปริมาณผลผลิตสูง และใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถผลิตได้หลายครั้งในรอบปี ส่งผลให้เกษตรกรไทยเห็นว่าหากข้าวสายพันธุ์ดังกล่าวมาเพาะปลูกก็จะเป็นที่ต้องการของตลาดเช่นเดียวกัน แต่มีการลักลอบนำเข้าข้าวสายพันธุ์ดังกล่าวมาเพาะปลูกในประเทศไทย ผลผลิตที่ได้มีคุณสมบัติดีกว่าข้าวของเวียดนาม เนื่องจากข้าวสายพันธุ์ดังกล่าว มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกในสภาพภูมิอากาศของเวียดนามซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย จึงทำให้ไม่สามารถส่งออกไปยังประเทศผู้ซื้อสำคัญได้เหมือนกับข้าวของเวียดนาม ประกอบกับข้าวพันธุ์ดังกล่าวไม่เป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศไทย จึงทำให้ผลผลิตดังกล่าวมีราคาต่ำ

3.3 การวางแผนชลประทาน

ข้าวเป็นพืชที่จำเป็นต้องใช้น้ำในการเพาะปลูกเป็นจำนวนมาก ปริมาณน้ำส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าว การวางแผนชลประทานที่ดีจำเป็นต้องควบคุมปริมาณน้ำไม่ให้มากหรือน้อยเกินไป หากปริมาณน้ำมีน้อยเกินไปก็จะเกิดภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าว ไปหาปริมาณน้ำมีมากเกินไปก็จะเกิดภาวะอุทกภัยส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยรวมและประชาชนทั่วไปที่อยู่ในพื้นที่เขตอุทกภัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการชลประทาน ภาครัฐจะคาดการณ์ปริมาณน้ำฝน ที่จะตกในแต่ละช่วงฤดูกาลในรอบปี ประกอบกับการควบคุมปริมาณน้ำที่มีอยู่ในอ่างเก็บน้ำ และควบคุมปริมาณการไหลของน้ำในแม่น้ำสายหลัก ให้มีความเหมาะสมตลอดทั้งปี ทั้งนี้ในทางปฏิบัติ การวางแผนการชลประทานของประเทศไทยมักมีข้อผิดพลาดส่งผลกระทบต่อประชาชนและเกษตรกร ในปีการผลิตที่มีการวางแผนชลประทานผิดพลาดจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตข้าวเป็นอย่างมากซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคาทำให้ข้าวขาดตลาดและมีราคาสูงขึ้นเนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวมีมากกว่าความต้องการภายในประเทศไม่มากนัก ส่งผลให้มีข้าวเหลือเพียงพอต่อการส่งออกในปริมาณน้อย ข้าวที่เป็นที่ต้องการของตลาดจะมีราคาสูงขึ้น

การวางแผนการชลประทานเพื่อการเพาะปลูกข้าว จะมีการกำหนดพื้นที่ออกเป็น 2 ประเภทคือพื้นที่ในเขตชลประทานและพื้นที่นอกเขตชลประทาน การเพาะปลูกในพื้นที่เขตชลประทานจะเป็นการเพาะปลูกข้าวซึ่งใช้ปริมาณน้ำในการเพาะปลูกมากและปริมาณผลผลิตซึ่งเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพสูงของประเทศไทย อาทิ ข้าวหอมมะลิ ในขณะที่การเพาะปลูกนอกพื้นที่เขตชลประทานจะเป็นการเพาะปลูกโดยใช้ข้าวซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเพาะปลูกในพื้นที่แล้ง ในปีการผลิตข้าว 2564 พื้นที่เพาะปลูกข้าวในเขตชลประทานมีพื้นที่ประมาณ 6.414 ล้านไร่ ในขณะที่พื้นที่เพาะปลูกข้าวนอกเขตชลประทาน มีพื้นที่ประมาณ 2.615 ล้านไร่ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในพื้นที่เขตชลประทานจะมากกว่าพื้นที่นอกเขตชลประทานเล็กน้อย จากสถิติในปี 2564 การคาดการณ์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พื้นที่ในเขตชลประทานจะมีปริมาณผลผลิต 602 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่นอกเขตพื้นที่ชลประทาน จะมีปริมาณผลผลิต 595 กิโลกรัมต่อไร่

3.4 นโยบายอุดหนุนเกษตรกร

นโยบายอุดหนุนเกษตรกร คือเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในการอุดหนุนเกษตรกรในกรณีที่เกิดภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รัฐบาลจะใช้เครื่องมือทางการคลัง ในการเข้าไปอุดหนุนราคาสินค้า เพื่อให้การที่ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำส่งผลกระทบต่อเกษตรกร ทั้งนี้การใช้นโยบายอุดหนุนเกษตรกรจะเป็นการใช้งบประมาณจำนวนมาก นโยบายอุดหนุนเกษตรกรที่ภาครัฐของไทยใช้มี 2 เครื่องมือ ได้แก่ นโยบายรับประกันราคาข้าว และนโยบายรับจำนำข้าว

3.4.1 นโยบายรับประกันราคาข้าว

นโยบายรับประกันราคาข้าว คือการที่ภาครัฐรับประกันราคาผลผลิตให้แก่เกษตรกรในกรณีที่เกิดภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ โดยภาครัฐจะรับประกันส่วนต่างราคาให้แก่

เกษตรกร เกษตรกรจะได้รับเงินจากการขายสินค้าเกษตรและเงินส่วนต่างที่ภาครัฐจ่ายให้รวมเป็นราคาที่ภาครัฐรับประกัน นโยบายประกันราคาข้าวจะเป็นนโยบายซึ่งใช้งบประมาณน้อยกว่านโยบายรับจำนำข้าว เนื่องจากภาครัฐจะจ่ายเพียงส่วนต่างของราคาที่พกรับประกันกับราคาตลาดของสินค้าเกษตรเท่านั้น แต่ทั้งนี้ภาครัฐเองก็จะไม่ได้รับสินค้าเข้ามาอยู่ในสต็อกของรัฐบาลแต่อย่างใดเป็นเพียงการจ่ายส่วนต่างราคาให้เปล่าแก่เกษตรกรเท่านั้น

3.4.2 นโยบายรับจำนำข้าว

นโยบายรับจำนำข้าว คือการที่ภาครัฐ รับจำนำสินค้าเกษตรในราคาที่รัฐกำหนด เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีที่เกิดราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งราคาที่รับจำนำ จะสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรในตลาดเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรไม่ให้ขายสินค้าเกษตรในราคาต่ำกว่าต้นทุน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรที่ภาครัฐรับจำนำเข้ามาจะอยู่ในสต็อกของรัฐบาล โดยแนวคิดของนโยบายคือเมื่อราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้นจากความต้องการของตลาดที่มากขึ้นในช่วงเวลาอื่น ก็จะมีเกษตรกรมาไถ่ถอนสินค้าเกษตรที่จำนำไว้คืนเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรจะมีการขึ้นลงตามช่วงเวลาเนื่องจากมีปริมาณผลผลิตที่ไม่เท่ากันในแต่ละฤดูกาล แต่หากภาครัฐรับ จำนำราคาที่สูงกว่าราคาตลาด ในระดับที่ราคาตลาดไม่สามารถกลับเข้าไปถึงระดับนั้นได้อีก สินค้าที่ภาครัฐรับจำนำมาก็จะตกอยู่ในสต็อกของรัฐบาลต่อไป ทั้งนี้การมีสินค้าเกษตรในสต็อกของรัฐบาลก็เป็นประโยชน์ เนื่องจาก ภาครัฐสามารถควบคุมราคาและปริมาณสินค้าเกษตรในตลาดได้ หากสินค้าเกษตรในตลาดมีปริมาณต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น ภาครัฐสามารถปล่อยสินค้าเกษตรในสต็อกของรัฐบาลมาในตลาดเพื่อเป็นการทำให้ราคาสินค้าเกษตรในตลาดลดลงได้ ในทางปฏิบัติจริงภาครัฐไทยเคยรับจำนำข้าว 1 ครั้งในปีการผลิต 2552/53 - 2555/56 ภายหลังจากการรับจำนำ ในปีที่มีปริมาณผลผลิตตกต่ำภาครัฐก็นำสินค้าเข้าในสต็อกออกมาขายเพื่อลดราคาข้าวในตลาดไม่ให้สูงเกินไป

นโยบายรับจำนำข้าวจะใช้งบประมาณสูงกว่านโยบายรับประกันราคาข้าว เงินจากภาครัฐจำเป็นต้องชำระราคาสินค้าเต็มไม่ใช่เฉพาะส่วนต่าง แต่ถ้ามีภาครัฐก็สามารถใช้ประโยชน์จากสินค้าเกษตรที่อยู่ในสต็อกของรัฐบาลได้ภายหลังเช่นกัน

นโยบายอุดหนุนเกษตรกรของภาครัฐ เป็นการใช้งบประมาณในการอุดหนุนราคาสินค้าเกษตร ภายหลังจากที่สินค้าถูกผลิตขึ้นมาแล้ว ทั้งนี้ หากภาครัฐใช้เครื่องมือทางนโยบาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร ในส่วนที่เป็นปัจจัยการผลิต อาทิ การอุดหนุนเมล็ดพันธุ์ การวางแผน

ระบบชลประทานให้มีประสิทธิภาพ จะสามารถส่งผลในระยะยาวได้มากกว่า เมื่อเทียบกับการ
 อดหนุนผลผลิต และการอดหนุนผลผลิตจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ส่งผลให้การที่ภาครัฐ
 ลงทุนไปกับปัจจัยการผลิตนั้นสามารถคุ้มทุนได้มากกว่า

4. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนในการส่งเสริมการส่งออก

4.1 การสร้างมาตรฐานสินค้าข้าวไทย

สินค้าข้าวของไทยเป็นสินค้าซึ่งสามารถส่งออกได้ในปริมาณมากแต่เดิม เนื่องจาก
 ปัจจัยด้านคุณภาพ สินค้าเข้าไทยเป็นที่ยอมรับในตลาดสากลเนื่องจากคุณภาพที่เป็นที่ต้องการ ทั้งใน
 กลุ่มข้าวขาวซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีรสชาติดี ในขณะที่ข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทย
 นั้น มาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้ซื้อ จะเลือกซื้อสินค้าข้าวหอมมะลิจากปัจจัยด้านคุณภาพเป็นหลัก
 เนื่องจากผู้ซื้อข้าวหอมมะลิไทย จะนำข้าวหอมมะลิไปใช้ในร้านอาหารเป็นส่วนมาก รสชาติและ
 คุณภาพของสินค้าจึงมีความสำคัญ หากคุณภาพของสินค้าไม่สม่ำเสมอจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ
 ของอาหารในร้าน คุณภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ภาครัฐจึงมีการกำหนดและส่งเสริมมาตรฐานสินค้า
 ข้าวไทยขึ้นมา โดยกำหนดไว้ในกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ซึ่ง
 กำหนดให้การส่งออกข้าวของไทยจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่
 กระทรวงพาณิชย์กำหนด

มาตรฐานซึ่งกระทรวงพาณิชย์กำหนดนั้น เป็นคุณสมบัติทางกายภาพขั้นพื้นฐาน
 ซึ่งเป็นการรับประกันว่าสินค้าข้าวที่ส่งออกไปนั้นจะเป็นสินค้าข้าวที่มีคุณภาพดีในพื้นฐาน อาทิ
 คุณภาพการขัด ปริมาณท้องไข ปริมาณเมล็ดเสีย ความชื้น ขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของสินค้าข้าว
 นั้นๆ ทั้งนี้ในกลุ่มสินค้าข้าวขาว จะไม่ได้รับประโยชน์จากการมีมาตรฐานในการส่งออกมากนัก
 เนื่องจากผู้ซื้อจะเลือกซื้อจากราคาเป็นหลัก การกำหนดมาตรฐานในการส่งออกจะเป็นการเพิ่มต้นทุน
 ให้แก่ผู้ส่งออกข้าวที่จำเป็นต้องนำข้าวมาตรวจสอบมาตรฐาน ก่อนการทำการส่งออก ในขณะที่
 สินค้าข้าวมูลค่าสูง และสินค้าข้าวพิเศษ ซึ่งปัจจัยด้านคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ กรณีของสินค้าข้าวมูลค่า
 สูง ผู้ซื้อข้าวหอมมะลิไทย มักจะร้องขอให้ผู้ส่งออกทำการตรวจ DNA ของข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งจะเป็น
 การรับประกันว่าเป็นข้าวหอมมะลิแท้ได้ ทั้งนี้ ในส่วนของมาตรฐานทางกายภาพ เป็น ปัจจัยรองที่ผู้
 ซื้อให้ความสนใจ แต่ทั้งนี้เนื่องด้วยคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ การกำหนดมาตรฐานทางกายภาพให้มี
 คุณภาพขั้นต่ำก็เป็นการรับประกันว่าสินค้าข้าวที่ส่งออกจากประเทศไทยจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้

แต่ในขณะเดียวกันการกำหนดให้มีมาตรฐานสินค้าส่งออก ก็เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ส่งออก ที่จะต้องจัดให้มีการตรวจสอบสินค้าให้เป็นไปตามมาตรฐานก่อนการส่งออก อีกทั้งยังมีการเพิ่มต้นทุนในการส่งออก ซึ่งทำให้สินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยมีมูลค่าสูงขึ้นจากเดิมอีกเล็กน้อย ในส่วนของสินค้าข้าวพิเศษ มาตรฐานของสินค้าข้าวแต่ละชนิด มีความแตกต่างกันไป จึงทำให้ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการตรวจสอบข้าวแต่ละชนิดเพื่อกำหนดขึ้นในการส่งออก มาตรฐานของสินค้าข้าวแต่ละชนิด เป็นสิ่งที่ผู้ส่งออกรับประกันกับผู้ซื้อเอง ทั้งนี้ผู้ส่งออกเองก็จำเป็นที่จะต้องกำหนดให้ข้าวที่ส่งออกไปมีมาตรฐานเนื่องจากเป็นการรับประกันคุณภาพของตัวผู้ส่งออกเอง การกำหนดให้มีมาตรฐานของภาครัฐ จึงอาจเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ส่งออก ได้ในอีกทางเช่นกัน

แนวทางในการรับรองมาตรฐานสินค้าในปัจจุบัน จะมี ตราสัญลักษณ์รับรองจากกระทรวงพาณิชย์ เรียกว่าตราสัญลักษณ์รับรองสินค้ามาตรฐานข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งเป็นตรารวงข้าวสีเขียว ติดอยู่บนถุงสินค้าซึ่งส่งออกจากประเทศไทยและได้รับการรับรองมาตรฐานตามที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ซื้อ

4.2 การส่งเสริมราคาสินค้าข้าว

ราคาสินค้าข้าวเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ผู้ซื้อจะเลือกซื้อสินค้าข้าว การที่ภาครัฐจะส่งเสริมให้ราคาสินค้าเข้านั้นสามารถแข่งขันกับผู้ส่งออกรายอื่นได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งภาครัฐส่งเสริมเต็มที่ สินค้าข้าวที่จะส่งออกจากประเทศไทยจะถูกกำหนดให้มีการเก็บภาษีศุลกากรขาออก ในอัตราร้อยละ 10 ของราคา ส่งผลให้สินค้าข้าวที่ส่งออกจากประเทศไทย มีมูลค่าสูงขึ้นจากราคาตลาดในประเทศไทย ขึ้นไปมากกว่าเดิมอีก ในช่วงเวลาที่รัฐบาลยังคงเก็บภาษีศุลกากรขาออกกับสินค้าข้าวของไทย เป็นช่วงเวลาที่สินค้าเข้าของไทยนั้นสามารถส่งออกได้ในปริมาณมาก สินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยมีคู่แข่งจากประเทศคู่แข่งอื่นน้อย ราคาข้าวของประเทศคู่แข่งอื่นก็ไม่ต่างจากประเทศไทยมากนัก เริ่มจากประเทศผู้ส่งออกอื่นมีปริมาณผลผลิตข้าวที่ไม่สูงมากนัก แต่ในภายหลัง ประเทศผู้ส่งออกรายอื่นเริ่มมีปริมาณผลผลิตข้าวที่สูงขึ้น เนื่องจากมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าว ประกอบกับมีการเริ่มอุดหนุนการผลิตสินค้าเกษตรในหลายประเทศ ส่งผลให้ประเทศผู้ส่งออกรายอื่นนั้นสามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณมาก มีความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกสูงเนื่องจากมีราคาไม่สูงและมีปริมาณเพียงพอต่อการส่งออก สินค้าเข้าของไทยจึงมีความสามารถในการแข่งขันลดลง ทั้งนี้ในภายหลัง รัฐบาลจึงทำการยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรขาออกกับสินค้าข้าวที่ส่งออกของไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมราคาให้สินค้าข้าวของไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น

ภายหลังจากการที่ประเทศเวียดนามสามารถทำการตลาดสินค้าเข้าร่วมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการที่ประเทศอินเดียนั้นทำการอุดหนุนการผลิตสินค้าข้าวเป็นอย่างมาก ประกอบกับเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่มีกำลังการผลิตสูง ส่งผลให้ทั้งสองประเทศนั้นเป็นผู้ส่งออกข้าวสำคัญซึ่งสามารถส่งออกข้าวได้ในปริมาณมากกว่าประเทศไทย ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ทั้งสองประเทศนั้นสามารถส่งออกได้มากกว่าประเทศไทย คือการที่ราคาสินค้าเข้าในกลุ่มเดียวกันของทั้งสองประเทศนั้นมีราคาต่ำกว่าประเทศไทย ในปัจจุบันการอุดหนุนราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศคือแนวทางหลักที่รัฐบาลเลือกใช้ ซึ่งมักจะส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรที่ส่งออกนั้นสูงขึ้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกข้าวเช่นเดียวกัน การที่ภาครัฐจะทำให้สินค้าเข้าของไทยมีราคาที่แข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกรายอื่นได้ ภาครัฐจึงควรลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรลงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเกษตรกรเอง และไม่ส่งผลกระทบต่อให้ราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศนั้นมีมูลค่าสูงเกินไป และยังเป็นผลดีต่อการส่งออกอีกด้วย ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติ ภาครัฐยังไม่มีมาตรการส่งเสริมราคาให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากนัก

แนวทางในการส่งเสริมราคาให้แก่สินค้าข้าวนี้ยังสามารถทำได้โดยการเจรจาทางการค้าเช่นกัน ดังเช่นในหลายประเทศซึ่งมีการเจรจาเพื่อให้มีการอัตราภาษีสินค้าที่ส่งออกไปยังประเทศปลายทางให้ลดลง ทั้งนี้ สินค้าดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องเป็นสินค้าซึ่งเป็นที่ต้องการของประเทศปลายทางเป็นอย่างมาก สินค้าข้าวของไทยนั้นแม้จะมีความสามารถในการแข่งขันที่น้อยลงเนื่องจากปัจจัยด้านราคา หากภาครัฐสามารถส่งเสริมจุดเด่น ให้แก่สินค้าข้าวของประเทศไทยในมิติอื่นๆ เพื่อเป็นการรับประกันให้ผู้ซื้อนั้นเลือกซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นหลัก อาทิ การรับประกันความสม่ำเสมอของการส่งออก ไปยังประเทศปลายทางซึ่งรัฐบาลเป็นผู้รับซื้อสินค้าข้าวนำไปจำหน่ายต่อภายในประเทศ ประเทศในกลุ่มนี้มักจะเป็นประเทศที่มีปริมาณผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ สินค้าเข้าจึงเป็นสินค้าความมั่นคงของประเทศกลุ่มนี้ การที่ภาครัฐสามารถเจรจาเพื่อส่งออกไปยังประเทศกลุ่มนี้ได้จะเป็นการรับประกันปริมาณการส่งออกที่ค่อนข้างมากได้ ทั้งนี้ ในการส่งออกในลักษณะรัฐบาลต่อรัฐบาลเช่นนี้ จำเป็นต้องมีจุดเด่นในการส่งออก เพื่อใช้ในการเจรจาระหว่างรัฐบาล หากภาครัฐไม่มีจุดเด่นในการส่งออกที่ชัดเจน ปัจจัยด้านราคาก็ยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่รัฐบาลประเทศผู้ซื้อจะเลือกซื้อสินค้าข้าวจากแต่ละประเทศ

4.3 การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าว

การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าว ให้เป็นที่รู้จักในตลาดโลก เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งจะทำให้มูลค่าและปริมาณการส่งออกสินค้าข้าวนั้นสามารถสูงขึ้นได้ ในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ประจำอยู่ทั่วโลก ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

สินค้าข้าวของไทยให้เป็นที่รู้จักในตลาดของประเทศนั้นๆ โดยการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว จะขึ้นอยู่กับความต้องการของประเทศผู้ซื้อ เนื่องจากประเทศผู้ซื้อแต่ละประเทศ มีความต้องการสินค้าที่แตกต่างกัน โดยประเทศในกลุ่มตะวันตกมักจะต้องการสินค้าข้าวที่มีคุณภาพสูง เนื่องจาก เป็นผู้ซื้อที่มีกำลังซื้อสูง การประชาสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศนี้จึงมีความสำคัญสูง ในขณะที่กลุ่มประเทศบางประเทศ ซึ่งเป็นผู้ซื้อที่มีกำลังซื้อปานกลางถึงต่ำ ปัจจัยด้านราคาจะมีความสำคัญสูงกว่า การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าวให้เป็นที่รับรู้ อาจได้รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับการแข่งขันด้านราคา

การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าว สินค้าข้าวที่สำคัญซึ่งประชาสัมพันธ์จะทำให้เกิดประโยชน์ได้มากคือสินค้าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูง และสินค้าข้าวพิเศษ ซึ่งผู้ซื้อจะเลือกซื้อจากคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก การประชาสัมพันธ์คุณภาพให้เป็นที่รับรู้ เป็นสิ่งสำคัญ ในกลุ่มสินค้าค่ามูลค่าสูงที่ส่งออกข้าวหอมมะลิเป็นหลัก สินค้าข้าวหอมมะลินั้นเป็นที่รู้จักและเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อจำนวนมากอยู่แล้ว แต่ในทางกลับกัน ในกลุ่มสินค้าข้าวพิเศษ ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รับรู้มากนัก การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รับรู้ ว่าประเทศไทยมีสินค้าส่งออกซึ่งเป็นสินค้าข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษ อาทิ ข้าวน้ำตาลต่ำ ข้าววิตามินสูง เป็นต้น จะทำให้ ประเทศผู้ซื้อที่มีความสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศผู้ซื้อที่มีศักยภาพและมีกำลังซื้อสูง ซึ่งส่วนมากเป็นลูกค้าที่ซื้อข้าวหอมมะลิไทยอยู่แล้ว ให้รับรู้ถึงสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ก็จะเป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกให้แก่สินค้าข้าวของไทยมากขึ้นไปอีกได้นอกจากนี้ สินค้าข้าวพิเศษ ยังไม่มีประเทศคู่แข่งอื่นซึ่งสามารถผลิตได้ มีเพียงประเทศไทยเท่านั้นซึ่งสามารถผลิตสินค้าเข้าในกลุ่มพิเศษและสามารถทำการส่งออกได้ในปริมาณหนึ่ง หากสามารถทำการตลาดสินค้าข้าวในกลุ่มนี้ได้เต็มที่ เพื่อให้มีความต้องการของตลาดโลกที่สูงขึ้นและชัดเจน ก็จะเป็นผลดีต่อการส่งออกได้

5. ประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญ

5.1 ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อข้าวสูง เป็นประเทศที่นำเข้าข้าวจากประเทศไทยอย่างสม่ำเสมอ ปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ซื้อจากประเทศญี่ปุ่นนั้นเลือกซื้อข้าวจากประเทศไทย คือ ปัจจัยด้านคุณภาพ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่น มีปริมาณการผลิตข้าวภายในประเทศที่ต่ำกว่าความต้องการภายในประเทศ จึงทำให้จำเป็นต้องมีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ และเนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ซื้อซึ่งต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูงเป็นส่วนใหญ่ สินค้าข้าวของไทยจึงสามารถ

ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้ในปริมาณมาก สินค้าเข้าซึ่งประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นหลักคือสินค้าข้าวมูลค่าสูงหรือข้าวหอมมะลิ

5.2 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตข้าวสูง แต่ในขณะเดียวกันประเทศสหรัฐอเมริกาก็นำเข้าข้าวจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน เนื่องจากผลผลิตข้าวภายในประเทศเป็นผลผลิตข้าวซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้ซื้อจากสหรัฐอเมริกาก็จะเลือกซื้อข้าว จากปัจจัยด้านคุณภาพ เพียงจะมีความแตกต่างจากสินค้าข้าวที่ผลิตได้ภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเอง สินค้าข้าวจากประเทศไทย โดยเฉพาะข้าวมูลค่าสูงและข้าวพิเศษ สามารถส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาได้ในปริมาณมาก

5.3 จีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ทั้งนี้ประเทศจีนไม่สามารถผลิตข้าวได้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ โดยประชากรของประเทศจีนที่นิยมบริโภคข้าวจะเป็นประชากรที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ทั้งนี้ การส่งออกข้าวไปยังประเทศจีน จะต้องส่งออกผ่านตัวกลางของรัฐบาลเท่านั้น การซื้อขายข้าวกับประเทศจีน ซึ่งเป็นการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ผลผลิตสินค้าข้าวภายในประเทศจีนไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ และสินค้าข้าวเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐานซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในประเทศนั้นบริโภค รัฐบาลจีนจึงมองว่าสินค้าเข้าเป็นสินค้าความมั่นคง ที่รัฐจำเป็นต้องควบคุม การส่งออกไปยังประเทศจีน มีทั้งปัจจัยด้านคุณภาพและราคาเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้การที่ส่งออกผ่านตัวกลางของรัฐบาล การที่ราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งไม่มากนักจะไม่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการเลือกซื้อมากนัก แต่หากราคาสินค้าข้าวจากประเทศไทย มีมูลค่าสูงกว่าประเทศคู่แข่งติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือมีมูลค่าที่สูงกว่าจนแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด ก็จะทำให้ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจเลือกซื้อของตัวแทนของรัฐบาลจีนได้เช่นเดียวกัน

5.4 ฮองกง

ฮ่องกงเป็นประเทศซึ่งบริโภคข้าวเป็นหลัก ทั้งนี้ภายในประเทศไม่มีปริมาณการผลิตข้าวเลย เนื่องจากเป็นประเทศที่เป็นเกาะและมีพื้นที่น้อย จึงเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญ ฮ่องกงเป็นประเทศซึ่งมีกำลังการซื้อสูง ข้าวที่ส่งออกไปยังฮ่องกงส่วนมากจะเป็นสินค้าเข้ามูลค่าสูง ผู้ซื้อจาก

ฮ่องกง จะขึ้นขอบในคุณภาพของสินค้าข้าวของไทย หากราคาของสินค้าข้าวของไทยไม่แตกต่างจากราคาของคู่แข่งมากนักผู้ซื้อจากฮ่องกง ก็ยังคงเลือกซื้อสินค้าข้าวจากไทย

5.5 ฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์เคยนำเข้าข้าวผ่านตัวกลางของรัฐบาลในอดีต สินค้าข้าวซึ่งส่งออกจากประเทศไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศฟิลิปปินส์ได้ในปริมาณมาก ซึ่งในขณะนั้นราคาสินค้าข้าวของไทยสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ในอัตราราคาที่ใกล้เคียงกันด้วยเช่นกัน แต่ภายหลังปี 2562 เป็นต้นมา รัฐบาลฟิลิปปินส์เปิดเสรีให้มีการนำเข้าข้าวโดยภาคเอกชนได้เอง ประกอบกับการที่ประเทศเวียดนามสามารถวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวซึ่งมีลักษณะคุณสมบัตินุ่มและมีปริมาณผลผลิตมากทำให้ราคาไม่สูง กลายมาเป็นคู่แข่งที่สำคัญของข้าวหอมมะลิไทยและข้าวหอมไทย รวมไปถึงข้าวขาว เนื่องจากข้าวนุ่มของเวียดนามมีราคาสูงกว่าข้าวขาวไม่มากนัก ผู้ซื้อในประเทศฟิลิปปินส์จำนวนไม่น้อยจึงตัดสินใจย้ายไปบริโภคข้าวนุ่มแทน การทำการตลาดข้าวนุ่มของเวียดนาม เป็นการเปิดตลาดสินค้าใหม่ ไม่ใช่การช่วงชิงพื้นที่การตลาดจากกลุ่มสินค้าข้าวใดเป็นการเฉพาะ

5.6 กลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก

ประกอบด้วยประเทศ ไนจีเรีย เบนิน ไนเจอร์ และแคเมอรูน ข้าวที่นิยมบริโภคในกลุ่มประเทศนี้ คือ ข้าวหนึ่ง ประเทศที่สำคัญที่สุดในกลุ่มประเทศนี้ คือ ประเทศไนจีเรีย เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่และมีจำนวนประชากรมากที่สุดในกลุ่มนี้ และมีอัตราการเจริญเติบโตของประชากรที่สูงที่สุดในทวีปแอฟริกา เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูง ทั้งนี้การผลิตข้าวในประเทศไนจีเรีย นั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ แต่เนื่องด้วยว่ารัฐบาลไนจีเรียมีกฎหมาย ห้ามนำเข้าข้าวจากต่างประเทศโดยตรง การนำเข้าข้าวเข้าสู่ประเทศไนจีเรีย จะต้องมีการส่งออกผ่านประเทศซึ่งติดชายแดนของประเทศไนจีเรีย ทั้ง 3 ประเทศ ประกอบด้วย เบนิน ไนเจอร์ และแคเมอรูน จึงทำให้ทั้ง 3 ประเทศซึ่งมีชายแดนติดกับประเทศไนจีเรีย มีปริมาณการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยสูง โดยเฉพาะข้าวในกลุ่มข้าวหนึ่ง ซึ่งนิยมบริโภคกันในกลุ่มนี้ ทั้งนี้ ประเทศในกลุ่มนี้มีกำลังการซื้อไม่สูงมากนัก หากราคาข้าวหนึ่งของไทยนั้นสูงกว่าของประเทศคู่แข่งอย่างมีนัยยะสำคัญ ก็จะส่งผลกระทบต่อยอดการส่งออกข้าวหนึ่งจากประเทศไทยได้ คู่แข่งขึ้นส่งออกไปยังประเทศกลุ่มแอฟริกาตะวันตกที่สำคัญคือ ประเทศอินเดีย

5.7 กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง

ประกอบด้วยประเทศ อิสราเอล ซาอุดีอาระเบีย เยเมน จอร์แดน เลบานอน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ โอมาน และ คูเวต ประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง มีทั้งประเทศซึ่งมีกำลังซื้อสูง และประเทศที่มีกำลังซื้อปานกลางไปถึงต่ำ ประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางนี้มักจะนิยมบริโภคข้าวหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการที่สหรัฐอเมริกาทำการวิจัยสายพันธุ์ข้าวหนึ่งซึ่งจะมีคุณสมบัติในการเก็บรักษาได้ในอากาศร้อนที่นานเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางในช่วงต้นของสงครามเย็น และเป็นที่นิยมบริโภคมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศที่มีกำลังการซื้อสูงประกอบด้วย อิสราเอล ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ และ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กลุ่มประเทศเหล่านี้ จะเลือกซื้อข้าวหนึ่งจากประเทศไทยแม้ว่าราคาข้าวหนึ่งจากประเทศไทยจะสูงกว่าจากประเทศคู่แข่ง เนื่องจากประเทศเหล่านี้ชื่นชอบในคุณภาพสินค้าข้าวหนึ่งของไทย ในทางกลับกันในกลุ่มประเทศซึ่งมีกำลังการซื้อต่ำประกอบด้วย เยเมน จอร์แดน เลบานอน โอมาน และคูเวต จะเลือกซื้อสินค้าข้าวหนึ่งโดยมีปัจจัยด้านราคาเข้ามาประกอบด้วยสูงกว่าหากมีข้าวหนึ่งจากประเทศผู้ส่งออกรายอื่นซึ่งมีราคาต่ำกว่าประเทศไทย ประเทศเหล่านี้ก็จะนำเข้าข้าวหนึ่งจะประเทศคู่แข่งแทน

5.8 กลุ่มประเทศในยุโรป

กลุ่มประเทศในยุโรปนั้น นิยมในสินค้าข้าวของประเทศไทย เนื่องจากมีการทำการตลาดอย่างสม่ำเสมอ และยังชื่นชอบในคุณภาพของสินค้าข้าวจากประเทศไทยที่มีคุณภาพสูง โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูง และสินค้าข้าวพิเศษ ประเทศจากกลุ่มยุโรปเป็นประเทศซึ่งมีกำลังการซื้อสูงเป็นส่วนใหญ่ นิยมในสินค้าข้าวที่มีมูลค่าสูง ประกอบกับอาหารไทยเป็นที่นิยมในกลุ่มประเทศตะวันตกเช่นกัน การส่งออกข้าวไปยังผู้ประกอบการร้านอาหารที่ขายอาหารไทยในกลุ่มประเทศนี้ เป็นรูปแบบการส่งออกที่สำคัญทางหนึ่ง นอกจากนี้ตัวผู้บริโภคเองยังเลือกซื้อข้าวจากประเทศไทยนำไปประกอบอาหารเองด้วยเช่นกัน และเนื่องด้วยความนิยมในสินค้า ซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพ เป็นที่นิยมในกลุ่มประเทศที่มีกำลังซื้อสูงโดยเฉพาะในยุโรป จึงทำให้สินค้าข้าวพิเศษสามารถส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มยุโรปได้ในปริมาณมาก เดิมทีการทำการตลาดสินค้าข้าวหอมมะลินั้นประสบความสำเร็จในยุโรปอยู่แล้ว หากภาครัฐสามารถทำการส่งเสริมการตลาดให้แก่สินค้าข้าวพิเศษที่ส่งออกจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นไปได้อีกก็จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งออกข้าวของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

5.9 สิงคโปร์

เป็นประเทศที่มีกำลังการซื้อสูง นิยมซื้อสินค้าเข้าในกลุ่มสินค้าเข้ามูลค่าสูงซึ่งเป็นที่ชื่นชอบในประเทศสิงคโปร์ โดยประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นประเทศที่นิยมบริโภคข้าวเป็นหลัก แต่เนื่องด้วยเป็นประเทศที่มีพื้นที่น้อย ไม่เหมาะสมกับการทำการเพาะปลูก จึงทำให้จำเป็นต้องนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ประเทศสิงคโปร์นิยมนำเข้าข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย รสชาติของข้าวหอมมะลิจากประเทศไทยเป็นที่นิยมมากในหมู่ชาวสิงคโปร์ นอกจากนี้ ในการทำข้าวมันไก่สิงคโปร์ให้มีรสชาติอร่อย ผู้ซื้อจากประเทศสิงคโปร์มองว่าต้องใช้ข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย

5.10 ประเทศอื่นๆ

ประเทศอื่นซึ่งนำเข้าข้าวจากประเทศไทยในปริมาณมาก ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ซึ่งมีพฤติกรรมการบริโภคใกล้เคียงกับประเทศตะวันตก ไต้หวัน มีพฤติกรรมการบริโภคใกล้เคียงกับฮ่องกง โมร็อกโค นิยมนำเข้าข้าวหนึ่งจากประเทศไทยเช่นกัน

6. ประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญ

6.1 อินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่มีความสามารถในการส่งออกข้าวมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของโลก นับแต่ช่วง ทศวรรษที่ 2020 เป็นประเทศซึ่งมีกำลังการผลิตข้าวสูง เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรมาก จึงทำให้ประเทศอินเดียสามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณมากในแต่ละปี ข้าวที่ส่งออกจากประเทศอินเดีย ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวบาสมาดิ ข้าวหนึ่ง รวมไปถึงข้าวขาวด้วย

อินเดียเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศจีน ประเทศอินเดียมีกำลังการผลิตข้าวที่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศและยังสามารถส่งออกได้อีกในปริมาณมาก รัฐบาลอินเดียมองว่าสินค้าข้าวของอินเดียเป็นสินค้าด้านความมั่นคง รัฐบาลส่งเสริมให้มีการผลิตจนเพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ จากเดิมที่ที่ประเทศอินเดียเคยนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ส่งผลให้อินเดียกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญซึ่งเป็นคู่แข่งกับประเทศไทย การส่งออกข้าวของอินเดียนั้นเริ่มต้นขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 2020 อินเดียสามารถเริ่มส่งออกข้าวได้อย่างจริงจัง และสม่ำเสมอในแต่ละปี ภายหลังจากการที่อินเดียเริ่มส่งออกได้ในปริมาณเล็กน้อยรัฐบาลอินเดียเริ่มมีการส่งเสริมให้มีการส่งออกในปริมาณมากขึ้น โดยการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ เพิ่มพื้นที่การผลิตข้าวภายในประเทศให้มีพื้นที่มากขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลของประเทศอินเดีย ยังมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร โดยการใช้งบประมาณในการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ทั้งเมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย รวมไปถึงการวางแผนการชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ต้นทุนปัจจัยการผลิตของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวภายในประเทศอินเดียนั้นต่ำ สินค้าข้าวซึ่งผลิตจากประเทศอินเดียจึงมีมูลค่าไม่สูง เมื่อนำสินค้าข้าวดังกล่าวมาส่งออกจึงสามารถส่งออกได้ในราคาที่ไม่สูง สินค้าข้าวของอินเดียจึงสามารถส่งออกได้ในปริมาณมาก ในประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญต่างๆของโลก สินค้าข้าวจากประเทศอินเดีย มีมูลค่าต่ำที่สุด จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศซึ่งเลือกซื้อสินค้าข้าวจากราคาเป็นหลัก เลือกซื้อสินค้าข้าวจากประเทศอินเดียก่อน

รัฐบาลอินเดียมองว่าสินค้าข้าวเป็นสินค้าด้านความมั่นคง รัฐบาลอินเดียมักจะใช้ประโยชน์จากการมีสต็อกของรัฐบาล สต็อกสินค้าข้าวของรัฐบาลอินเดียนั้นจะถูกเก็บรักษาไว้ในปริมาณที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอยู่เสมอ หากสต็อกสินค้าข้าวมีปริมาณต่ำลง รัฐบาลอินเดียมักจะนำเข้าข้าวมาอยู่ในสต็อกของรัฐบาล ในปีที่รัฐบาลอินเดียนำเข้าข้าวไปยังสต็อกของรัฐบาล จะเป็นปีที่ประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญรายอื่นสามารถส่งออกข้าวได้ในปริมาณมากขึ้น

ข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูงของอินเดีย คือ ข้าวบาสมати เป็นสินค้าข้าวซึ่งมีคุณสมบัติแตกต่างไปจากสินค้าข้าวอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน อาทิ ข้าวหอมมะลิของไทย หรือข้าวหอมจากประเทศเวียดนาม ข้าวบาสมати มีเมล็ดที่ยาว มีความแข็ง มีรสชาติและคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งแตกต่างจากข้าวของประเทศอื่น แต่ทางนี้ข้าวบาสมาทิก็เป็นที่นิยม ทั้งจากผู้ซื้อที่เป็นชาวต่างชาตินำเข้าไปบริโภคเอง และผู้บริโภคที่เป็นชาวอินเดียซึ่งอาศัยอยู่ในต่างประเทศ สินค้าข้าวมูลค่าสูงของอินเดีย มีคุณสมบัติที่แตกต่างจากข้าวโดยทั่วไป จึงทำให้สินค้าข้าวในกลุ่มนี้ของอินเดีย ไม่ถูกนับว่าเป็นคู่แข่งของสินค้าข้าวมูลค่าสูงของประเทศไทย รวมไปถึงจากประเทศอื่นๆด้วย

6.2 เวียดนาม

เวียดนามเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญอีกประเทศหนึ่งนอกเหนือไปจากอินเดีย ในปี 2564 เวียดนามมีปริมาณการส่งออกข้าวมากเป็นอันดับที่ 2 ของโลก ประเทศเวียดนามมีกำลังการผลิตข้าวสูง นอกจากนี้ เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจของเวียดนาม ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าข้าวจากประเทศเวียดนามมีราคาไม่สูงมากนัก จึงทำให้เวียดนามเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ

ประเทศเวียดนามมีเป้าหมายในการส่งออกข้าวเช่นเดียวกับประเทศไทยและอินเดีย กำลังการผลิตข้าวของประเทศเวียดนามมีมากกว่าประเทศไทย เนื่องจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์บริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำโขง ที่ตั้งอยู่ในประเทศเวียดนาม ส่งผลให้สินค้าข้าวที่ปลูกในบริเวณนั้นมีปริมาณผลผลิตสูง ประกอบกับเวียดนามเป็นประเทศที่มีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวใหม่ๆ อยู่เสมอ ข้าวสายพันธุ์ที่สำคัญของเวียดนาม รัฐบาลเวียดนามจะนำสายพันธุ์ดังกล่าวมาปรับปรุง เพื่อให้มีปริมาณผลผลิตที่สูงขึ้น เพื่อให้มีคุณสมบัติที่โดดเด่นแตกต่างไปจากเดิมอย่างสม่ำเสมอ ข้าวสายพันธุ์ที่สำคัญที่ทำให้เวียดนามสามารถส่งออกข้าวได้ในปริมาณมาก คือ ข้าวสายพันธุ์ OM5451 ซึ่งเป็นข้าวที่มีคุณสมบัตินุ่ม สามารถปลูกได้ปีละ 3 ครั้ง และมีปริมาณผลผลิตต่อไร่มาก ส่งผลให้มีปริมาณผลผลิตของข้าวนุ่มดังกล่าวอยู่ในตลาดเวียดนามมาก ราคาของสินค้าข้าวดังกล่าวจึงไม่สูงมาก และสินค้าข้าวดังกล่าวนั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าสูง ที่มีมูลค่าต่ำ จึงทำให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกสูงมาก สามารถช่วงชิงพื้นที่การตลาดของทั้งสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ และสินค้าข้าวมูลค่าสูง ให้มาเลือกซื้อสินค้าเข้าร่วมของประเทศเวียดนามแทนได้ ประเทศผู้เลือกซื้อสินค้าข้าวนุ่มจากประเทศเวียดนามที่สำคัญ คือ ประเทศฟิลิปปินส์ ภายหลังจากเปิดตลาดนำเข้าข้าวเสรีของประเทศฟิลิปปินส์ ผู้บริโภคข้าวในประเทศฟิลิปปินส์ชื่นชอบคุณภาพของสินค้าข้าวนุ่มจากประเทศเวียดนามมาก ประกอบกับการที่มีราคาข้าวไม่สูงมากนัก จึงทำให้ส่งออกได้ในปริมาณมาก ข้าวนุ่มที่ส่งออกจากประเทศเวียดนามประมาณร้อยละ 70 ส่งออกไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเดิมทีในช่วงเวลาที่ฟิลิปปินส์นำเข้าข้าวผ่านตัวกลางของรัฐบาล ตัวกลางของรัฐบาลมักจะนำเข้าข้าวจากประเทศไทยเป็นหลัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การที่ราคาข้าวของประเทศเวียดนามต่ำกว่าประเทศไทย เกิดจากการที่สายพันธุ์ข้าวของประเทศเวียดนาม นั้นสามารถปลูกได้ในปริมาณมาก โดยหากพิจารณาจากปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ของสินค้าข้าวจากประเทศไทยและเวียดนาม จะพบว่ากำลังการผลิตข้าวต่อไร่ของเวียดนามสูงกว่าประเทศไทย นอกไปจากนี้ข้าวที่ผลิตจากประเทศเวียดนาม ยังมีคุณสมบัติที่ปลูกได้ในระยะเวลาที่สั้น ส่งผลให้สามารถผลิตได้ปีละหลายครั้ง ปริมาณผลผลิตมีเสถียรภาพสูง

ทั้งนี้การผลิตข้าวจากประเทศเวียดนามก็ได้รับผลกระทบ จากการที่ปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงนั้นมีปริมาณลดลง จากการสร้างเขื่อนบริเวณต้นแม่น้ำโขง ภายในประเทศจีน ส่งผลให้บริเวณปากแม่น้ำโขงมีน้ำทะเลไหลย้อนกลับเข้ามา ส่งผลต่อการเพาะปลูกบริเวณดังกล่าวด้วยเช่นกัน

6.3 ประเทศอื่นๆ

ประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญอื่น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ที่มีปริมาณการส่งออกข้าวจากการที่มีข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ต้องการของตลาดเช่นกัน เมียนมาร์ สามารถส่งออกสินค้าข้าวในกลุ่มสินค้าข้าวมูลค่าต่ำได้ในปริมาณมาก เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตต่ำ กัมพูชา มีสินค้าข้าวหอมที่สำคัญ ที่มีคุณภาพเป็นที่ชื่นชอบในหลายประเทศในกลุ่มตะวันตก นอกจากนี้ยังมีโควตาพิเศษในการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปโดยปลอดภาษีอีกด้วย

3. กระบวนการผลิตและส่งออกสินค้าข้าวของไทย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวคือผู้ประกอบการรายแรกในห่วงโซ่การผลิตข้าว เกษตรกรจะมีหน้าที่รวบรวมปัจจัยการผลิต ทั้งที่เป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วหมดไป ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย น้ำ และปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วไม่หมดไป ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก ประกอบกับปัจจัยที่รัฐสนับสนุนได้แก่การชลประทาน และการวางแผนการผลิต

หลังจากที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผลิตสินค้าข้าวขึ้น สินค้าข้าวที่ผลิตได้เกษตรกรจะต้องนำไปจำหน่ายแก่โรงสี แต่หากเกษตรกรนำข้าวไปสีเอง ก็สามารถนำไปขายได้เองโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านโรงสี หากในปีการผลิตนั้นรัฐบาลมีนโยบายในการอุดหนุนเกษตรกร รัฐบาลจะอุดหนุนก่อนที่จะนำข้าวไปจำหน่ายแก่โรงสี เพื่อให้เงินอุดหนุนตกถึงแก่เกษตรกร จากนั้นโรงสีจะทำหน้าที่สีข้าว เพื่อให้ได้ข้าวตามแต่ละคุณภาพ จากนั้นจะมีผู้มารับซื้อสินค้าข้าวดังกล่าวในปริมาณมาก ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าหยัง จะทำหน้าที่รวบรวมข้าวตามแต่ละคุณภาพที่เป็นที่ต้องการของตลาดมาเพื่อจำหน่ายต่อไปในปริมาณมาก โดยจะทำการจำหน่ายให้แก่ ผู้ค้าส่งข้าวภายในประเทศ การจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าส่งเข้าภายในประเทศ ผู้ค้าส่งจะนำสินค้าข้าวไปจำหน่ายแก่ผู้ค้าปลีกและร้านอาหารต่อไป และ การจำหน่ายให้แก่ผู้ส่งออกข้าว ผู้ส่งออกข้าวจะทำการรวบรวมสินค้าเข้าตามความต้องการในต่างประเทศ ซึ่งผู้ส่งออกมาจะเป็นผู้ทำการตลาด ในส่วนนี้ผู้ส่งออกจะตกลงกับผู้ซื้อในต่างประเทศในเรื่องมาตรฐานสินค้า ประกอบกับการที่ภาครัฐกำหนดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าข้าวส่งออกของประเทศไทย จากนั้นผู้รับซื้อข้าวในต่างประเทศก็จะนำข้าวไปจำหน่ายในร้านค้าหรือร้านอาหารต่อไป

นโยบายอุดหนุนของรัฐบาล สามารถทำได้ ตั้งแต่ในส่วนของการผลิต โดยรัฐบาลสามารถสนับสนุนปัจจัยการผลิตอื่นที่เป็นที่เกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้ในการผลิตข้าว อาทิ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย รวมไปถึงการวางแผนการชลประทานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ ในส่วนของปัจจัยการผลิตที่เป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วไม่หมดไป ภาครัฐอาจส่งเสริมผ่านนโยบายทางอ้อมได้ อาทิ การอุดหนุนที่ดินทำกินในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปแบบเงินกู้เพื่อการจัดหาที่ดินทำกินเพื่อการเพาะปลูก และในรูปแบบการเปิดให้ใช้งานที่ดินสาธารณประโยชน์ต่างๆ นอกจากนี้ในการส่งออกสินค้าข้าว รัฐบาลยังสามารถอุดหนุนในส่วนของผู้ส่งออก เพื่อให้สินค้าข้าวส่งออกของไทย มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นได้

รูปภาพที่ 1 กระบวนการผลิตและส่งออกข้าวของไทย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

1.1 ความต้องการสินค้าข้าวทั่วโลก

ความต้องการสินค้าข้าวทั่วโลก มีปริมาณเฉลี่ยปีละ 500 ล้านตัน โดยมีปริมาณเพิ่มขึ้นปีละเล็กน้อยอย่างคงที่ แต่ทั้งนี้ปริมาณสินค้าข้าว ซึ่งมีการซื้อขายระหว่างประเทศ มีปริมาณปีละ 50 ล้านตันโดยประมาณ โดยสินค้าข้าวแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ สินค้าข้าวมูลค่าสูง และสินค้าข้าวพิเศษ

1) สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ ประกอบด้วย ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวนึ่ง และ ปลายข้าว สินค้าในกลุ่มนี้ผู้ซื้อจะเลือกซื้อบนปัจจัยด้านราคาเป็นหลัก ประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ในการส่งออกข้าวกลุ่มนี้ของประเทศไทย คือ ประเทศอินเดีย และเมียนมาร์

2) สินค้าข้าวมูลค่าสูง อาทิ ข้าวหอมมะลิ และ ข้าวหอมไทย สินค้าในกลุ่มนี้ผู้ซื้อจะเลือกซื้อบนปัจจัยด้านราคาและคุณภาพประกอบกัน ประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ในการส่งออกข้าวกลุ่มนี้ของประเทศไทย คือ ประเทศเวียดนาม สหรัฐอเมริกา และกัมพูชา

3) สินค้าข้าวพิเศษ อาทิ ข้าวสี ข้าวกล้อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าว GI ต่างๆ เป็นสินค้าที่ผู้ซื้อจะเลือกซื้อสินค้าตามคุณภาพเป็นหลัก ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวในกลุ่มนี้เพียงประเทศไทย

1.2 กระบวนการผลิตและส่งออกข้าวของไทย

ในการผลิตข้าวของไทย เกษตรกรผู้เพาะปลูก จะทำการผลิตข้าวและนำไปขายให้แก่โรงสี หากภาครัฐมีนโยบายในการอุดหนุนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว งบประมาณที่ภาครัฐอุดหนุนก็จะถูกจ่ายให้แก่เกษตรกรในการขายข้าวให้แก่โรงสี โรงสีจะมีส่วนในการนำสินค้าข้าวซึ่งเป็นข้าวเปลือกมาทำเป็นสินค้าชนิดต่างๆตามประเภทและคุณภาพ จากนั้นก็จะนำไปขายให้แก่ผู้ขายส่งรายใหญ่ที่รวบรวมสินค้าจากโรงสีตามความต้องการของตลาด เพื่อนำไปขายให้แก่ผู้ขายส่งในประเทศหรือผู้ส่งออกต่อไป การที่ภาครัฐจะอุดหนุนในส่วนของการส่งออก ภาครัฐจะสามารถอุดหนุนได้ที่ผู้ส่งออก ทั้งในส่วนของการอุดหนุนราคา การลดต้นทุนการส่งออกที่เกิดจากการรับรองมาตรฐานสินค้าข้าวที่ส่งออกของไทย

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าข้าวของไทย

1.ราคาสินค้าข้าวของไทย

1.1 ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วหมดไป ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย น้ำ และ ปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วไม่หมดไป ได้แก่ ที่ดินทำกิน แรงงาน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก

1.2 กลไกตลาด ซึ่งถูกกำหนดโดยปริมาณผลผลิตและความต้องการ

2. ผลผลิตสินค้าข้าวของไทย

สินค้าข้าวมูลค่าต่ำ คือ สินค้าข้าวที่มีปริมาณผลผลิตสูงสุด มีปริมาณการส่งออกสูงที่สุด และมีราคาต่อหน่วยต่ำที่สุด มีความต้องการในตลาดโลกสูงที่สุด ข้าวในกลุ่มนี้ของไทยมีมูลค่าค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายสำคัญ

สินค้าข้าวมูลค่าสูง คือ สินค้าข้าวที่มีปริมาณผลผลิตรองลงมา มีปริมาณการส่งออกไม่มากนัก และมีราคาต่อหน่วยต่ำค่อนข้างสูง มีความต้องการในตลาดโลกสูงรองลงมา ข้าวในกลุ่มนี้ของไทยมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายสำคัญ

สินค้าข้าวพิเศษ คือ สินค้าข้าวที่มีปริมาณผลผลิตน้อยที่สุด มีปริมาณการส่งออกน้อยที่สุด และมีราคาต่อหน่วยสูงที่สุด มีความต้องการในตลาดโลกน้อย ไทยเป็นผู้ผลิตข้าวในกลุ่มนี้เพียงประเทศเดียว เป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงเนื่องจากมีคุณภาพสูง และมีปริมาณผลผลิตน้อย

3. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนส่งเสริมการผลิตข้าวของไทย

3.1 การวิจัยสายพันธุ์ข้าวและการพัฒนากระบวนการผลิตข้าว มีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวรวมถึงกระบวนการผลิตข้าวในประเทศไทยอยู่อย่างสม่ำเสมอ การวิจัยสายพันธุ์ข้าวในปัจจุบันจะมุ่งเน้นไปที่กันพัฒนาสายพันธุ์ข้าวซึ่งมีคุณสมบัติความนุ่ม เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังต้องเป็นสินค้าข้าวที่มีคุณสมบัติสามารถผลิตได้ในปริมาณมาก เพื่อให้ราคาสินค้าข้าวไม่สูงเกินไป นอกจากนี้ในกลุ่มสินค้าข้าวพิเศษ ยังมีการวิจัยและพัฒนาให้มีคุณภาพที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมากขึ้นด้วย

3.2 การวางแผนการผลิตข้าว

3.2.1 การวางแผนพื้นที่เพาะปลูกข้าว ภาครัฐจะจัดสรรพื้นที่เพาะปลูกข้าว ตามคุณสมบัติของข้าวและความเหมาะสมของสภาพภูมิอากาศ รวมไปถึงปัจจัยด้านพื้นที่ชลประทาน

3.2.2 การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ภาครัฐจะมีหน้าที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขึ้นมาเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าว โดยภาครัฐจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในแต่ละพื้นที่ตามจำนวนที่คาดการณ์ไว้ตามแผนการผลิตข้าว

3.3 การวางแผนชลประทาน

การวางแผนชลประทานเป็นส่วนสำคัญเนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวขึ้นขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำด้วย ภาครัฐจะต้องควบคุมไม่ให้มีปริมาณน้ำมากหรือน้อยเกินไปเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาภัยแล้งหรืออุทกภัย ในขณะเดียวกันพื้นที่ชลประทานในประเทศไทยนั้นยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เพาะปลูก จึงจำเป็นที่פקอาจจะต้องมีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกนอกพื้นที่ชลประทานด้วยเช่นกัน

3.4 นโยบายอุดหนุนเกษตรกร

3.4.1 นโยบายรับประกันราคาข้าว คือการที่รัฐอุดหนุนส่วนต่างราคาของสินค้าข้าวในกรณีที่สินค้าเข้ามีราคาตกต่ำ เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์จากการเพาะปลูก ใช้งบประมาณน้อยกว่าการรับจำนำข้าวแต่ภาครัฐจะไม่ได้รับสินค้ามาแต่อย่างใด

3.4.2 นโยบายรับจำนำข้าว คือการที่รัฐรับจำนำสินค้าข้าวเข้ามาในสต็อกของรัฐบาล ในราคาที่รัฐบาลเป็นคนกำหนด เพื่อเป็นการช่วยเหลือในกรณีที่ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เป็นการใช้งบประมาณจำนวนมาก ทั้งนี้ภาครัฐก็จะได้รับสินค้าข้าวเข้ามาอยู่ในสต็อกของรัฐบาลด้วยเช่นกัน

4. นโยบายของภาครัฐที่มีส่วนในการส่งเสริมการส่งออกข้าวของไทย

4.1 การสร้างมาตรฐานสินค้าข้าว เป็นการควบคุมมาตรฐานสินค้าข้าวที่ส่งออกของไทยเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้สินค้าเข้าเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก

4.2 การส่งเสริมราคาสินค้าข้าว

การส่งเสริมราคาสินค้าเข้าให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น โดยเป็นการลดต้นทุนการส่งออกข้าวของไทย ทั้งการยกเลิกภาษีศุลกากรขาออกให้แก่สินค้าข้าว รวมทั้งการลดต้นทุนการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าส่งออกของไทย

4.3 การประชาสัมพันธ์สินค้าข้าว

สินค้าเข้าของไทยเป็นที่รู้จักในตลาดโลก รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ถึงคุณภาพของสินค้าข้าวของไทยซึ่งมีลักษณะโดดเด่นแตกต่างไปจากสินค้าข้าวจากต่างประเทศ ให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก

5. ประเทศผู้นำเข้าข้าวสำคัญของไทย

ประกอบด้วย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง ฟิลิปปินส์ กลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง กลุ่มประเทศในยุโรป สิงคโปร์ ส่วนมากจะนำเข้าข้าวของไทยเนื่องจากชื่นชอบในคุณภาพ เนื่องจากปัจจัยด้านราคาของสินค้าข้าวที่ส่งออกจากไทยสูงกว่าของประเทศคู่แข่ง

6. ประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญ

6.1 ประเทศอินเดีย เป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตข้าวสูงสุดในโลก สามารถส่งออกข้าวได้มากที่สุดในโลก ประกอบกับรัฐบาลให้การอุดหนุนต้นทุนการผลิตข้าว ทำให้ราคาข้าวจากอินเดียที่ส่งออกมีมูลค่าต่ำ

6.2 เวียดนาม เป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตข้าวสูงใกล้เคียงกับประเทศไทย สินค้าข้าวที่ส่งออกจากประเทศเวียดนามมีมูลค่าต่ำกว่าประเทศ ส่งผลให้สามารถสร้างความต้องการจากตลาดได้มาก นอกจากนี้ยังมีข้าวหอมซึ่งมีคุณสมบัติโดดเด่นและมีราคาไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับข้าวคู่แข่งอื่นๆ เช่น ข้าวหอมมะลิ เป็นที่ต้องการของตลาดในหลายประเทศ

6.3 ประเทศอื่นๆ ได้แก่ เมียนมาร์ สามารถส่งออกข้าวได้ในมูลค่าต่ำ กัมพูชา มีสินค้าข้าวซึ่งมีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของตลาดหลายประเทศ รวมทั้งมีราคาส่งออกที่ต่ำ สหรัฐอเมริกา มีสินค้าข้าวซึ่งมีคุณสมบัติโดดเด่นเป็นที่ต้องการ จึงทำให้สามารถส่งออกได้ในปริมาณมากด้วยเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1.1 การวิจัยสายพันธุ์ข้าวทดแทนข้าวหอมมะลิ

ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่ผ่านการวิจัยและปรับปรุงสายพันธุ์มาเป็นเวลานาน ข้าวหอมมะลิมีคุณสมบัติคือปลูกได้เพียงปีละ 1 ครั้ง ประกอบกับข้าวหอมมะลิเป็นข้าวซึ่งมีผลผลิตต่อไร่ต่ำ และยังเป็นข้าวซึ่งมีคุณสมบัติโดดเด่นเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศไทยและจากต่างประเทศ ส่งผลให้ราคาของข้าวหอมมะลิส่ง โดยเดิมที่ข้าวหอมมะลียังไม่มีสายพันธุ์ใดซึ่งมีคุณสมบัติโดดเด่นเป็นคู่แข่งกับข้าวหอมมะลิได้ จนกระทั่งเวียดนามสามารถวิจัยและพัฒนาข้าวสายพันธุ์ OM5451 ขึ้น ซึ่งมีคุณสมบัติความนุ่ม ประกอบกับมีปริมาณผลผลิตสูง ส่งผลให้มีราคาต่ำ เวียดนามสามารถส่งออกข้าวสายพันธุ์นี้ได้ปริมาณมาก สามารถช่วงชิงพื้นที่การตลาด ทั้งจากสินค้าข้าวมูลค่าต่ำ และสินค้าข้าวมูลค่าสูง จนส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนามสูงกว่าประเทศไทย ทั้งนี้ด้วยคุณสมบัติของข้าวสายพันธุ์ดังกล่าว ไม่ใช่คู่แข่งในตลาดเดียวกันกับข้าวหอมมะลิ ทั้งนี้ หากสามารถวิจัยและปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้มีคุณสมบัติที่สามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น โดยอาจวิจัยสายพันธุ์ข้าวให้มีปริมาณผลผลิตสูงขึ้น เพื่อให้มีราคาต่ำลง สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น

นอกจากนี้หากมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวซึ่งมีคุณสมบัติโดดเด่นและเป็นที่ต้องการ ของตลาดโลก ขึ้นมาเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้าวหอมมะลิ ก็จะทำให้การส่งออกสินค้าข้าวมูลค่าสูงของไทยนั้น มีมูลค่าการส่งออกมากขึ้นได้ เนื่องจากตลาดสินค้าข้าวมูลค่าสูง มีปริมาณความต้องการของตลาดค่อนข้างมาก และยังสามารถขายสินค้าเข้าได้ในราคาค่อนข้างสูงอีกด้วย

2.1.2 การทำการตลาดสายพันธุ์ข้าวนุ่มของประเทศไทย

ในปัจจุบันภาครัฐของไทยมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวซึ่งมีคุณสมบัติความนุ่ม และมีปริมาณผลผลิตค่อนข้างสูง มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวนุ่มของเวียดนาม ขึ้นมาได้หลายสายพันธุ์ อาทิ กข43 กข79 กข87 แต่ทั้งนี้ข้าวทั้ง 3 สายพันธุ์ ยังไม่มีการเพาะปลูกของเกษตรกรเป็นการทั่วไป เนื่องจากยังไม่มีกรรมการตลาดให้เป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันมากนัก หากภาครัฐสามารถทำการตลาดให้มีความต้องการภายในประเทศเพื่อให้เกษตรกรมีความต้องการในการลงทุนปลูกข้าวในกลุ่มนี้ ให้มีปริมาณมากขึ้น จนสามารถทำการส่งออกได้ ก็อาจทำให้การส่งออกข้าวของประเทศไทยนั้นมีปริมาณการส่งออกมากขึ้นได้ เนื่องจากเป็นการนำข้าวที่มีคุณสมบัติความนุ่ม

ใกล้เคียงกับข้าวนุ่มของเวียดนาม รวมทั้งมีราคาผลผลิตไม่สูงมาก สามารถแข่งขันราคากับข้าวนุ่มของเวียดนามได้ เข้าสู่ท้องตลาด

2.1.3 การทำการตลาดข้าวสายพันธุ์พิเศษให้มีความต้องการมากขึ้น

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวพิเศษเพียงประเทศเดียว ในปัจจุบันประเทศไทยมีข้าวสายพันธุ์พิเศษซึ่งมีคุณสมบัติแปลกใหม่และอาจเป็นที่ต้องการจากตลาดโลกได้ เนื่องจากในปัจจุบันตลาดโลกมีความต้องการสินค้าซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพมากขึ้น การทำการตลาดสินค้าข้าวไทยในกลุ่มนี้ หากเป็นการสอดคล้องกับกระแสความต้องการดังกล่าวในตลาดโลก การทำการตลาดสินค้าข้าวสายพันธุ์พิเศษจะเป็นประโยชน์กับประเทศไทยโดยตรง ปัจจุบันเนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวในกลุ่มนี้เพียงประเทศเดียว ผลประโยชน์จึงจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยอย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ในการทำการตลาดข้าวสายพันธุ์พิเศษ จะต้องมีการวางแผนการผลิตสินค้าเข้าดังกล่าวเพื่อให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วยเช่นกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสินค้าขาดตลาดและราคาสูงขึ้น

นอกจากนี้การส่งเสริมข้าวสายพันธุ์พิเศษ จะทำให้สายพันธุ์ข้าวในประเทศไทย มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น ข้าวซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัวซึ่งเดิมทีมีการเพาะปลูกในกลุ่มเฉพาะนั้นมีปริมาณการเพาะปลูกมากขึ้น เป็นการส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

2.1.4 การวางระบบชลประทานให้มีประสิทธิภาพ

น้ำเป็นปัจจัยการผลิตข้าวที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง การมีปริมาณน้ำที่เหมาะสมจะทำให้ผลผลิตข้าวขึ้นาคาดการณ์ได้และมีปริมาณสม่ำเสมอ การที่ปริมาณสินค้าข้าวไม่สม่ำเสมอส่งผลกระทบต่อระดับราคาของสินค้าข้าวเป็นอย่างมาก การที่ภาครัฐจะทำให้ราคาสินค้าข้าวมีเสถียรภาพสูงขึ้น จะต้องทำให้ปริมาณผลผลิตของสินค้าเข้าและมีเสถียรภาพ ซึ่งเกิดจากการวางระบบชลประทานและสามารถคาดการณ์ปริมาณน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปี 2564 ยังมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนอกเขตชลประทานอยู่ ข้าวที่เพาะปลูกนอกเขตชลประทานจะมีปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าข้าวที่อยู่ในเขตชลประทาน เนื่องจากการเพาะปลูกข้าวสายพันธุ์ซึ่งสามารถทนต่อความแล้งได้มากกว่าแต่มีปริมาณผลผลิตต่ำกว่า นำมาเพาะปลูกในพื้นที่ซึ่งมีปริมาณน้ำน้อย หากภาครัฐสามารถวางระบบชลประทานให้ทุกพื้นที่ในประเทศ

ไทยสามารถเข้าถึงระบบชลประทานได้จะเป็นการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกข้าวซึ่งมีปริมาณผลผลิตสูงขึ้นได้อีก ก็จะเป็นผลดีต่อเกษตรกรทั้งผู้ปลูกข้าวและพืชอื่นด้วยเช่นกัน

นโยบายการวางระบบชลประทานเป็นนโยบายซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเนื่องจากจำเป็นต้องมีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ อาทิ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าของงบประมาณในการนำงบประมาณไปใช้ในการอุดหนุนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว กลับพบว่าการวางแผนชลประทานนั้นใช้งบประมาณต่ำกว่าและยังทำให้ปริมาณผลผลิตนั้นสามารถคาดการณ์ได้มากขึ้น เกษตรกรซึ่งเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการเพาะปลูกข้าวก็จะมีความเสี่ยงต่ำลง

นอกเหนือไปจากการวางระบบชลประทานให้มีประสิทธิภาพแล้ว ภาครัฐควรมีการวางแผนการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอุทกภัย เนื่องจากปัญหาอุทกภัยก็ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตข้าวได้เช่นกัน หากพื้นที่ใดซึ่งเกิดปัญหาได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ผลผลิตข้าวในพื้นที่นั้นก็จะเสียหาย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและประชาชนในวงกว้าง การวางแผนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอุทกภัยจึงเป็นนโยบายหนึ่งที่ภาครัฐนั้นควรลงทุน

2.1.5 การมีระบบสต็อกข้าวของรัฐบาล

ในการควบคุมราคาสินค้าข้าวของรัฐบาลไทยนั้นจำเป็นที่จะต้องบริหารให้เกิดความสมดุลไม่ให้ราคาสินค้านั้นสูงหรือต่ำเกินไป สินค้าข้าวมีราคาสูงเกินไป ประชาชนในประเทศก็จะได้รับผลกระทบ หากสินค้าข้าวมีราคาต่ำเกินไป ก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าว

การมีข้าวในสต็อกของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลสามารถควบคุมกลไกการตลาดของสินค้าข้าวได้ในเบื้องต้น ขยายสินค้าข้าวที่มีปริมาณขาดตลาดภาครัฐสามารถระบายสินค้าในสต็อกมาเพื่อเพิ่มปริมาณสินค้าที่หมุนเวียนในตลาดและทำให้ราคาสินค้าต่ำลงได้ ซึ่งสามารถส่งผลดีต่อทางเศรษฐกิจภายในประเทศและการส่งออกข้าวด้วยเช่นกัน ในขณะเดียวกันหาก เกิดสภาวะข้าวล้นตลาด สินค้าเข้ามีราคาต่ำ รัฐบาลก็สามารถใช้งบประมาณในการรับซื้อข้าวปริมาณหนึ่งเข้ามาเพื่อเก็บไว้ในสต็อกของรัฐบาลเพื่อลดปริมาณสินค้าเข้าในตลาดและทำให้ราคาสินค้าเข้านั้นกลับเข้าสู่สภาวะปกติได้

การมีสต็อกข้าวของรัฐบาล จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งในการรับซื้อข้าวเข้ามาเก็บไว้ในคลัง ทั้งนี้ รัฐบาลอาจเลือกใช้เวลาซึ่งสินค้าข้าวของประเทศไทยตกต่ำ เพื่อเป็นการอุดหนุนราคาสินค้าข้าวให้แก่เกษตรกรในปีการผลิตนั้นได้ด้วยเช่นกัน

การมีสต็อกข้าวของรัฐบาลยังเป็นการทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายในประเทศมากขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากสินค้าข้าวเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ประชาชนส่วนมากในประเทศไทยบริโภค หากเกิดภาวะวิกฤตที่ทำให้สินค้าอาหารขาดตลาด สต็อกข้าวของรัฐบาลจะสามารถลดความเสี่ยงจากภาวะขาดแคลนอาหารภายในประเทศได้

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยเพิ่มเติม

2.2.1 ควรมีการวิจัยในประเด็นเรื่องความคุ้มค่าในการกำหนดนโยบาย ว่านโยบายที่มีส่วนในการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกสินค้าข้าวของไทย แต่ละนโยบาย มีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด เพื่อให้สามารถนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ไปจัดทำเป็นแผนนโยบายจริงได้

2.2.2 การวิจัยในประเด็นเรื่องความต้องการของตลาด ในผู้บริโภครายในกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นการศึกษาถึงความต้องการของข้าวแต่ละกลุ่ม ว่ามีความต้องการไปในทิศทางใด เพื่อให้สามารถวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวใหม่ๆ ขึ้นมาตามความต้องการของตลาดได้มากขึ้น และยังเป็นประโยชน์ในการทำการตลาดสินค้าข้าวในแต่ละประเภทอีกด้วย

2.2.3 การวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางของผู้กำหนดนโยบายที่มีต่อการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกสินค้าข้าวของไทย เพื่อให้เข้าใจในแนวทางการกำหนดนโยบาย และเพื่อให้มีข้อเสนอแนะต่อการแนวทางการกำหนดนโยบายต่อสินค้าข้าวในภาพรวม

บรรณานุกรม

- 2517, พ. ฉ. พ. ศ. (2517, 31 ธันวาคม 2530). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 91 ตอนที่ 50. 1/31.
- Bolen, W. (1988). *Marketing Management*. University of California.
- Fan Feng, Yajun Li, Xiaoliang Qin และ Liao, Y. (2017). *Changes in Rice Grain Quality of Indica and Japonica Type Varieties Released in China from 2000 to 2014* [Northwest A&F University].
- FAO, S. D. (2022). *Food and agriculture data*. <https://www.fao.org/faostat/en/#home>
- indexmundi. (2022). *Milled Rice Yield by Country in MT/HA*.
<https://www.indexmundi.com/agriculture/?commodity=milled-rice&graph=yield>
- NASS. (2022). United State Department of Agriculture Statistics.
<https://www.nass.usda.gov/>
- Sowcharoensuk, C. (2019). Industry Outlook 2019-2021: Rice Industry. *Krungsri Research*.
<https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/agriculture/rice/io/io-rice-20>
- Talheim, T. (2022). The Rice Theory of Culture. *Online Readings in Psychology and Culture*, 4(1).
- USDA. (2022). *India Rice Area, Yield and Production*.
<https://ipad.fas.usda.gov/countrysummary/Default.aspx?id=IN&crop=Rice>
- Xie, S. (2014). *Review of Rice Policies in China Thailand and Vietnam* [Kasetsart University].
- กรมการข้าว. (2564a). ข้อมูลรับรองพันธุ์ข้าว ปี 2564 จำนวน 4 พันธุ์. การรับรองพันธุ์ข้าว.
- กรมการข้าว. (2564b). สถิติการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว.
https://catalog.ricethailand.go.th/dataset/rd2-2_2/resource/9711d317-2540-4f7d-ae2c-47a5ad291889
- กรมการข้าว. (2565a). *Smart Stock Seed System*. <https://ssss.ricethailand.go.th/>
- กรมการข้าว. (2565b). พื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการเพาะปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 รอบที่ 2.
แผนการผลิตข้าวและการตลาดข้าวครบวงจร.
- กรมการข้าว, ก. (2565). ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีจำหน่าย.
- กรมการข้าวและกรมการค้าภายใน. (2565). แผนปฏิบัติงาน. แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

- ปีการผลิต 2565/66. <https://www.ricethailand.go.th/plan/P65-66.pdf>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). ข้าวพันธุ์ใหม่! “จรินทร์” ดัน“ยุทธศาสตร์ข้าวไทย” ได้แล้ว 6 ใน 12 พันธุ์ ลงแปลงนาใน 1 ปี พร้อมเร่งตั้งวอร์มติดตาม“ส่งสู่ตลาดโลก”. ข่าวกรมการค้าต่างประเทศ.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). Agri-Map. <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ก. (2565). พื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 รอบ 1 ภายใต้แผนการผลิตข้าวและการตลาดข้าวครบวงจร.
- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2564a). ตรวจ "เกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด" ยุทธศาสตร์ตลาดนำการผลิต สินค้าเกษตร อินทรีย์. <https://www.bangkokbiznews.com/news/964930>
- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2564b). ประกันราคาข้าว นโยบายที่ต้องทำ. <https://www.bangkokbiznews.com/business/973766>
- กองวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว. (2565). พันธุ์ข้าว. องค์ความรู้เรื่องข้าว.
- คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ. (2556). รู้ลึก รู้จริง จำนำข้าว.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503. (2503, 9 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 77 ตอนที่ 66. 522 - 550.
- มาตรฐานสินค้าเกษตรข้าวหอมมะลิไทย. (2560, 8 กันยายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 221 ง. 42.
- รักษัธัญการ, อ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการส่งออกข้าวหอมมะลิไทยไปยังตลาดโลก. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มข., 12(1)(ม.ค. - มิ.ย. 62), 150.
- รัฐบาลไทย, ส. (2565). โฆษกรัฐบาลเผย ม.ค.-ส.ค. 65 ไทยส่งออกข้าวแล้ว 4.75 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 53 จากปีก่อน ดันแนวโน้มส่งออกข้าวไทยปีนี้ทะลุเป้า 7.5 ล้านตัน
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์ 22-28 สิงหาคม 2565. สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว. (2560). นโยบายการดำเนินงานปี 2560 ของอธิบดีกรมการค้าข้าว (นายอนันต์ สุวรรณรัตน์).
- อัจฉิมา จันทวี. (2564). ยุทธศาสตร์ข้าวไทย (ปี 2563 - 2567) : ด้านการตลาดต่างประเทศ. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กัญจน์ภิเชกข์ สุวรรณรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	20 ธันวาคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	70 ซ.นนทบุรี 33 ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY